

URFA

BEDİÜZZAMAN'IN
URFA GÜNLERİ

İsmail ŞERİFOĞLU

Bedüzzaman'ın
URFA
Günleri

İsmail ŞERİFOĞLU

BEDÜZZAMAN'IN UREA GÜNLERİ

Copyright © Şahdamar Yayınları, 2005

Bu kitaptaki metin ve resimlerin, tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan şirketin önceden yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör
Seyit ERKAL

Kapak
Engin ÇİFTÇİ

Mizanpaj
Necmi TOPAL

Urfa Sokak Fotoğrafı
Özgür KILIÇ

ISBN
975-9090-00-7

Yayın Numarası
01

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96
Nisan 2005

Genel Dağıtım
Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım
Alayköşkü Cad. No: 12 Çağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 519 39 33 Faks: (0212) 519 39 01

Şahdamar Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.sahdamaryayinlari.com

İÇİNDEKİLER

BAŞLARKEN	7
A. BEDİÜZZAMAN'IN HAYATI	11
B. ISPARTA'DAN BAŞLAYIP ISPARTA'DA	
BİTEN YOLCULUK	21
1. Urfa'ya Gitmeden Önce Isparta'daki Son Günleri	21
2. Urfa'ya Hareket Hazırlıkları	30
3. Isparta'dan Urfa'ya Yolculuk	32
4. Urfa'ya Varış ve Otele Yerleşme	35
5. İpek Palas Oteli'nden Allah'a Yürüyüş	45
6. İpek Palas Oteli'nden Nâşın Çıkarılışı, Cenaze Namazı, Techiz ve Defin	55
7. Definden Sonraki Hadiseler	64
8. Nâşın Urfa'dan Kaldırılıp Isparta'ya Götürülüşü ve Nâşın Akıbeti	66
C. BEDİÜZZAMAN HAKKINDA URFA'DA	
DİLDEN DİLE ANLATILANLAR	75
1. Abdullah Yeğîn	75
2. Şahin Yılmaz Hoca Efendi	88
3. Reşit Uysal	89
4. Said Turan	93
5. Yusuf Ağabey	96
6. Mehmet Ali Sunay	100
7. Mehmet Kırkinci Hoca Efendi	101
8. Ahmet Rüzgâr	105
9. Abdülkadir Badıllı	110
10. Mehmet Ergüven [Bulutnu Hoca'nın Torunu]	115
11. Sabri [Muhammet] Küçük	116
12. Mustafa Kılıç Hoca Efendi	121
13. Abdullah Aymaz	125
SONUÇ	127

BAŞLARKEN

Kur'ân, yeryüzünü şereflendirdiği günden bu yana, hem ruhlarda, hem akıllarda, hem de gönüllerde tasavvuru imkânsız büyük bir tesir icra etmiştir. O'nun nurlu atmosferinde, yeniden hayata uyanan nesillerin mükemmeliyeti, başka bir mucizeye ihtiyaç bırakmayacak ölçüde harikadır. Bu insanların dinleri, diyanetleri, düşünce ufukları, ahlâkları, kulluk esrarına vukufiyetleri ve marifetleri açısından benzerlerini görmek de mümkün değildir. O çağda bu benzeri görülmeyen neslin adı Sahabe'dir. Bu nesil için meleklerle eş değerdedir dense mübalâğa edilmiş sayılmaz.

Müslümanlar, hayatlarında en çok Sahabe'den etkilenmişlerdir. Onlara ait az bir bilgi, kısa bir anekdot, samimi müminleri hayret içinde bırakmaya yetmiştir.

Zira Sahabe yaşamaktan çok yaşatmayı sevmiş, zelil olmayı Kur'ân'dan uzaklaşmaya, aziz olmayı onunla hemhal olmaya bağlamıştır. Aynı zamanda yerkürenin büyük bir bölümünde ve insanlığın beşte biri üzerinde derin bir tesir bırakmış, ölü ruhlarla ebedî var olmanın yollarını açmış; ağızlardaki fermuarları çözerek düşünceler üzerindeki zincirleri kırmışlardır. Yaratılıştaki müstesna yeri açısından insanoğlunu yeniden Allah'ın oturduğu tahta oturtup yitirdiği itibarını iade ederek, kâinat, eşya ve insanı yeni baştan yorumlamış; tekvînî emirlerle teşriî kurallar ara-

sındaki o derin ve sırlı münasebeti bir kere daha yeryüzünde temsil edip, vurgulamışlardır.

Kur'ân, kalb, irade, his ve şuurun nihaî gayelerini belirleyip ortaya koyarak, insan ruhundaki izafî, nisbî ve potansiyel değerlerin inkişaf ettirilme usûl ve esaslarını harekete geçirip düz insanı, insan-ı kâmil olmaya yönlendirmiş ve böylece ona, gözü-nün iliştiği, duygularının ulaştığı, kalbinin hissettiği her şeyde Kudret ve İradesi Sonsuz'un mevcudiyetini duyurmuş ve her şeyi götürüp, gerçek sahibine bağlamıştır.

Dağları yerinden oynatma, cansız cesetlere hayat olma ve arzı semaya bağlama ölçüsündeki bu harika süreçte, Sahabî ile boy ölçüşecek bir başka toplum göstermek, Kur'ân'ın delaletiyle mümkün değildir.

Sahabeden sonra da Kur'ân'ın manevi ikliminde yetişmiş onun âb-ı hayat musluğundan kana kana içmiş binlerce maneviyat eri var olagelmıştır. Son asırda da dine vefasıyla, tazyiklere al-dırmadan dik ve tutarlı duruşuyla, iman ve ibadetin, tefekkür ve duanın en nadide bir örneğini teşkil eden Bediüzzaman ve onun etrafında cansiperane halkalanan talebeleri, Sahabe-i Kiram Hazretatını bize hatırlatır bir cemaat olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gerek Bediüzzaman ve gerekse onun has talebelerinin hayat ve öykülerine dair küçük bir kare, ölmemiş kalbi diriltecek, kasvetli kalbi yumuşatacak ve hayata kavuşturacak seviyede büyük bir dinamîğe sahiptir. Bu hayat kesitlerinden etkilenmemek de mümkün değildir.

İşte ömrünün çoğunu zindanlarda geçirmiş, hep insanlık için çalışmış, “kamil insan,” “gönül insanı” yetiştirmek için uğraşmış, “ihtiyar dünya”nın son zamanlarında, yeryüzünü sevindirecek bir topluluk filizlendirip, XX. yüzyılın semasını nura gark

etmiş bu harika şahsiyetin hayatının son demlerini bu kısa çalışmada birlikte takip edeceğiz.

Kötülüklerle vesile olanlar farklı farklıdır. İyiliklere vesile olanlar da yine farklı farklı. Lakin ekilen kötülük tohumunun semeresinin cezasını hep birlikte çekeriz. Tutuşturulan saadet meşalesinin nurlarını da yine birlikte hissederiz. Asil insan odur ki, mutluluk dağıtan, hayata hayat katan zatları her zaman hatırlasın böylece kötü düşünceler ortadan kalsın.

Bu çalışmayı okuyan samimi bir gönülde, bir “gönül insanı” olma yolunda bir nebze bir kıpırdanış olursa, bu da bizi memnun edecektir.

Tevfik Allah'tan...

İsmail Şerifoğlu
05. Aralık. 2004

A. BEDIÜZZAMAN'IN HAYATI

Biz burada Bediüzzaman unvanını almış ve hakkını sonuna kadar vermiş bir zatın hayatını yeniden yazacak değiliz. Fakat konu daha iyi anlaşılсын diye, kısaca daha önce kaleme alınmış kaynaklardan hareketle bu nurlu hayata göz atmaya çalışacağız.

Bediüzzaman Said Nursi, Hicri veya Rumi takvime göre 1293 [miladi 1873(?)/1877(?)] yıllarında Bitlis'in Hizan İlçesi'nin İsparit Nahiyesi'ne bağlı Nurs Köyü'nde dünyaya gelir. Dokuz yaşlarında iken "Tağ Köyü Medresesi"ne okumaya giden ve az bir süre durduktan sonra köyüne dönen Said, on dört yaşında iken 3 ay sürecek bir tahsil için Doğubeyazıt'a gider.

Bu çocukluk dönemlerinde rüya ve vakıalarla mana alemi genç Said'e açılmaya başlar. Faal bir karakter, cesur bir mizaç ve pek güçlü bir zekâ, aynı zamanda güçlü bir hafıza, aşkın bir iman ve her yönüyle mükemmel bir ilimle birleşince, başkalarının birkaç yılda ancak elde edebileceği "seçkinlerin ilmi" sayılan medrese tahsilini kısa zamanda tamamlar.

Öyle ki, her türlü ilmi münakaşada muarızlarını ikna ve ilzam edişi kısa zamanda şöhret bulur. Bu her yönüyle şuur, her bakımdan ilim ve irfan kesilmiş simayı imtihan etmeğe veya onunla münakaşada bulunmaya artık kimse cesaret edemez. Hayretler veren, dimağları dehşete düşüren bu ilim ve irfan abidesi, çok geçmez, 1890'lı yıllarda, ilim erbabı tarafından "zamanın harikası," "yaşadığı asırda bir örneği bulunmayan" anlamına gelen "Bediüzza-

man” lakabıyla anılır. Bu lakabı ilk defa ona, “Cem’ü’l-Cevâmi” adlı “Fıkıh Usulü” kitabını bir gün içinde ezberlemesi üzerine, Molla Fethullah Efendi verir. Bu ilim ve zeka sahibi genç Molla Said de yazılarında “Bediüzzaman” ismini kullanmaya başlar. Bu yüzden “Bediüzzaman” lakabını kullanmasını ayıplayanlara, cevabı da harika olur, “kusurlarımın sened-i özrünü bu unvan ile örtüyorum. Zira bedi, garip demektir. Benim ahlâkım suretim gibi ve üslûb-u beyanım elbisem gibi gariptir, muhaliftir.” der.¹

On altı yaşında, 1893 tarihinde Bitlis ve Siirt civarında çeşitli yerlerde bulunduktan sonra Siirt ve Tillo kasabasında bir kubbede inzivaya çekilir. 1894 yılında Mardin ve Cizre civarında bulunup siyasi ve içtimai meselelerle uğraştıktan sonra 1895’te Mardin’den Bitlis’e sürülerek iki yıl orada kalır. İl valisi ilme çok hürmetkâr olduğu için onu yanında tutar. 1897’de Van Valisi Tahir Paşa’nın daveti üzerine Van’a gidip bizzat valinin konağında misafir kalan Bediüzzaman, bu süre içerisinde doksanı aşkın temel bilgi kitabını hafızasına kaydeder. Sonra da bu kitapları, hafızasından her gün üç saat okumak suretiyle on beş günde bir hatmeder.

Bediüzzaman, o kadar velûd bir dimağdır ki, 1899’dan 1926 yılına kadar olan 27 yıllık sürede 48 tane önemli temel eser yazmıştır. Taksim edildiğinde her yıla iki eser düşmektedir. İlk eserlerinin neşredildiği en yoğun yıllar 1918–1923 tarihlerini kapsamaktadır.

O dönem, Osmanlının şahsında İslam’dan intikam alındığı devirdir. O zamanlarda, “Sorumlunun din, dindar olduğu” iddiası, fikir dünyasını her yönüyle dine dindara ateş püskürten bir çizgiye getirmiştir.

Avrupa’da son demlerini yaşayan Pozitivizm’e, Osmanlıda daha yeni merhaba denmektedir. Batı, maddeciliğe saplanmış, Doğu ise kendini ayakta tutan dinamiklerden bıkmış, onları eskitmiş, yenileyememiş, netice itibarıyla devlet ve millet şeklen

1 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, Nesil Yay.: 1996 s. 1977–78.

İslâm'a bağlı olmakla birlikte mana plânında İslâm'dan kopmuştur. Osmanlı ise ne Batı'yı gerçek anlamda kabullenmiş, ne de kendi dinamiklerine bağlı kalmış; ikisi arasında bocalayıp durmaktadır. Kalp ve kafa izdivacı gerekmektedir. Bediüzzaman bu izdivacın zaruretinin farklarını göstererek şöyle ilan eder.

“Vicdanın ziyası, dînî ilimlerdir. Aklın nuru medeniyetin elde ettiği fenlerdir. İkisinin bir araya gelişiyle hakikat fıskırır. Bu izdivaç olmadığı takdirde, birincisinde taassup, ikincisinde hile, şüphe meydana gelir.”² demektedir.

Bediüzzaman, bu maksatla “Medresetü’z-Zehra” adıyla Doğu’da üniversite kurmayı hedeflemiştir. Mısır’daki “el-Ezher” [erkek çiçek] manasında olduğu için velûd olamamış ve yalnız kalmıştır. “Zehra” velûd olacaktır. Bu nedenle “Hayatımın gayesi üniversitedir.” “Üniversite İslam’ın ceset giymiş şeklidir.” demektedir. Bu üniversitenin temeli 1910 yılında Van, Edremit’te devlet merasimiyle atılır. Temel atma merasimlerinin şahitlerinden Vanlı Hakkı Edremit şunları anlatmaktadır:

“Büyük ziyafetler verildi. Çeşitli yemekler yapıldı. Uzun turlumba tatlıları yenildi. Temel atılmadan önce, ‘Şarkın ve garbın âlî şahsiyeti, Hâzâ Bediüzzaman, Molla Said Hazretleri’ diye kendisini takdim ettiler. Daha sonra da temele ilk harcı, bizzat kendisi koydu.”

Tahir Paşa çok sevdiği Bediüzzaman'a:

“Nasıl, Seyda bu ziyafetleri beğendin mi?” deyince, Bediüzzaman’ın Tahir Paşaya gülerek şu cevabı verdiği rivayet edilir:

“Cömertlikte İbrahim Halilullah'a ulaşamazsın. Onun köpekleri de gümüş tabaklarda yemek yerlerdi.”³

Bu üniversitenin tamamlanması için Cumhuriyet’in ilanından sonra Mustafa Kemal de söz konusu üniversiteye tahsis edilen pa-

2 Bkz. Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 1956.

3 Necmeddin Şahiner, Son Şahitler Bediüzzaman Said Nursî’yi Anlatıyor, I, 47.

raya imza atmıştır. 160 milletvekilinin imzasıyla o zaman, [o zamanın parası] 150 lira tahsis edilmiştir.⁴ 1907'de Padişaha sunulmakla başlayan bu proje maalesef daha sonra da gerçekleşemez.

Bediüzzaman'ın böyle bir üniversiteye teşebbüs ettiği dönemde, 19. yüzyılda Yahudiler de, Bediüzzaman'ın bu üniversitesi muhtevasında, Tel Aviv yakınlarında dini ilimlerle seküler bilimleri birleştiren “Bar İlan” isimli bir üniversite açmışlardır.

Bediüzzaman onların gerçekleştirdiği bu üniversite gibi bir üniversiteyi İslam dünyasında gerçekleştirmek istemiştir. Bu yüzden Bediüzzaman'ı iyi okuyup takip eden Yahudi bilgin Yehzekel Landau, Bediüzzaman'ı anlayıp bu fikrinden dolayı ayrı dinden olmasına rağmen tebrik etmektedir.⁵

Bediüzzaman 1908'de II. Meşrutiyet'e, dini dokuya hürmet ve destek vermesi şartıyla orada toplananlara ve savundukları fikirlere dini bir mahiyet kazandırmak için destek verir.

1909 “31 Mart Olayı”na karışmamasına rağmen, Divan-ı Harb-i Örfi [İstiklal Mahkemesi] tarafından yargılanır ama “inayet gözü” her yerde koruduğu gibi burada da onu korumaktadır. 1910'da beraat ederek tekrar Van'a döner. Doğu'da insanlara hürriyeti ve meşrutiyeti anlatır.

1911 yılında, Diyarbakır, Urfa, Suruç, Birecik, Kilis ve Kırıkhan'dan geçerek Şam'a gidip Emevi Camii'inde meşhur “Hutbe-i Şamiye”sini okur. Aynı yıl içinde Sultan Reşad'la beraber Rumeli seyahatine çıkar.

1915'te Birinci Dünya Savaşı sırasında gönüllü talebelerden bir milis alayı kurup Milis Albay olarak “Milis Alayı”na komuta ederek Pasinler Cephesi'nde Ruslarla çarpışır. 1916'da “Bitlis Savunması” esnasında yaralanıp Ruslara esir düşer. Yaklaşık üç yıl süren esaret hayatını 1918 yılında Kosturma'dan kaçışla

4 Bediüzzaman Said Nursi, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 1905.

5 Nuriye Akman, “Röportaj” Zaman, 27.11.2004.

noktaladıktan sonra, 17 Haziran 1918'de Varşova, Viyana ve Sofya üzerinden İstanbul'a gelir. Burada kendisine "Harbiye Nezareti İkramiye ve Harp Madalyası" verilmiştir.

13 Ağustos 1918'de Ordu-yu Hümayun'u, temsilen "Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiyye" [Din İşleri Yüksek Kurulu benzeri bir kurul] azası olur ve 19 Nisan 1919'da kendisine Sultan Vahdeddin tarafından "mahreç" payesi [Osmanlı devletinde üçüncü derecede kadınlara verilen ad] verilir.

İstiklal Savaşı sürerken, Anadolu harekâtını "isyan" sayan fetvaya, Anadolu ulemasıyla birlikte aleyhte fetva verir. 1920'de İstanbul işgali sırasında İngiliz işgalcilere karşı yayınladığı "Hutuvat-i Sitte" adlı kitabı yüzünden İşgal Kuvvetleri tarafından gıyabında ölüme mahkûm edilir. Bu mahkûmiyetten yine "inayet gözü" ile kurtulur. O zaman Çanakkale Savaşları devam etmektedir. 1921 yılında Anglikan Kilisesi'nin altı sualine [her bir soruya cevabını "altı tükürük" diye nitelediği] altı madde ile cevap verir.

Anadolu'nun yeniden kurtulması için oluşturulan Kuvva-yı Milliye'yi destekler.

"Kurtuluş Savaşı"ndan sonra, 1922 tarihinde Ankara'ya Büyük Millet Meclisi'ne davet edilir. Meclis'te resmi karşılama töreni yapılır. Burada, milletvekillerinin din açısından tutumlarını beğenmez. Milletvekillerinden çoğunun kafasını pozitivism, materyalizm vs. işgal etmiştir. Siyaset ayağıyla, orada insanlığa faydalı olmayacağını anlamıştır. 10 Ocak 1923'te milletvekillerine hitaben, içi sitem dolu on maddelik bir beyanname dağıtır ve 17 Nisan 1923'te Ankara'dan tekrar Van'a döner.

1925 yılında meydana gelen "Şeyh Said İsyanı"yla hiç bir ilgisi bulunmadığı; ve her fırsatta "Dahile kılıç çekilmez" dediği, bu isyana karışanların kendisinden yardım istemeleri üzerine onlara: "Türk milleti asırlardan beri İslâmiyet'e hizmet etmiş ve

çok veliler yetiştirmiştir. Bunların torunlarına kılıç çekilmez. Siz de çekmeyiniz; teşebbüsünüzden vazgeçiniz. Millet, irşad ve tenvir edilmelidir”⁶ diye cevap verdiği halde birçok mazlum gibi Bediüzzaman da, 1925–1927 yıllarında önce Van’dan yüzlerce din alimiyle birlikte, elleri kelepçeli, kış günü kızaklarla Erzurum üzerinden Trabzon’a oradan gemiyle İstanbul’a, oradan da Burdur’a getirilir. Isparta’da bir müddet durduktan sonra, Eğridir’e ve nihayet Barla’ya sürülür. Bundan sonra hayatı Risale-i Nur Külliyyatı denilen eserleri yazmak ve bunların yazılmasıyla ortaya çıkan sıkıntıları yaşamakla geçecektir.

Sözler (1926–1930), Mektubat (1929–1934), Lem’alar (1932–1936) ve Şualar (1936–1949) telif edilir. Bunların bir kısmını Barla’da telife başlamıştır. Tek başına bir mektep olmuş ve “gönül insanı” yetiştirmek için Sahabe’den sonra eşi görülmemiş bir gayret sarf etmiştir.

Bediüzzaman, Eski Said ve Yeni Said diye hayatını ikiye ayırır. Fakat bu tasnif, bir değişiklikten ziyade bir tarzî ifade içermektedir. Fikri bir değişiklik değil, var olan bilgi ve irfanın sunum değişikliğidir. Bu değişikliğin tarihi, kesin olarak bilinmemekle birlikte, bu konuda geniş bir çalışma yapmış olan Abdülkadir Badıllı’ya göre, 1921’in ikinci yarısına denk gelir.⁷ Bediüzzaman bu değişikliği, hayalen belki de yakazaten gördüğü bir hal içinde 45 yaşlarında iken geçirmiş olduğu anlaşılmaktadır.⁸

3 Mart 1924’te TBMM’nin hilafeti kaldırdığı gün Şeriye ve Evkaf Vekâletini’ni de kaldırmasıyla kalan boşluğu temin için yerine “Diyanet İşleri Başkanlığı” kurulur. Şeriye Evkaf Vekâlet’inin ihtiva ettiği diğer güçler ise başka bir isimle devam edecektir.

6 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 2140.

7 Abdülkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursî: Mufassal Tarihe-i Hayat, I, 581.

8 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 140.

Dinin, bu şekilde zıt düşmeden korunması gerekmektedir. Bediüzzaman, Risale-i Nur adını verdiği eserleriyle İslam'ın temel altyapısını oluşturan prensipleri açıklamaya yönelik bir tarz geliştirdi. Bu, insan hücrelerine ve kılcal damarlarına kadar giren, damarlarda dolaşan, hücrelere giren, onları besleyen bir iman projesidir. Tahkik-i imanı aşılama gayretine muvafık kullanılabilir bir bilgi sunulmuştur. Yeni bir “kelam kapısı” açılmış, Müslümanlara yepyeni bir bakış açısı kazandırılmıştır.

Bu sunuş, ihlâsla bütünleşince genç beyinlerin, Anadolu insanının, hatta bütün dünyanın beğenisini kazanmakta gecikmez. Devletle çatışmaz. Devletin ona yaptıkları bir yana, o, devleti hiç karşısına almamayı esas edinir. Eldeki minik imkânlarla büyük okyanuslar geçilir. Kimsenin burnunu kanamaması için: “Bizim cemaatimizin meşrebi, muhabbete muhabbet ve husumete husumettir. Yani, Müslümanlar arasında muhabbete imdat ve husumet askeri ni bozmaktır.” demiştir. “Medenîlere galebe çalmak ikna iledir, söz anlamayan vahşîler gibi icbar ile değildir. Biz muhabbet fedaileriyiz; husumete vaktimiz yoktur.”⁹ ifadesi sadece sözde kalmaz, sözlerini önce kendi yaşar, sonra sevdalılarına tembihte bulunur. “Dövene elsiz, sövene dilsiz ve gerekirse gönülsüz” kalıbı içinde icraa-i hizmet edilir. Kendisine yapılan kötülükleri ve yapanları istisnasız affetmiştir. [Hakaik-i Kur'aniye'nin izzet-i kudsiyesi affetti mi, bilmiyoruz? Ama o şahsi haklarını, affetmiştir.]

İman yolunda hiç yorulma bilmeden, tazyiklere aldırmadan devam eder. Dahilde ve hariçte onun bu tarzını kınayanlar, sonunda ona hak verirler.

1934 yılında Barla'dan Isparta'ya getirilir. Burada tutuklanır. Mahkemeye çıkarılmak üzere Eskişehir'e götürülür ve 11 ay ceza alır. 27 Mart 1936'da tahliye edilip Kastamonu'da ikamete

9 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 1930.

mecbur edilir. Üç ay karakolda kalan Bediüzzaman, karakolun karşısında bir eve yerleştirilir. Başta Abdullah Yeğin olmak üzere burada birçok insan ona talebe olmuştur. “Ayetü’l-Kübra” ve bir kısım risaleleri telif eder. Her Nur Talebesi’nin bilmesi ve iyi okuması gereken “Kastamonu Lahikası” burada haberleşmek üzere yazdığı mektuplardan meydana gelmiştir.

20 Eylül 1943’te tevkif edilerek tekrar Ankara, Isparta ve oradan Denizli’ye getirilir. 15 Haziran 1944’te buradaki Ağır Ceza Mahkemesi’nden de beraat edecektir. Bu yılın Ağustos ayında Ankara’dan gelen bir emirle Emirdağ’da ikamete mecbur edildikten sonra, 23 Ocak 1948’de Emirdağ’da tutuklanıp Afyon Mahkemesine sevk edilir. Aynı yıl, 2 Aralık’ta talebeleriyle birlikte mahkûmiyet alır ve bu karar temyiz edilir. 20 Eylül 1949’da tutuklu bulunan Bediüzzaman, halkın da yoğun tepkisi sonucu, tahliye edilir. 20 Kasım 1949’da tekrar Emirdağ’a getirilir.

Ocak 1952’de “Gençlik Rehberi” mahkemesi için İstanbul’a gelir. 5 Mart 1952’de bu davadan da beraat eder ve 1953’te tekrar Emirdağ’a gelir. 1953 yılı Mayıs ayında İstanbul’a geldiğinde Patrik Athenagoras’la görüşerek diyalog ve hoşgörünün yolunu açar.

Barla’dan ayrılalı 18 yıl olmuştur. Bu ayrılıktan sonra tekrar 1953’te Barla’ya gelir. 1956 yılında Afyon Mahkemesi, Risale-i Nurlar’ın beraat ve iadesine karar verir. 1957–58 yıllarında Nur Risaleleri ve Tarihçe-i Hayat’ın neşredilmesi sağlanır. Bediüzzaman, bir muhabbet fedaisi olmasına rağmen anlaşılammıştır. Amerika ve Avrupa’nın zekâ tarlaları Mister Carlyle ve Prens Bismarc gibi takdir görme yerine tartaklanmıştır. İcini şöyle döker:

“Ben, cemiyetin imanını kurtarmak yolunda dünyamı da feda ettim, âhiretimi de. Seksen küsur senelik bütün hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında yahut memleket hapisanelerinde, memle-

ket mahkemelerinde geçti. Çekmediğim cefa, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı harplerde bir cânî gibi muamele gördüm; bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım. Memleket zindanlarında aylarca ihtilâttan men edildim. Defalarca zehirlendim. Türlü türlü hakaretlere mâruz kaldım. Zaman oldu ki, hayattan bin defa ziyade ölümü tercih ettim. Eğer dinim intihardan beni men etmeseydi, belki bugün Said topraklar altında çürümüş gitmişti.”¹⁰

Mahkemeler onu, Eskişehir (1935), Denizli (1943) ve Afyon (1947) hapisanelerinde yatmaya mahkûm etmiş, ancak inançlarını yaşamaktan ve eserlerini yazmaktan vazgeçirememiştir.

1960 yılının 23 Mart'ında Urfa'da Hakk'ın rahmetine kavuştuğunda arkasında bıraktığı tüm maddî servet bir demlik, birkaç bardak, eski bir gömlek, yamalı bir cübbe, sarık, misvak, biraz çay-şeker ve on beş liradan ibarettir. Manevî miras olarak ise bütün asrın insanını aydınlatabilecek Kur'ân tefsiri olan Risale-i Nur Külliyyatı ile dünyanın her tarafında milyonlarca “Kur'ân talebesi” bırakmıştır.

Şimdi biz bu çalışmamızda onun Urfa'da yaşadığı son günlerini detaylarıyla anlatmaya çalışacağız. Böylece bu son demlerinde Isparta'dan başlayıp, yine muhtemelen Isparta'da biten yolculuğu görmüş olacağız.

10 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 2206.

B. ISPARTA'DAN BAŞLAYIP ISPARTA'DA BİTEN YOLCULUK

1. Urfa'ya Gitmeden Önce Isparta'daki Son Günleri

Bediüzzaman, vefatına yakın aylarda olağanüstü bir titizlikle birkaç kez Ankara'ya gidip gelir. Bu arada dine muhalif gazeteler onun ülke içinde seyahat etmesini Demokrat Parti'ye oy topluyor gerekçesiyle, dedikodu malzemesi ederek Menderes Hükümeti'ne yüklenirler. Beş gün Ankara'da kalan Bediüzzaman, İstanbul'a gidip tekrar 11 Ocak 1960 günü Ankara'ya girmekte iken arabası "Çiftlik" yakınlarından geri çevrilir. Zira mevcut hükümet, muhalif partiden korkarak, onu Isparta ve Emirdağ'da ikamete mecbur etmiştir. Aslında, Adnan Menderes ile konuşmak için Ankara'ya gitmek istediği de söylenmektedir. Belki de Bediüzzaman, DP döneminde sağlanan az bir rahatlama için, Menderes'e teşekkür etmek niyetindedir. Lakin anlayamamıştır. Daima hizmetinde bulunan has talebesi Zübeyir Gündüzalp gidip mevcut hükümetin ilgili kişilerinden randevu talep eder fakat bir türlü randevu verilmez. Randevu gerçekleşmeyince Bediüzzaman'ın orada şöyle dediği rivayet edilmektedir: "İşte şu kadar kişi ile Ankara'da olacak olaydan dolayı ben mesul olmam." Bediüzzaman, vefa borcunu ödemek için gelmiş ama maalesef görüşememiş, görüşmek şöyle dursun, yanındaki talebeleri nezarete atılmışlardır. Bediüzzaman, nezaretten çıkararak yanına gelen Sait Özdemir'e:

“Menderes bizi anlamadı. Ben yakında gideceğim, onlar (ellerini ters çevirerek) tepetaklak olacaklar,” der.

Hâlbuki Bediüzzaman, bir yandan Menderes'e dua etmektedir. Sait Özdemir Bey'in anlattığına göre, Isparta'da bir sabah ders yaparken, Bediüzzaman, “Kardeşlerim, ben bu gece Menderes'e dua ettim.”¹¹ demiş; ve daha sonra anlaşılmıştır ki, Menderes o gece İngiltere'de uçak kazası geçirmiş, ancak Allah'ın inayetiyle kurtulmuştur.

Bediüzzaman ömrünün son günlerinde Isparta'da ikamet eder. Ömrünün kalan günlerinde gittiği yerlerde adeta herkesle vedalaşmaktadır. Her gördüğüne, ziyaretine gelenlere ölümünden, vasiyetnamelerinden, kabrinin durumundan bahsetmektedir. Vefatı ve defnedilmek istediği yerle ilgili olarak ise değişik tarihlerde talebelerine yazdığı mektuplar ve derslerinde temas etmektedir.

Eski Said diye adlandırdığı devrede mezarının durumunu ima eden beyanlarda da bulunmuştur:

“Tarih denilen mazi derelerinden sizin yüksek istikbalinize uzanan telsiz telgrafla sizinle konuşuyorum. Ne yapayım, acele ettim, kışta geldim; sizler cennet-âsâ bir baharda geleceksiniz. Şimdi ekilen nur tohumları, zemininizde çiçek açacaktır. Biz, hizmetimizin ücreti olarak sizden şunu bekliyoruz ki: Mazi kıtasına geçmek için geldiğiniz vakit, mezarımıza uğrayınız; o bahar hediyelerinden birkaç tanesini medresemin mezar taşı denilen ve kemiklerimizi misafir eden ve Horhor toprağının kapıcısı olan kalenin başına takınız. Kapıcıya tenbih edeceğiz; bizi çağırınız. Mezarımızdan هَيْبَةً لَكُمْ [Ne mutlu size] sadâsını işiteceksiniz.”¹²

11 Necmeddin Şahiner, Son Şahitler Bediüzzaman Said Nursi'yi Anlatıyor, IV, 119.

12 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 1947.

Bu ifadelerde, mezarının yerinin sonradan bilinebileceğinin bir işaret varsa da, vasiyeti gereği herkesin mezarını bilmesi mümkün değildir.

Bediüzzaman, 1911 yılında yayımlanan “Münâzarat” isimli eserinde ise والمموت يوم نوروزنا yani, “ölüm nevruz günümüzdür, bayramımızdır.”¹³ diyerek, dolaylı olarak vefat tarihi düşmüştür. Çünkü Üstad, 23 Mart 1960'ta Hakk'a yürümüştür. 23 Mart ise Nevruz Bayramı sayılmaktadır.¹⁴ Mevlana gibi o da vefatını bir “şeb-i arus” olarak görmektedir.

Yine, 1921 yılında yayımlanan “Lemaât” adlı eserinde işaret yolu, “ed-Dâî” adlı manzum beyitlerinde, vefat edeceği tarihi ve kabrinin yıkılacağı tarihi zikretmiştir. Şöyle ki,

Yıkılmış bir mezarım ki, yığılmıştır içinde
Said'den yetmiş dokuz emvat bâ-âsâm âlâma.
Sekseninci olmuştur mezara bir mezar taş,
Beraber ağlıyor hüsrân-ı İslâm'a.¹⁵

Bu beyitler incelendiğinde hepsinde birçok gizli manalar bulunduğu görülecektir. İşaret ve remizlerle birçok hakikat ifade edilmiştir. Hiçbir remiz ve işaret gözetilmeden de bu beyitlerin anlamı mevcuttur. Bediüzzaman bunları yazdığı zaman 44 yaşlarında idi. Kendini ortalama olarak 40 yaş kabul ederek, insan bedeninde bulunan hücrelerin tamamına yakınının, biyolojik olarak her altı ayda bir tazelenip değiştiğini kabul edip, o günkü bedeninin 80 defa değiştiğini ve bu değişimlerin her birinin bir “yıkılmış mezar” olduğunu ifade etmiştir.

Beyitler, zahirî anlamıyla bunu ifade ettiği gibi, remiz ve işaret yolu ise Üstad'ın gerçekten vefat tarihini ve kabrinin yıkılması tarihi bildirmektedir. Zira sonradan anlaşılacaktır ki, Üstad buradaki

13 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 1950.

14 Bkz. Abdulkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursî: Mufassal Tarihçe-i Hayat (İstanbul: Nisan 1998), III, 2160.

15 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 319.

79 rakamıyla Hicrî 1379'daki ölüm tarihini, 80 rakamıyla da, kabrinin yıkılış zamanı olan Hicrî 1380 tarihini bildirmektedir.¹⁶

Zaten beyitlerdeki bu gizliliği, daha sonra tashiî ederken “haşîye” düşerek, “Her senede iki defa cisim tazelendiği için, iki Said ölmüş demektir. Hem bu sene Said 79 senesinde. Her bir senede bir Said ölmüş demektir ki, bu tarihe kadar [h. 1379, m. 1960] Said yaşayacak.” şeklindeki yarı kapalı bir üslup ile bu remiz ve işaretin kapısını biraz aralamıştır. Bu manzum eserin kalan beyitlerinde ise gayba dair haberler ile İslam'ın geleceğinin aydın olduğundan bahsedilmektedir.

Kabrinin yeri konusunda kendisi, farklı zamanlarda farklı yerleri zikretmektedir. Bazen kabrinin Isparta havalisinde, bazen Barla'da, bazen de Senirkent'te veya has Nur Talebelerinin defnedildiği yerde ya da talebelerinin uygun gördüğü bir mekân da olmasını istemiştir.

Hizmetinde bulunan talebelerinin isteği üzerine Üstad onlara:

“Benim kabrimi gayet gizli bir yerde, bir iki talebemden başka hiç kimse bilmemek lâzım geliyor. Bunu vasiyet ediyorum. Çünkü dünyada sohbetten beni men eden bir hakikat, elbette vefatımdan sonra da o hakikat bu surette beni mecbur ediyor.” Talebeleri ise:

“Kabri ziyarete gelenler Fatiha okur, hayır kazanır. Acaba siz ne hikmete binaen kabrinizi ziyaret etmeyi men ediyorsunuz?” der. Üstad:

“Bu dehşetli zamanda, eski zamandaki firavunların dünyevî şan ve şeref arzusuyla heykeller ve resimler ve mumyalarla nazarı beşeri kendilerine çevirmeleri gibi, enaniyet ve benlik, verdiği gafletle, heykeller ve resimler ve gazetelerle nazarları, mânâ-yı harfiden mânâ-yı ismiyle tamamen kendilerine çevirtmeleri ve

16 Bkz. Abdulkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursî: Mufassal Tarihçe-i Hayat (İstanbul: Nisan 1998), III, 2162-63.

uhrevî istikbalden ziyade dünyevî istikbali hayal edinmiş olmaları ile eski zamandaki lillâh için ziyarete mukabil, ehl-i dünya kısmen bu hakikate muhalif olarak mevtanın dünyevî şan ve şerefine ziyade ehemmiyet verir. Öyle ziyaret ediyorlar. Ben de Risale-i Nur'daki azamî ihlâsı kırmamak için ve o ihlâsın sırrıyla, kabrimi bildirmemeyi vasiyet ediyorum. Hem şarkta, hem garpta, hem kim olursa olsun, okudukları Fatihalar o ruha gider. Dünyada beni sohbetten men eden bir hakikat, elbette vefatımdan sonra da o hakikat bu suretle, beni sevap cihetiyle değil dünya cihetiyle men etmeye mecbur edecek.”¹⁷

Birçok defa vasiyetini dile getiren Bediüzzaman, bizzat yanında kalan ve hususi hizmetinde bulunan talebelerinin kendine varis olmaya en çok layık olanlar olduğunu ihtimamla belirtir: “Yanımda şimdi bulunan kardeşlerimi kendime vâris (...) yapmak lâzım.”¹⁸ Yine başka bir yerde, “...mânevî Medresetü'z-Zehra'nın dört beş vilâyetinde hayatını Risale-i Nur'a vakfeden ve nafakasına çalışmaya zaman bulamayan fedakâr Nur talebelerinin tayinatına acıp bir bereketle kâfi gelen ve Nur nüshalarının fiyatı olan o mübarek sermayeyi ben öldükten sonra da o hâlis, fedakâr kardeşlerime vasiyet ediyorum.”¹⁹ der. Böylece kitaplarından elde edilen maddi gelirin söz konusu kimselere taksimini ön görür. Bu vasiyet şimdi de aynen tatbik edilmektedir.

Vasiyetlerinin çoğunu manevi bir ihtara göre yazdığını ifade eden Bediüzzaman, birçok vasiyetinden ilk vasiyetini 1946'da yapar. Kesin vasiyetini de yine vefatından çok önce “Vasiyetname” adıyla şöyle zikreder:

“Aziz, sıddık kardeşlerim ve vârislerim,

17 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 1896-97.

18 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 1894.

19 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 1901.

Ecel gizli olmasından, vasiyetname yazmak sünnettir. Benim metrukâtım ve Risale-i Nur'dan olan benim hususî kitaplarım ve güzel ciltlenmiş mecmualarım ve sair şeylerimin bütünü, Gül ve Nur fabrikaların heyetine; başta Hüsrev ve Tahirî olarak o heyetten on iki [Kardeşim Abdülmecid, Zübeyir, Mustafa Sungur, Ceylân, Mehmed Kaya, Hüsni, Bayram, Rüşti, Abdullah, Ahmed Aytimur, Atif, Tillolu Said, Mustafa (Acet), Mustafa (Gül), Seyyid Salih.] kahraman kardeşlerime vasiyet ediyorum. Onlara bırakıyorum ki, emr-i Hak olan ecelim geldiği zaman, benim arkamda o metrukâtım, benim bedelime o sadık ve mübarek ellerde hizmet-i Nuriye ve imaniyede çalışsın ve istimal edilsin.

Kardeşlerim, bu vasiyetten telâş etmeyiniz. Ben, teessürattan ve dokuz defa zehirlenmekten, pek çok zayıf olmakla beraber gizli münaflıkların desiselerle müteaddit suikastları için bu vasiyeti yazdım. Merak etmeyiniz, inayet-i Rabbaniye ve hıfz-ı İlâhî devam ediyor.”

el-Bakî hüve'l-Bakî

Kardeşiniz Said-i Nursî²⁰

Bediüzzaman kabrinin yerinin Hz. Ali'nin mezarı gibi gizli kalmasını has talebelerine beyan etmiş. Bu yüzden vefatından önce kesin açıklamalarda bulunmuş ve bu vasiyeti, hikmet-i ilahî ile talebelerinin iradeleri dışında, yine inayet-i ilahiye ile gerçekleştirmiştir. Bediüzzaman şu ifadelerinde kabri hakkındaki mülahazalarını belirtir:

“Bu zamanda şahsiyet cihetiyle insanlara zarar verecek haller var. Risale-i Nur'un mesleğindeki azamî ihlâs için bu hastalık verilmiş. Çünkü bu zamanda şan, şeref perdesi altında riyakârlık yer aldığından, azamî ihlâs ile bütün bütün enaniyeti terk lâzımdır. Dostlar uzaktan ruhuma Fatiha okusunlar, mânevî dua ve ziyaret etsinler. Kabrimin yanına gelmesinler. Fatiha uzaktan da ol-

20 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 1733.

sa ruhuma gelir. Risale-i Nur'daki âzamî ihlâs ile bütün bütün terk-i enaniyet için buna bir mânevî sebep hissediyorum. Kendini Risale-i Nur'a vakfetmiş olan, yanımda bulunanlardan nöbetle birer adam kabrimin yakınında olup, bu mânâyı, lüzumsuz ziyarete gelenlere bildirsinler.”²¹

Bediüzzaman'ın, Risale-i Nur'un neşredilebileceği kadar Allah'tan ömür istediği talebeleri tarafından ifade edilmektedir. Kendisi de, yukarıda ifade edildiği gibi remiz ve işaretlerle vefat tarihini seneler önce beyan etmiştir.

Bütün Risaleler yayımlanmış ve geride bir şey kalmamıştır. Isparta havalisinde gezerken hayatını geçirdiği yerlere uğradığında adeta onlara veda etmektedir.

Hayatının büyük bir dönemini sürgün yeri olarak geçirdiği şirin belde Barla'yı da, ziyaret eder. Kendisine ağaç üstünde barınak yapan talebelerinden, daha önce vefat eden marangoz Mustafa Çavuş'un evinin önünden geçerken gözyaşlarını tutamaz ve ağlar. Evin kapısında kocaman bir asma kilit bulunmaktadır. Buradan sekiz yıl müddetince kaldığı eve giden Üstad, bir süre dinlendikten sonra kendisini yalnız bırakmalarını rica eder. Tepesinde küçük bir ev olan vefakâr iri çınar ağacının yanına gide ve ağaca sarılıp uzun süre ağlar.

Isparta'da iken son Ramazan ayıdır. Resmi makamlar onu Isparta'da ikamete mecbur etmiştir. İl dışına çıkmasını yasaklarlar. O zaman, muhalif partinin etkisiyle radyodan “Said Nursî'nin Emirdağ ve Isparta'da oturması tavsiye olunur.” diye bir hükümet bildirisi okunur. Bu, Bediüzzaman'ın orada ikamete mecbur edilmesi anlamını taşımaktadır.

Memleketinden çıkalı 34 yıl olmuş, ardına dönüp bakacak vakti olmamıştır. Hastalığı da giderek artmaktadır.

21 Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 1894-95.

Birinci Cihan harbinden önce Üstad, Hutbe-i Şamiye'yi vermek üzere Diyarbakır, Urfa, Suruç, Birecik, Kilis ve Kırıkhan'dan geçip Şam'a gitmiştir. Bediüzzaman, Nur hizmetindeki ehemmiyetine göre her yer ve her belde ile ciddi bir alaka kurmuştur.

1949'da talebesi Albay Hulusi Yahyagil Bey'in Urfa'ya gelmesi ve çevresiyle iyi ilişkiler kurup civardaki "ileri gelen" zevatla görüşmesi Bediüzzaman'ın buraya olan teveccühünü iyice artırır. Özellikle 1950'den sonra, artarak devam eden Urfa'ya gitme arzusu ve hazırlığının başladığı görülmektedir. Urfalı Seyyid Salih Özcan da onun Urfa'ya gelmesini istemektedir. O gelmese bile bir hizmet erinin Urfa'ya gönderilmesini ısrarla talep eder.

Müceddid Mevlana Halid'in (ö. 1826) cüppesini, müridi Küçük Aşık Hoca'nın torunu Asiye Mülazimoğlu, Üstad'a ulaştırmıştır. Üstad, bu manevi değeri çok büyük olan cüppe ile diğer eşyalarını Urfa'ya göndereceği zaman, onları beraberinde Eskişehir'e getirmiş, Albay Reşad Beyi çağırıp ona; "Kardeşim, ben tahkik yapmadan bir şey yapmam, şu eşyayı Urfa'ya göndermek istiyorum. Hangi yol ve hangi vasıta ile emniyetli olur. Siz bir tahkik yapın" demiştir. Reşad Bey de evinde bulunan Üstad'a ait hulusi kitaplar ve malzemelerin demir yolu ile daha emniyetli gideceğini söyleyince, trenle bu eşyalar Urfa'ya gönderilir. Eşyalar, merhum Urfalı Nur Talebesi Vahdettin Gayberi'nin evinde kalır.²²

Bazen Urfalılarından Üstadı ziyarete gelenlere, "Ahir ömrümde Urfa'ya gideceğim. Ben Urfa'ya dua ediyorum. Urfa'nın taşı da, toprağı da mübarektir." dediği de rivayet edilmektedir. Urfa'dan da Nur Talebeleri sık sık mektup yazıp Urfa'ya davet etmektedirler. Albay Hulusi ile başlayan dini hizmetlere ilgi Urfalıları memnun etmiştir. Bunun üzerine gidip, Üstad'dan, Risale-i Nur'u anlatacak ehliyet sahibi bir talebesini isterler. Üstad da ilk önce

22 Şu an Urfa'da Abdulkadir Badıllı Bey'in bir araya getirdiği müzede ziyaretçilerin görüşüne arz edilmektedir.

Ceylan Çalışkan'ı gönderir. Altı ay kaldıktan sonra, kendisinin dışında cereyan eden bir olay yüzünden geri döner.

Bediüzzaman, Ceylan Çalışkan'ın yerine Abdullah Yeğin'i gönderir. Daha sonra da has talebelerinden Zübeyir Gündüzalp ve Hüsnü Bayram Urfa'ya giderler.

Bediüzzaman, Urfa'da sürekli muhaberede bulunduğu Abdullah Yeğin'e Urfa'ya gideceğini o kadar kesin ifade etmiştir ki, herkes onun Urfa'ya geleceğine kesin nazarıyla bakmaktadır. Abdullah Yeğin, Üstad'ın vefatından bir iki ay önce Isparta'ya gitmiş ve ziyaretinde aralarında çok tatlı bir konuşma geçmiştir. Abdullah Yeğin:

“Üstadım! ‘Urfa'ya geleceğim dediniz’ gelemediniz. Oradaki yatak vs. eşyalarınız ne olacak?” der. Üstad:

“Sen ne yaparsan yap, seni vekil tayin ediyorum,” der. Abdullah Yeğin:

“Ben de satarım.” der. Üstad:

“Sen bilirsin.” anlamında bir cevap verir.

Urfa'ya gitme işi uzayınca, Urfalıların ümitleri kaybolur. Belki de gelemeyecek diye düşünmeye başlarlar. Üstad bir gün, ansızın son günlerini geçirmek üzere Urfa'ya gelir.

Aradan yaklaşık on sene geçtikten sonra gitme arzusu gerçekleşmiştir. Ancak, ömrünün son yıllarını değil, son günlerini geçirmek ve peygamberler diyarında vefat etmek üzere Urfa'ya gelmiştir.

Bu geliş şöyle gerçekleşmiştir.

Üstad, Isparta'da dururken Emirdağ'a da gitmektedir. Emirdağ'a son olarak 17 Mart 1960'ta gider. İki gün orada kalır.

Bir gün yine Emirdağ'a hareket ederler. Isparta'daki evin önünde polis beklemektedir. Tahiri Mutlu ile Bayram Yüksel Isparta'da kalır. Bir saat sonra polisler kapıya gelip zili çalarlar. İçeride duranlara, Üstadı kastederek, “Hoca Efendi ne tarafa git-

ti?” derler. Onlar da, “Bilmiyoruz, gideceği yeri söylemez. Emirdağ'a mı, Barla'ya mı gitti?” derler. Bulamayınca hemen gidip muhtelif yerlere telefon ederek Üstadı ararlar.

Hazret-i Üstad, Emirdağ'da iken ağır bir zatürree hastalığına tutulmuştur.²³ 18 Mart Cuma günü, ağır hasta olarak Emirdağ'dan Isparta'ya döner. Eve gelmeden âdet üzere korna çalar. Öyle ki, Üstadın talebeleri arabasının korna sesini tanımaktadır. Üstadın arabası gelip garaja geçer.

Bu esnada zatürree hastalığı iyice ağırlaşmıştır. Üstad, arabanın arka koltuğunda yatmaktadır, zorla kucaklarına alıp arabadan indirirler. Merdivenden çıkarken sırtlarına almak isterlerse de; bunu kabul etmez. Kollarına girerek odasına çıkarıp yatırır- lar. Çok şiddetli ateşi bulunmaktadır. Bu nedenle talebeleri, namazlarını nöbetle kılıp yanından hiç ayırmazlar.

2. Urfa'ya Hareket Hazırlıkları

Emniyet Üstad'ın Ankara veya İstanbul'a gitmesinden çok çekinmektedir. Onun için bir tarafa gitmesin diye kapıda devamlı bir çift polis bekletilmektedir.

Emirdağ'dan hasta geldikten sonra işler değişir. O anda Bediüzzaman'ın hizmetinde Bayram Yüksel, Tahiri Mutlu, Zübeyir Gündüzalp ve Hüsnü Bayram olmak üzere dört talebesi bulunmaktadır.

19 Mart 1960 gecesi saat iki veya iki buçuk sularında çok ağır hastalanır. Başında talebeleri yine sırayla beklemektedirler. Nöbet sırası Zübeyir Gündüzalp ile Bayram Yüksel'e geldiğinde, her iki talebesi başucunda gözlerini kırpmadan beklemektedirler. Bediüzzaman, bir ara gözlerini açar ve dudaklarından belli belirsiz “Gideceğiz.” sözü dökülür. Bayram Yüksel:

“Nereye gideceğiz Üstad'ım?” der. Bediüzzaman:

23 Necmeddin Şahiner, Bilinmeyen Taraflarıyla Said Nursî, (13. Baskı, İstanbul: Nesil Basım Yayın, 2001), s. 436.

“Urfa’ya gideceğiz, hazırlanın.” der. Bunun üzerine Zübeyir Gündüzalp içinden “Üstad çok hararetlidir; ateşinden böyle söylüyor.” der.

Sahur vaktinde nöbeti Tahirî Mutlu ile Hüsnü Bayram devralır. Bayram Yüksel, Hüsnü Bayram’a:

“Kardeşim, Üstad ‘gideceğiz,’ diyor.” Hüsnü Bayram:

“Araba arızalı. Biraz tamire ihtiyacı var.” der. Sonunda dayanamayıp durumu Bediüzzaman’a arz ederler. Üstad Bediüzzaman gayet kararlı bir şekilde:

“Başka bir arabaya bakılsın. İki yüz lira verebiliriz. Hatta cüppemi de satabiliriz.” şeklinde karşılık verir.

Sabahleyin talebeler arabayı hazırlamaya koyulurlar. Bu sırada Bediüzzaman, başında bekleyen Tahirî Mutlu’ya:

“Haydi, sen de git, onlara yardım et. Araba çabuk hazırlansın, tahammülüm yok.” diyerek meselenin ne kadar ciddî olduğunu vurgular.

Daha sonra Üstad’ın bu kadar aceleci davranmasının sebebi bizzat onun dilinden, Urfa’ya ulaşıldığı sırada şöyle ifade edilir:

“İbrahim Aleyhisselam’ı rüyamda gördüm. Beni Urfa’ya çağırırdı.”

Bir gün sonra (20 Mart, Pazar), saat 09:00 sularında Bediüzzaman, sadık hizmetkârlarının kolları arasında arabaya yerleştirilir. Sürekli hizmetinde bulunan Zübeyir Gündüzalp, içindeki endişenin izalesi için bir kez daha sorar:

“Üstad’ım! Urfa’ya mı gidiyoruz?” Konuşamayacak kadar hasta olan Bediüzzaman başını “evet” anlamına gelen bir hareketle cevap verir. Arabada üç talebesi bulunmaktadır: Şoför Hüsnü Bayram, Bayram Yüksel ve Zübeyir Gündüzalp. Son yolculuğa Isparta’dan bu şekilde başlar.²⁴ Hedef İbrahim Aleyhisselamın manevi davetine icabet ederek Urfa’ya varmaktır.

24 Bkz. Necmeddin Şahiner, Son Şahitler Bediüzzaman Said Nursi’yi Anlatıyor, III, 31.

3. Isparta'dan Urfa'ya Yolculuk

Araba Isparta'da evin önünden hareket etmeden, Üstad'ın Isparta'da kaldığı ev sahibesi Fıtnat Hanım, arabanın yanına gelir. Üstad ona, "Hemşirem Allah'a ısmarladık, bana dua edin, çok rahatsızım." der. Fıtnat Hanım'ın gözleri yaşarır. Polisler geldiğinde Fıtnat Hanım'dan onları bir süre oyalamasını, kapıyı açmamasını isterler. Bu arada kapıdaki polislerden çıkıp gitmek kolay olmaz. Birden öyle bir yağmur ve öyle bir fırtına başlar ki, kapıdaki polisler uzaklaşmak zorunda kalırlar. Bunun üzerine araba hemen yola çıkar.

Üstad, Urfa'ya doğru ayrılınca, basiretli Fıtnat Hanım Isparta'daki evi bekleyen Tahirî Mutlu'ya, "Bu sefer Üstad'dan ben şüphelendim. Vallahi yerini aramaya gidiyor." der.

Arabada Üstad'a eşlik eden Bayram Yüksel ve diğerleri, Tahirî Mutlu ile anlaşır ve "Biz ayrıldığımızda polislere kapıyı açma, hemen yat!" derler. Çünkü Tahiri Mutlu'yu, "Hoca nereye gitti?" diye suale çekecek, belki Üstad'ın ne tarafa gittiğini öğreneceklerdir.

Tahiri Mutlu da gelen polislere kapıyı açmaz, polisler ev sahibesine giderler, "Teyze, Hoca Efendi ne zaman gitti, nereye gitti, biliyor musunuz?" dedikleri zaman, Fıtnat Hanım polislerle, "Ben bekçi miyim, ne bileyim, siz bekliyorsunuz ya. Siz bilmiyorsunuz da ben mi bileyim?" der.

Hasta ve yaşlı olan Üstad'ın bu yolculuğuyla birlikte devlet nezdinde de sıkı bir haberleşme başlar. O gün hava kapalı ve yağışlıdır. Sanki Fıtnat Hanım'ın gözyaşlarına bulutlar da eşlik etmektedir.

Emniyet, Bediüzzaman'ı Eğridir, Barla, Emirdağ gibi gitmesi muhtemel olan yerlerden sormaya başlar; fakat bir haber alamaz. Yetkililer telaş içindedirler. Buna karşılık Üstad'ın talebeleri, bindikleri otomobilin tanınıp yakalanma riskini bertaraf etmek için plakayı çamurla kapatıp araba tanınmasın diye de her tarafını çamurla sıvamışlardır. Böylece kimseler görmeden Eğ-

ridir'den geçtikten sonra Şarkikaraağaç'da biraz dinlenirler. Bir taşın üzerinde öğle namazını kılarlar.

Bediüzzaman, Konya'ya kadar zikir ve tesbihatını okumayı sürdürür. Yanındaki talebeler, Konya'dan geçişte de korkmaktadırlar. Çünkü o günlerde Konya Valisi: "Ben Nur Talebeleri'nin kökünü kazıyacağım." diye bir beyanat vermiştir. Bu yüzden Konya'dan geçmek onlara büyük bir endişe vermektedir. Tam Konya'ya geldiklerinde yine yağmakta olan yağmur iyice hızlanır, göz gözü görmez olur. Oradan da Allah'ın izni ile selametle geçerler.

Yaşar Gökçek'in anlattığına göre, Bediüzzaman Urfa'ya hareket ettiği gün, öğleden sonra Abdülmecid Efendilerin Konya'da Mevlâna Meydanına çıkan bir sokaktaki evlerinin üst katında hep beraber oturmaktadırlar. Kapıları çalınır. Kapıya bakan Saadet Hanım, Üstad Hazretlerinin teşrif ettiklerini ve aşağıda arabada beklediklerini haber verir. Abdülmecid Efendiyle beraber hepsi kapıya iner. Üstâd, arabadan;

"Abdülmecid! Ben Urfa'ya gidiyorum. Belki bir daha görüşemeyeceğiz. Bana hakkınızı helâl ediniz." buyururlar. Abdülmecid Efendi:

"Seydâ! Bizim sana ne hizmetimiz oldu ki, hakkımız olsun. Asıl sen bize hakkını helâl et. Bizi sen okutup yetiştirdin," derler. Bunun üzerine Üstâd:

"Senin de, Rabiâ'nın [Abdülmecid Efendi'nin Eşi] da bende çok haklarınız vardır. İkiniz de bana haklarınızı helâl ediniz." buyurunca karşılıklı helâlleşirler. Üstâd arabadan yerleşmek üzere biraz geri çekilmişken, tekrar eğilir ve Abdülmecid Efendiye:

"Abdülmecid, Abdülmecid! Bu kadar korkak olma! Vallahi mahpushanede sana Rabia'dan daha iyi bakarlar." diye latife yapar. Abdülmecid Efendi de,

“Seyda! Ben neyleyeyim ki, Cenâb-ı Hak benim cesaretimi de sana lütfetmiş, seninki iki kat olmuş, bende hiç kalmamış.” der.²⁵

Bediüzzaman, Karapınar'a geldikleri zaman yanındaki talebelere hayatı boyunca olduğu gibi yine müjdeli haberler vermektedir:

“Evlâtlarım! Risale-i Nur dinsizlerin, komünistlerin, masonların belini kırmıştır. Risale-i Nur daima galiptir.” der. Bunu birçok defa söyler. Üstad, bazı şeyler daha söyler ama sesi çok az çıktığı için, ne dediğini tespit edemezler.

O zaman İstanbul'da bir grup ateist talebe yürüyüş yapmak istemektedir. Vali de Nur talebelerini kastederek, “Peki, karşı tarafta da müsaade etsem razı mısınız?” diye sorunca; solcu talebeler, “Biz razı değiliz. Bize de müsaade etme, onlara da.” derler. Bunları, Üstad duyar ve çok üzülür “Ben buradan gitsem bunlar tokat yiyecek, karışacak.” dediği rivayet edilmektedir. Hakikaten onun vefatından sonra ortalık karışır. Üstad, sanki bir kemerin ortasındaki kilit vazifesi gören taş gibi durmaktadır, o çekilince bütün taşlar dökülmeye başlar. Sanki Demokrat Parti'ye hücum etmek için çok önceden hazırlananlar, harekete geçmeden önce Üstad'ın vefatını beklemektedir. İşte bunun üzerine Üstad: “Bunlar beni anlayamadılar, bunlar beni anlayamadılar, bunlar beni anlayamadılar, bunlar beni siyasete bulaştırmak istediler.” demiştir.

Ereğli'ye varmadan yolda ikinci namazını kırlarlar. Burada Bediüzzaman, namazı arabada kılar. Akşam namazına Ulukışla'ya varmışlardır. Bediüzzaman, “Acaba biraz yemek yiyebilir miyiz?” diye sorar. Zübeyir Gündüzalp lokantadan pirinç pilavı alıp, pilavdan Üstad'a yemek yapmak ister. Arabanın arkasında ayağı kırık bir gazocağı bulunmaktadır. Kış olduğu için hava çok soğuktur. Pozantı'yı geçerken tren yolu bekçisi sobayı yakmış ısınmaktadır. Zübeyir Gündüzalp memura rica eder; “Hastamız var, ocağımızın ayağı

25 Necmeddin Şahiner, Son Şahitler Bediüzzaman Said Nursi'yi Anlatıyor, IV, 288.

kırıldı, parasını verelim, azıcık yemek ısıtacağız.” der. Memur da buna razı olur, “Buyurun ısıtın.” diye izin verir. Zübeyir Gündüzalp ile Bediüzzaman arabada kalır. Hüsnü Bayram ve Bayram Yüksel yemeğin suyunu süzerler, çok az tereyağları vardır ve çay kaşığı ile katarlar. Bir yumurta ve biraz da yoğurt katıp yemek yaparak Üstad'a sunarlar; o ise bu yemekten bir kaşık alır, daha yiyemez.

Gece Adana'dan geçip yatsıdan sonra Ceyhan'a varırlar. Ceyhan İlçesi'nin kenarında bir saat mola verip yatsı ve teravih namazlarını kılarlar. Sürekli arabayı kullanan Hüsnü Bayram da bir saat uyur. Sahurda Osmaniye'ye varılır, girişte benzin alınır ve sahur yemeği yenir. Üstad ise yine hiçbir şey yiyemez. Sabah namazını da Gâvur Dağı'nda [Nur Dağı] Alman Pınarının başında kılarlar. Üstad yine arabanın içinde namazı eda eder.

21 Mart pazartesi günü Sabahleyin 07.30 sularında Gaziantep'e girerler. Burada fazla eğlenmezler. Sadece Bayram Yüksel, lokantadan çorba alır ve Urfa yolunu sorar. Sonra da Gaziantep'ten süratle Urfa'ya doğru ayrılırlar. Nizip yolundan giderken, kar yağdığından dolayı yollar çok bozuk ve çamurdur. Arabaların birçoğu yollara saplanmış kalmıştır. Üstadın arabası ise talebelerinin kullandığı sırada bozulduğu gibi bozulmaz. Adeta rüzgâr gibi gitmektedir. Aynı gün saat 11.00'da Urfa'ya girmiş olurlar.

4. Urfa'ya Varış ve Otele Yerleşme

Urfa'ya varınca doğru Kadioğlu Mahallesi'ndeki Kadioğlu Camii'ne giderler. Urfa'daki Nur Talebeleri ve Urfa'da Nur hizmetinin başında bulunan Abdullah Yeğin, Bediüzzaman hakkında yazılan leh ve aleyhindeki haberleri gazetelerden okumaktadır. Fakat Üstad'ın Urfa'ya hareket ettiğinden haberleri yoktur. Abdullah Yeğin o zaman, Urfa'da Kadioğlu Camii hücrelerinde ikamet etmektedir. Urfa'ya gidip gelmelerine ve bazen de uzun

boylu kalmalarına rağmen o zaman, Hüsnü Bayram ve Zübeyir Gündüzalp Bediüzzaman'ın yanında kalmaktadırlar.

Abdullah Yeğin, Pazartesi günü, saat 11.00 sularında Kadioğlu Camii'nin hüccesinde öğle namazı için abdest alırken, Sabri Küçük gelip hararetle Abdullah Yeğin'e, "Üstad geldi, Üstad geldi!" diye acele acele söyler. Abdullah Yeğin ayaklarını yıkarken Zübeyir Gündüzalp acele ile caminin avlusuna açılan dış kapıdan içeri girer. Telaşla, "Üstad geldi. Acele gel." diye Abdullah Yeğin'i dışarı çağırır. Acele ile ayaklarını yıkayıp hemen Zübeyir Gündüzalp ile beraber Üstadın yanına koşarlar. Urfalı bir Nur Talebesi Sabri Küçük, "En iyi otel, İpek Palas Otelidir." deyip onları söz konusu otele yönlendirir. Arabaya binip otele doğru ilerlerler.

Abdullah Yeğin arabada Üstadın halini, zafiyet ve halsizliğini görünce, çok perişan olur. Âdeta ağlamak ister. Daha evvelki görüşmelerinde Üstad sık sık onlara, "Bana bağlanmayınız. Risale-i Nur'a bağlanınız. Ben aciz bir insanım, kusurlarım var. Risale-i Nur, Kur'ân'ın malıdır, ona bağlıdır. O size yeter. Ben de sizin gibi bir ferdim. Beni büyük bir zattır diye tanımayınız. Risale-i Nur'da konuşan delil ve burhan, hakikattir." demektedir.

İşte Abdullah Yeğin, bu sözlerin anlamını düşünür. Şaşkın bir haldedir. Üstad'la konuşamadığı için üzgün olduğu gibi hastalığının şiddetini de görür, müteessir olur. "Bana bağlanmayınız." sözlerini düşünür. Hem on senedir onun gelmesini beklemekteler. Bir yandan beklemekte oldukları Üstad geldi diye sevinir, bir yandan da hastalığının şiddetinden çok müteessir olur.

Üstad çok rahatsızdır. Ayakta duramayacak bir haldedir. İpek Palas Oteli'ne varılır. Otelin o zaman ki kiracısı Mahmut Erbaş, ilk başta Bediüzzaman'ın kendi otellerinde konakladığını duyunca, biraz telaşa düşer. Hatta o gün orada bulunan berber dükkânının sahibi, Reşit Uysal'a göre çok telaş gösterir. Sonra içeri girip

Üstad'ın yüzünü görünce, fikrini değiştirerek gereken bütün kolaylıkları gösterip "aziz misafir"ini gereği gibi ağırlamaya başlar.

Üstad'ı arabadan indirdikleri anda çok kalabalık bir cemaat gelir. Urfa'ya geldiğini nereden işitmişlerse, birçok Urfalı, sevinç ve heyecan içinde İpek Palas'a akın ederler. Urfalılar:

"Üstad'ın geleceğini niçin bize önceden haber vermediniz? Biz Üstad'ı merasimle karşıladık. Eğer daha önceden haber verseydiniz, biz Antep'e kadar gelir, Üstadımızı karşıladık," demektedir.

Arabadan inip talebelerin koltuğunda ikinci kata çıkarlar. Buraya çıkar çıkmaz, Üstad, halsizlikten talebelerin kollarından yere sıyrılır. Kaldırıp koltuklarına girerek kiralanan köşedeki 27 numaralı odaya götürürler.

Bu oda, İpek Palas otelinin, zemin sayılırsa, üçüncü katında, sayılmazsa ikinci katındadır. Her iki katın toplamına 36 basamakla çıkılıp yaklaşık birbuçuk metre enindeki koridordan kibleye doğru gidildiğinde sağda, halen mescit olarak kullanılan 27 numaralı odadır. Bu oda, üçe ikibuçuk metrekare ve üç metre yüksekliğindedir. Biri doğuya ve diğeri kible tarafına bakan bir kırka bir metrekare büyüklüğünde iki pencere ve bir de koridora açılan dıştakilere göre küçük bir pencere vardır. Odanın içinde bire biryirmi metrekarelik bir banyo bulunmaktadır. Otelin ikinci katında bulunan odaların 209 numarası şimdiki sıralamaya göredir. Üstadın vefat ettiği oda o zaman 27 numara olduğu için hiç değiştirilmeyip, normal numarası 110 olacak yerde şimdi 27 olarak bırakılıp, mescit için tahsis edilmiştir. Ziyaretçi normalde kabul edilmemektedir. Yalnız rica üzerine günün 11.00-13.00 saatleri arasında söz konusu odayı ziyaret etmek mümkündür.

Komiser Abdülhamit Belli'nin anlattıklarına göre, Bediüzzaman Urfa'ya girerken onu yolda görmüş. Daha önce, babasından Bediüzzaman hakkında pek güzel bilgilere sahip olmasına rağmen

komiser muavini olduğu için, durumu Emniyete bildirmek mecburiyetinde kalmış, haber vermiştir. O zamanın Emniyet Müdürü Talip Albayrak, Abdülhamit'in otelde nöbetçi kalmasını emretmiştir.

Bunun üzerine Abdülhamit Bey, hiçbir yere ayrılmadan otelde sivil olarak beklemeye başlar. Emniyet durumu hemen Ankara'ya bildirir. Ankara derhal Üstad'ın geri gönderilmesini ister. Kendine emir verilen Komiser Abdülhamit, Emniyet Müdürüne:

“Bu iş o kadar kolay değil. Hem ben sivil olarak bu otelde bulunuyorum. Başkomiser gelsin, beraber kendisine gider söyleriz.” der. Emniyet Müdürü:

“Öyle ya! Ben şimdi Başkomiseri gönderiyorum.” der.

Bunun üzerine Başkomiser gelir. Beraberce Bediüzzaman'ın odasına çıkarlar. Zübeyir Gündüzalp ve diğer has talebeleri onları içeri alır. Komiser Abdülhamit, Bediüzzaman'ı görür görmez, resmi polis olduğu halde, kendini zapt edemez hemen ellerine sarılır ve öper. Yanındaki Başkomiser ise hayretle ona bakmaktadır.

Ankara'dan gelen emri Bediüzzaman'a tebliğ ederler. Üstad onlara:

“Benim halimi görüyorsunuz. Çok yüksek ateşim var. Çok hastayım. Biz her yerde zabıta [polis] ile kardeşiz. Hiç onlara müşkülât çıkaracak durumumuz olmadı. Hastalığım iyi olsun, istediğiniz yere giderim. Amma bununla beraber belki de buranın toprağı bizi buraya celb etmiş olabilir.” der.

Bu sözleri duyan komiser Abdülhamit, başkomisere:

“Haydi çıkalım.” der. Oradan dışarı çıkarlar. Yanındaki başkomisere:

“Artık bu zatı hiç kimse buradan gönderemez. Biz kendimizi hiç yormayalım. İştinmediniz mi? O bir işaret verdi: ‘Belki buranın toprağı bizi celb etmiş olabilir.’ dedi. Eğer öyle olursa hiç kimse onu buradan gönderemez.” Başkomiser hayretle yüzüne bakarak:

“Peki, ne olacak?”

“Sen hiç telaşlanma, şimdi Allah bir sebep halk eder. Bizi de mesuliyetten kurtarır.”

Bunlar sözlerini bitirir bitirmez. Mehmet Hatipoğlu gelir ve işler istenildiği yönde düzelir.²⁶

Halk Üstad'ın Urfa'ya geldiğini duyunca, İpek Palas'a doğru akın etmeye başlar.

Bu ziyaretler sırasında, hasta olmasına rağmen yüzlerce Urfalı ile kucaklaşır ve hiç kimseyi geri çevirmez.

Artık büyük ziyaret başlamıştır. Zübeyir Gündüzalp ziyaretçileri kapıdan sırayla içeri göndermektedir. Bayram Yüksel de Üstadın ellerini tutmakta ve onlar Üstadın ellerini öpmektedirler. Üstad da onların başından öpmektedir, adeta bırakmak istememektedir. Bayram Yüksel, “Sen git de başkası gelsin.” dediğinde, “Bak Üstad bırakmak istemiyor.” derler. Talebeleri de hayrette kalmışlardır. Çünkü hasta olduğu halde ziyaretçilerini kabul ediyor olması, Nur Talebelerinin hiç görmedikleri bir hâdisedir. Üstad, gelen ziyaretçilere çok alâka ve iltifat eder.

Bediüzzaman, daha önce hastalandığında Isparta'da olsun diğer yerlerde olsun, tabii olarak ziyaretçi kabul etmez ve yanına kimseyi almazmış. Hatta yanında bulunan has talebelerinden başka diğer talebeleri geldiğinde de aynı tavrı sergilemiş. Fakat Urfa'da, kim gelmişse itiraz etmemiş. Kapıya kadar gelenlere hemen içeri gelsin dermiş. Böylece Urfalılardan yüzlercesi, bir buçuk günde Üstadı ziyaret etme fırsatı bulmuştur.

Yüzlerce Urfalı otele gelip, ziyaret edip elini öper. Polisler, zabıta müdürleri, çeşitli memurlar, gruplar halinde ziyaretine gelirler. Otelin etrafı mahşeri bir kalabalıkla kuşatılmıştır.

26 Abdulkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursi: Mufassal Tarihçe-i Hayat (İstanbul: Nisan 1998), III, 2150.

Bediüzzaman, ölüm hastalığına düşmesine rağmen, istirahat edip yatmaz ve herkesle kucaklaşır.

22 Mart Salı günü Üstad biraz rahatlar gibi olur. Abdullah Yeğin, yanına girdiğinde elini tutarak ona hitaben, “Hiç merak etme! Küfür ölmüştür. Bundan sonra bir şey yapamazlar.” demektedir. Elini bırakmak istemez, Urfa'nın ehemmiyetinden bahisle Urfalıların İslâmiyet'e olan hizmetlerini anlatmaktadır. Urfa'nın Türk, Arap ve Kürt gibi Müslüman kardeşleri birleştirmeye vesile olacağından bahsetmektedir. Urfa'yı Türkiye'nin “Medine”si olarak görmektedir.

Diğer yandan İpek Palas Otelinin o zamanki işletmecisi Mahmut Erbaş, Bediüzzaman'a:

“Niçin bu hasta halinizde buraya kadar geldiniz?” der. Üstad, Mahmut Erbaş'a:

“Oğlum ben İbrahim Aleyhisselam'ı rüyamda gördüm. Beni Urfa'ya çağırdı. Belki de burada ölmeye gelmişim.”²⁷

Bediüzzaman'ın Urfa'ya gelişinin ikinci günü [22 Mart Salı], sabahtan itibaren otelin etrafı polislerce sarılır. Otele gelen polisler Bediüzzaman'ın Urfa'ya geldiği arabanın anahtarını alırlar. Emniyet amiri otele bizzat gelerek Bediüzzaman'la görüşmek ister. Durum Bediüzzaman'a bildirilince,

“Gelsinler.” cevabını verir. Emniyet amiri kendilerine verilen emrin kesin olduğunu, mutlaka Isparta'ya geri dönmesi gerektiğini tebliğ eder. Bunun üzerine Bediüzzaman ona:

“Siz görüyorsunuz, ben hastayım. Ben şimdi hayatımın son dakikalarını geçiriyorum. Belki de buraya ölmek için geldim. Bu vaziyette ben yola gidemem. Biz birbirimizin yardımcıyız. Risale-i Nur ve talebeleri daima emniyet ve asayişe hizmet etmişlerdir. Biz ehl-i dünyanın işlerine karışmıyoruz. Benim halimi şimdi görüyor-

27 Abdulkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursî: Mufassal Tarihçe-i Hayat (İstanbul: Nisan 1998), III, 2149.

sunuz. Siz benim namıma gidin, çalışın, ben buradan gidemem. Siz benim suyumunu hazırlamakla mükellefsiniz. Amirinize bildiriniz.”

Polisler Zübeyir Gündüzalp ile Hüsnü Bayram'ı emniyete götürüp sorguya çekerler ve ısrarla şehri terk etmelerini isterler. Zübeyir Gündüzalp onlara:

“Efendim! Hastalığı şiddetlidir. Tekrar 24 saatlik yol zahmetine katlanması imkânsız. Biz Üstad'ımıza müdahale edemeyiz. Zaten bitkin bir haldedir.” dese de, ısrarlı tutumlarını sürdürdüler.

Çok geçmeden Bediüzzaman'ın Urfa'dan çıkarılacağı haberi alan Urfalılar, galeyana gelirler ve:

“Bize misafir olarak gelen bir din alimini vermeyiz.” diyerek otelin önünde toplanmaya başlarlar. Beş-altı bin kişi vardır.

Halk ve hükümet arasında adeta bir hâdise çıkacak gibidir. Urfalılar geri gönderilmesini istememekte, Emniyet ise Bediüzzaman'ın gitmesinin tekrar tekrar Ankara'dan Dahiliye Vekaletinden bildirildiğini söylemektedir.

Urfa Demokrat Parti İl Başkanlığı ve Demokrat Parti milletvekiliği yapmış olan merhum Mehmed Hatipoğlu gayet sert ve cesur bir şekilde “Üstadımızı vermeyeceğiz.” diye çıkışır.

Bediüzzaman'ın Urfa'ya gelişinin ikinci günü 22 Mart 1960, mücadele ile geçer. Hatta Bediüzzaman'ın geldiği arabayı Hüsnü Bayram'dan polisler teslim alırlar. Anahtarlarını alıp, “Yarın sizi yola çıkaracağız.” diye hazırlıkta bulunmalarını söylerler.

Zübeyir Gündüzalp ve Mahmut Hasırcı, Emniyet Müdürü'ne rica etmeye giderler. Mahmut Hasırcı Emniyet amirini iyi tanımaktadır. Emniyet Müdürü onlara:

“Üstadınızı götürceksiniz. Şayet götürmezseniz, biz cebri olarak göndereceğiz, Üstadınıza söyleyiniz.” deyince, Zübeyir Gündüzalp:

“Biz Üstadımıza bir şey söyleyemeyiz.” karşılığını verir. Müdür:

“Siz camid misiniz?” Zübeyir:

“Evet, biz camidiz. Üstad bize tekmesini nereden vurursa biz oraya yuvarlanıriz. Üstadımız ne derse biz onu yaparız.” şeklinde karşılık verir.

Emniyet Müdürü, Zübeyir Gündüzalp'a ağır kelimeler konuşur ve hatta bu kelimelerin dehşetinden ve saygısızca olmasından dolayı, Zübeyir Gündüzalp dışlarıyla dudaklarını ısırmaktadır.

Devrin İçişleri Bakanı Namık Gedik, ısrarla Bediüzzaman'ın geri gönderilmesini ister. Telefonda Emniyet Müdürü'ne bağırıp; “Başka bir araba yoksa Said-i Nursi'yi çöp arabasına atın, gönderin.”²⁸ der. Üstad, bunu duyunca, “O kendi akıbetini söylemiş.” der. Gerçekten de öyle olur.

Urfa'nın eşrafı ve Demokrat Parti ileri gelenleri otele girerek Üstad'ın durumu ile çok yakından ilgilenirler. “Biz Üstad'ı hiç bir yere vermeziz.” diyerek vermemek için çalışacaklarını söyleyip ayrılırlar. Mert bir insan olan Mehmet Hatipoğlu, Emniyet Amirine çok sert çıkar. “Beni öldürmeden bu ihtiyarı buradan götürmezsiniz.” der. Emniyet Müdürü, onu iyi tanıdığı için, hükümetin emrini bildirmekle yetinmek zorunda kalır. Hatta Mehmet Hatipoğlu hiddete gelip her tarafı birbirine katarak, “Adamcağız şiddetli hastadır, kıpırdayacak hali yok... Hem üstelik çok muhterem bir zattır. Burası gâvuristan mıdır ki, bizim bir Tanrı misafirimiz buradan zorla çıkartılmak isteniyor? Sizin bu manasız emir ve telaşlarınız çok yersiz ve kanunsuzdur.”²⁹ demiştir.

Abdullah Yeğin ise bu olayların şu yönlerini anlatır:

28 Abdülkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursi: Mufassal Tarihçe-i Hayat (İstanbul: Nisan 1998), III, 2148.

29 Abdülkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursi: Mufassal Tarihçe-i Hayat (İstanbul: Nisan 1998), III, 2146-47.

Nöbetle Üstad'ın başında beklerlerken, iki sivil polis memuru Üstad'ın bulunduğu kata çıkarlar ve Abdullah Yeğîn'e:

“Şoför nerede, hazırlanın gideceksiniz.” derler. Abdullah Yeğîn:

“Üstadımız hasta.” diye konuşurken on-on bir resmî ve sivil polis daha içeri girerler ve:

“Hazırlanın hemen, Isparta'ya gideceksiniz.” derler. Abdullah Yeğîn de:

“Üstadımıza söyleyeyim.” der. Üstadın yanına girip vaziyeti anlatır.

Üstad, onları da çağırır ve onlar da Üstadın yanına girerek İçişleri Bakanı'nın emri olduğunu, Isparta'ya dönülmesi lâzım geldiğini söylerler.

Üstad, onlara:

“Acayip! Ben buraya ölmeye geldim. Belki de öleceğim. Siz benim halimi görüyorsunuz, siz beni müdafaa edin.” der. Polisler,

“Biz emir kuluyuz, biz ne yapalım.” derler. Daha sonra gidip Hüsnu Bayram'ı araba ile beraber otelin önüne getirirler, halk müthiş kalabalıklar halinde toplanır. O anda otel müsteciri Mahmud Efendi, komiseri merdivenden aşağıya iter ve:

“Benim misafirimi nasıl zorla göndermek istersin?” diye bağıırır. Halk müthiş bir heyecan içindedir. Yanında bulunan has talebeleri de, “Üstadı zorla Isparta'ya gönderiyorlar.” diye halka söyleyince halk daha fazla heyecana gelir. Onlar da: “Nasıl olur da böyle kıymetli bir misafirimizi, ölüm döşeğinden zorla kaldırıp gönderirler?” diye bağıışmaya başlarlar. Vaziyet çok gerginleşir.

Emniyet halkın galeyana geldiğini ve çok kötü şeyler olacağını anlayınca, polisler artık otelin üstüne çıkmazlar. Halkı, artık Üstad'ın geri götürülemeyeceğine inandırmak ve dağılmalarını sağlamak için, Emniyet, acele Hüsnu Bayramı çağırıp, ote-

lin kapısında duran Üstad'ın arabasını milletin gözünden uzaklaştırmalarını ister.

Araba otelin önünden ayrılınca, halk biraz sakinleşir ve yine sıraya dizilip aziz misafirlerini ziyaret etmek için beklerler. Yine Üstadı ziyarete devam ederler. Has talebelerinin anlattıklarına göre, esnaf, memur, âmir hep gelirler... “Üstadı göreceğiz, Üstadı ziyaret edeceğiz.” derler.

Üstad'ın geri gönderilmesini engellemek için çeşitli yerlere müracaat etmeye başlarlar. O gün Urfa'dan Ankara'ya yüzlerce telgraf çekilir.

Bu arada o günlerde İstanbul'da bulunan devrin Başbakanı Adnan Merderes'e telgraflar çekilir: “Senelerden beri imana hizmet eden, bütün ömrünü İslâmiyet'e vakfeden, daima milletimizin selâmetine çalışan ve dua eden, doksanlık bir İslâm mücahidinin Urfa'dan gitmesini istemek, neden icap etsin?” Müfstitlerin, memleket ve din düşmanlarının iğfaline hükümetin, iktidarın vesile olmaması, âhir ömründe bu zatın serbest nefes almasına mani olunmaması için telgraflar çekilmesini, civar vilâyetlerdeki Nur Talebelerine telefon ve telgrafla bildirirler.

Diğer bir gelişme, Urfa'nın önde gelen şahsiyetlerinin de devreye girmesiyle, Bediüzzaman'ın yanına hükümet doktoru getirilmesi olur. Mahmut Hasırcı ve diğer Urfalıların fikriyle, Üstad'ın doktor heyetine havale edilip muayene edilmesi ve rapor alınmasına karar verilir.

O zaman hükümet tabibi Hasan Basri'dir. Doktora haber gönderirler, hemen gelir. Üstadı muayene eder ve talebelere:

“Siz ne cesaretle buraya geldiniz? Bu ihtiyar bin kilometrelik yolu nasıl gelmiş, kırk derece ateşi var.”

Neticede “Yüksek derecede ateşi var, bir yere gidemez.” der. Kendilerine heyet raporu verilebileceğini söyler.

Talebeleri, Devlet Hastanesi Baş Tabipliğine dilekçe yazarak heyet raporuyla, seyahat etmesinin uygun olmamasından dolayı Urfalı'dan geri çevrilmemesini isterler. Ertesi gün bu rapor alınacaktır.

Bu doktordan önce, Emniyet Müdürü, beraberinde komiserin eşlik ettiği bir doktor gönderir. Bediüzzaman'ın hasta olup olmadığını kontrol edecektir. Kapının önünde duran halk, doktoru Emniyetin gönderdiğini ve bu doktorun vereceği rapora peşinen güvenmedikleri için doktoru, Üstadın yanına çıkartmazlar. Üstadı muayene etmesine izin vermeden geri çevirirler.

Salı günü böylece geçer. Akşam olur. Akşam, yine Hatipoğlu, Devlet Üstad'ı gece götürür diye arkadaşlarına otelin bacasında nöbet tutturmaktadır.

Gecenin ilerleyen saatlerinde ortalığı derin bir sessizlik kaplar. Talebeleri kapıyı içerden kilitlerler. Bediüzzaman'ın rahatsız olmaması için ayaklarının ucuna basarak dolaşırlar. Nöbetleşe Üstad'ın başında beklemeye devam ederler.

5. İpek Palas Otelinden Allah'a Yürüyüş

Gece geç vakte kadar Urfalıların çoğu Bediüzzaman'ı ziyaret etmeye devam ederler. Bediüzzaman ise onları okşar ve vedalaşır. Bediüzzaman'ın vefat edebileceği, yanındaki has talebelerinin hiç aklına bile gelmez. Hizmetinin bitmediğini düşünerek akılları onun vefat edeceğini kabul etmez. Fakat Abdullah Yeğin'in birkaç ay önce Isparta'daki ziyaretinde, Bediüzzaman: "Ben Risale-i Nur neşroluncaya kadar bir ömür istiyorum. Ondan sonra bana lüzum kalmamıştır. Benim vazifemi Risale-i Nur yapar." şeklinde ifadelerde bulunmuştur. Ama talebeleri bunları düşünecek halde değildirler.

23 Mart, akşam namazından sonra, Bediüzzaman'ın yanında nöbet beklemekten dolayı Bayram Yüksel, uykusuzluktan bir

türlü ayakta duramaz hale gelir. Durumunu Zübeyir Gündüzalp'a anlatır. Zübeyir Ağabey, Bayram Yüksel'e:

“Git istirahat et,” der. O da gidip istirahat eder. İki saat kadar uyuduktan sonra Gündüzalp gelir ve Bayram Yüksel'e:

“Kardeşim tahammül kalmadı, bir haftadır uyumadım.” der. Bayram Yüksel, Zübeyir'e:

“Gel Zübeyir Ağabey! Hemen nöbeti değişelim.” der. Nöbeti devraldıktan sonra yatsı namazını kılar. Zübeyir Gündüzalp istirahata çekilir. Bayram Yüksel, Hüsnü Bayram ile beraber nöbet tutarlar. Hüsnü, Bayram Yüksel'den:

“Düşeceğim. Ayaklarım da uykusuzluktan sancıyor.” diyerek müsaade ister. Bayram Yüksel, Hüsnü'ye izin verir. O da, Zübeyir ve Abdullah Yeğin'in kaldığı odaya gidip istirahat eder.

Bayram Yüksel der ki:

“Üstadın yanında idim, kapı arkadan kilitliydi. Gündüzden Üstad çok hararetle olduğu için, buz istemişti. Biz aramış bula mamıştık. Gece arkadaşlar bir yerden buz bulup getirmişlerdi. “Buz bulduk Üstadım.” dedim, istemedi. “Üstadım çay yapayım.” dedim. Üstad “İstemiyorum.” diye işaret etti. Üstadın mübarek dudakları kuruyordu. Ben ıslak mendille siliyordum, bu hiç görülmemiş bir hararetti. Saat iki buçuk sıralarında idi. Ben Üstadın üzerini örtüyordum. Üstad istirahat ediyordu. Bir müddet böyle devam etti. Üstad rahatsız olmasın diye lâmbaya mendil sararak ışığı azaltmıştım. Bir ara birden Üstad boynumu tuttu, ben üstadın kollarını ovuyordum. O anda Üstad ellerini göğsüne koydu uyudu. Ben de Üstad uyudu diye sobayı yaktım. Üstadın ayakucuna geçip uyanacak diye bekliyordum. Ağabeyler de gelecek de sahur yemeği yiyeceğiz diyordum.”³⁰

30 Necmeddin Şahiner, Son Şahitler Bediüzzaman Said Nursi'yi Anlatıyor, III, 31.

23 Mart gece saat 03.00 sularında Bediüzzaman, hiç konuşmaz, sadece dudakları kıpırdar. Başucunda bekleyen Bayram Yüksel, ellerini göğsüne koyup kendi kendine:

“Üstad biraz iyileşti, uykuya daldı. Elhamdülillâh, Üstad uyudu.” diyerek üstünü iyice örtüp sobayı yakar.

Zübeyir Gündüzalp, Hüsnü Bayram ve Abdullah Yeğin de yan odadan 27 numaralı odaya gelirler. Bir süre sonra sabah namazı vaktinin girmesiyle Urfa minarelerinde Ezan-ı Muhammedî okunmaya başlar. Talebeleri Üstad'ın her zamanki gibi kalkmasını “Sabah namazı vakti girdi mi?” diye sormasını beklemektedir.

Zira Bediüzzaman çok ağır hasta dahi olsa, namaz vakti gelince mutlaka kalkmaktadır. Fakat Üstad ne kalkmakta, ne de namaz vaktini sormaktadır. Çünkü bir asra yakın ömür süren Bediüzzaman'ın andelib-i ruhu bostan-i cinana pervaz etmiş, Hakk'a yürümüştür.³¹ “Gitmişti bir sabah erken/ Ak horoz öterken.”

Bediüzzaman, Miladî 23 Mart 1960'da, [Hicrî 25 Ramazan³² 1379 Kadir Gecesi'ne denk gelen gecede] saat 03.00 sularında Hakk'a yürür. Üstad istirahat ediyor diye beklerlerken, o çoktan Hakk'a ulaşmıştır.

Ağabeyler, “Yahu Bayram! Üstad Hazretlerinden ses gelmiyor.” derler. Bayram Yüksel de:

“Üstad uyudu, onu üşütmeyin.” der. Tekrar gelirler ve Bayram Yüksel'e:

“Üstad'dan ses gelmiyor.” deyince, o da, Üstadın odasına varır. Zübeyir Gündüzalp başucunda olduğu halde dört has talebesi Üstada bakmaktadır. Üstad'dan hiç ses gelmez. Fakat vücudu sıcacıktır. Kendilerini müthiş bir telaş alır. Zübeyir:

31 Veli Sırım “Bediüzzaman'la Son Beş gün,” Zaman (23 Mart 2004), s. 12. [Söz konusu yazıdan ihtisar edilerek ve bazı yerlerine eklenerek alınmıştır.]

32 Necmeddin Şahiner, Ramazan'ın 27. günü, şeklinde bir farklı kayıttır.

“Üstada böyle haller olur, geçer.” der. Bayram Yüksel çok üzülür. Zira hiçbirinin başından böyle bir hâdise geçmemiştir. Zübeyir Gündüzalp:

“Urfa'da Elazığlı Vaiz Ömer Efendi var, ona haber gönderelim, o bilir.” der. Haber gönderirler, Ömer Efendi gelir. Üstadı görünce:

“İnnâ lillah ve innâ ileyhi raciûn. Üstad vefat etmiş kardeşlerim.” der. Zübeyir Gündüzalp, Bediüzzaman'ın daha önce bu tür haller geçirdiğini ve iyileştiğini söyleyerek arkadaşlarını teskine çalışır. Üstad'ın vefatına katiyen inanamazlar.

Daha önce Afyon hapsinde Bediüzzaman'ı zehirlemişler, bundan dolayı Üstadın dili kızarmıştır. Bayram Yüksel ve diğer talebeleri devamlı ağlamışlardır. O zaman, Orada Zübeyir Gündüzalp ve Ceylan Çalışkan gibi has talebeler de vardır. Bunun üzerine Ahmet Feyzi Efendi 1949'da onlara:

“Ne ağlıyorsunuz? Daha Üstad'ın ömrü uzun.” der. O anda Ahmet Feyzi Efendi'nin sözleri Bayram Yüksel'in hatırına gelir:

“Acaba yine Üstadın ömrü uzun mu?” diye kendini teselliye çalışır... Kimseye bir şey diyemez.

Gece 03:00 sularında Abdullah Yeğin, postaneye merhum Adnan Menderes'e, Emniyetin tazyikinden kurtulmak için yıldırım telgrafı çekmeye gider. Telgrafta,

“Doksan senelik ömrünü dinine, milletine hizmet için vakfeden kahraman-ı İslâm, Üstadımız Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin bunca sene çektiği zulüm ve işkence yetmiyormuş gibi, bir de kendi memleketinde misafirliğine dahi müsaade edilmiyor. Bu zulmün müsebbipleri hesap vermeyecekler mi?” gibi ifadeler yer alır. Merhum Adnan Menderes, o zaman İstanbul Pera Palas Oteli'ndedir. Telgraf çekip geri döndükten sonra İpek Palas Oteli'ne gelen Abdullah Yeğin, artık Üstad'ı kaybetmiştir. Gece sabaha kadar öylece beklerler.

Mahmut Hasırcı, faytonla Kurra Hafız Mehmed Efendi'yi Bediüzzaman'ı ziyaret etmek için getirir. Daha önce Üstad'dan bunun için randevu almışlardır. Göstermek için 27 numaralı odanın kapısını açarlar. Yüzüne tülbent örtülen Bediüzzaman'ın yüzünü açıp gösterirler. Mehmed Efendi “İnnâ Lillah ve innâ İleyhi Râciûn” diyerek mağfiret duasında bulunur.

Üstad'ın vefat ettiği kesinleşir ama bu ilk anda gizlenir. Bayram Yüksel, nâşın yanında kalır. Zübeyir Gündüzalp, Hüsnü Bayram, Abdullah Yeğin oradan ayrılıp başta Isparta olmak üzere, Ankara, Emirdağ, İstanbul, Diyarbakır'a ve ulaşılması gereken, ulaşılması muhtemel olan yerlere Üstadın vefat haberini telgrafla bildirirler.

Sabahleyin insanlar yine Üstad'ı ziyaret etmeye gelirler. Üstad'ın nâşının yanında duran Bayram Yüksel, pencereden, “Üstadımız uyudu.” diye haber verir. Bu arada Üstad'ın üstüne bir tülbent örtülür. Az sonra otel sahibi gelir, kapıdan şöyle bakınca durumu anlar. Eyvah deyip dizlerine vurarak feryat etmeye başlar. Dışarıda otelci ile Emniyet Müdürü karşılaşınca, Emniyet Müdürü, “Bu telaş nedir?” diye sorar, o da, “Bediüzzaman Hazretleri vefat etti.” der.

Emniyet Müdürü, Mahmut Erbaş'a:

“Gerçekten mi?” der, o da:

“Evet.” der. Emniyet Müdürü ve otelin önüne Üstadı Isparta'ya zorla göndermek için gelen bütün güvenlik güçleri geri dönerler. Hemen Emniyet Müdürü vefat haberinin aslı olup olmadığını anlamak için bir doktor gönderir. Doktor gelip Üstadı muayene eder ve:

“Allah, Allah çok fazla hararet var.” der. Ve oradakilere:

“Bir ayna var mı?” diye sorar. Üstadın ağzına, Bayram Yüksel'in getirdiği aynayı koyar, fakat aynada buhar oluşmamaktadır. Bunun üzerine nefes almadığını anlar:

“Evet. Üstad vefat etmiş.” der ve “Fakat hiç ölüm haline benzemiyor, yalnız bu cenazenin hemen kalkmasını istemiyorum. Biraz kalsın, ben şüpheleniyorum.” talimatında bulunur. Daha sonra doktor vefat raporu yazıp Emniyete verir. Zaten Nur Talebeleri de hemen kalkmasını istemezler.

Bunun üzerine “Tereke Hâkimi” gelir. Tereke, yani varisin bıraktığı mirası tespit eden hâkim. Emniyet Müdürlüğü, Savcılığa durumu bildirmiş ve Savcılık da Tereke [Miras] Hâkimliği'ne bir dilekçe yazmış, Bediüzzaman'ın elindeki eşyanın hâkimlikçe tespitini istemiştir.

Bunun üzerin Tereke Hâkimi, İpek Palas Oteline gelerek Üstad'ın cenazesi başında şu kararı alır:

Müteveffa Said-i Nursî'ye ait eşyalar yed-i emin olarak Zübeyir Gündüzalp, Bayram Yüksel ve Hüsnü Bayram'a teslim edildiğinde, kendileri bugün hâkimliğimize müracaatla müteveffanın yegâne varisinin Konya İmam-Hatip Okulu'nda bulunan Arapça Öğretmeni Abdülmecit Ünlükul'un olduğunu bildirerek eşyanın oraya gönderilmesini talep ettiler.

G.D. müteveffanın yakınlarının beyanına göre, varisinin Konya İmam-Hatip Okulu'nda Abdülmecit Ünlükul'un olduğu beyan edildiğinden, mûmaileyh müteveffanın yegâne varisi olup olmadığı tespit edilerek, kendisinden başka varisi yoksa eşyaların nüfus kaydı veya veraset ilamı mucibince kendisinde ödenmesi için Konya Tereke hâkimliğine müzekkere yazılmasına, eşyaların mezkûr hâkimliğe gönderilmesine karar verildi. 23.03.1960.

T.C.
Tereke Hâkimliği
Esas: 1960/1

Tereke Tespit Zaptı

Hâkim: Özdemir Türker12096.

Kâtip: İbrahim Dedeşah

C.M.H. liginin 23-3-960 Tarihli yazılarında İpek Palas Otelinin 27 numarasına inen Saidi Nursinin 23-3-960 günü kendi eceliyle vefat ettiği bildirilerek adı geçenin sahipsiz bulunması hasebiyle yedindeki eşyaların tespiti talep edilmiş olmakla refakette zabıt Katibi İbrahim Dedeşah ve Mübaşir Sühi Dür olduğu halde Müteveffanın bulunduğu İpek Palas Otelinin 25 numarasına gelindi:

Müteveffa ile birlikte bulunan Ziver Gündüzalp, Hüsnü Bayram, ve Bayram Yüksel, Sait Nursiye ait eşyaları gösterdiler.

Cemal Çopur Eşyaların kıymetini tesbiti bakımından ehli vukuf intihap edildi:

BİLİRKİŞİ: Cemal Çođur, Davut oğlu, 928 D.lu, Urfada Tiracetle iştiğal eder, Bireciğın Merkez Mahallesi 48 numarada vukuf yemini yaptırıldı:

Bayram Yüksel, Ziver Gündüzalp ve Hüsnü Bayram Müteveffaya ait eşyaları gösterdiler.

Bilirkişiden soruldu:

Bilirkişi: Eşyaların cins ve kıymeti şöyledir:

Eşyanın Cinsi	Kıymeti	Adedi
Lacivert gabardin kumaştan mamul cüppe	4000 (Kuruş)	1
Çuhadan kumaştan mamul şalvar (içi bezle kaplı)	2500 (kuruş)	1
İçi pamuk dışı (...) ve içi siyah bezden sırımış namazlık	1500 (kuruş)	1
Yumuşak (Sarı renkte) Omega marka Romen rakamıyla gösterilmiş cep saati	500	2
Gümüş kaplı arkasında tren resmi bulunan çalşır vaziyette saat	250-300 (lira)	1
Çalşır vaziyette pusula	10 (lira)	1
Sırımış pamuk hırka	15 (lira)	1
1 çift yün beyaz çorap	2 (lira)	1 çift
Muhtelif renk mendil	100 (kuruş)	3 adet
Yeşil sarıklı külâh	300 (kuruş)	1
Bezden mamul seccade	10 (lira)	1
Pamuk yastık siyah başlı (Birin'in başı basma)	10 (lira)	1
Yün yastık basma başlıklı (...)' basma kaplı küçük yorgan	5 (lira)	1
	35 (lira)	1
Orijinan marka termos	5 (lira)	1
Çinko ibrik	5 (lira)	1
Şemsiye	750 (kuruş)	1
Teneke küçük leğen	500 (kuruş)	1
Bavul	750 (kuruş)	1
Külâh, patiska iki gömlek, don, Mendil, eski yamalık ve eski bezden yapılmış bel kuşağı	500 (kuruş)	

Şanlıurfa Tereke Hâkimliği'nden elde edilen tutanağın bir kısmı bu şekildedir. Tutanağın geri kalan kısmı temin edilemediğinden kalan kısmı Abdülkadir Badıllı'nın malumatından kaydedilecek.

Buna göre:

Cizlavet marka bir çift lastik. Bir sepet içinde, dört adet sefer tası içi, bir adet çinko tencere küçük, bir tane küçük çaydanlık, bir ayaklı bardak, iki tane ayaksız bardak, bir adet eski çarşaf, bir eski frenk gömleği, bir tane eski iç gömleği, sarık üzerine sarılacak bez, üç tane mendil, bir eski bohça, bir adet havlu, bir adet kırık gözlük, bir adet dua kitabı, eski yazı takvim, iki adet kalem.

Başkaca tesbit edilecek eşyası kalmamıştır.

Müteveffanın yanında bulunanlardan Said Nursî'nin Afyon vilayetinin Emirdağ kazasında tüccar Kadir Çalışkan'a ait bir taksi mevcut olduğunu ve müteveffanın onunla seyahat etmekte bulunduğunu, müteveffanın Konya İmam-Hatip Okulu'nda Arapça Öğretmeni olan Abdülmecit Ünlükul isminde bir kardeşi bulunduğunu başkaca kardeşi olmadığını, Said-i Nursî'nin de hayatında evlenmemiş bulunduğunu, müteveffanın nüfus cüzdanı bulunmadığını, Emirdağ Nüfusunda kayıtlı olduğunu bildirirler.

Müteveffa ile birlikte bulunan ve ibraz ettiği nüfus kaydına göre Zonguldak'ın Safranbolu Kazası Babasultan mahallesinde hane No: 58 cild 1, 67 numarada kayıtlı Hüsnü Bayramoğlu.³³

Böylece 80 küsur senelik hayatında, cihanlara sahip olacak bir zekânın elinde bulunan maddi servet 551 lira 50 kuruştur.³⁴

Söz konusu eşyalar, yed-î emin olarak tayin edilen, Ziver [Zübeyir] Gündüzalp, Bayram Yüksel ve Hüsnü Bayram'a teslim edilir. Bediüzzaman'ı Urfa'ya getiren taksi ise yine bu yed-î eminler yoluyla sahibi Kadir Çalışkan'a gönderilir.

33 Abdülkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursî: Mufassal Tarihçe-i Hayat (İstanbul: Nisan 1998), III, 2155-56.

34 Necmeddin Şahiner, Bilinmeyen Taraflarıyla, Bediüzzaman Said Nursî (13. Baskı, İstanbul: Nesil Basım Yayın, 2001), s. 450.

Bu taksi, Bediüzzamana talebeleri tarafından tahsis edildiği halde her gittiği yere ücretini ödemektedir. Vefatından sonra araba, talebesi ve nur nâşiri Said Özdemir'e teslim edilmiş, 1960'tan 1994'e kadar 34 sene araba Ankara'da Nur hizmetinde, Risale-i Nur Neşriyatında istimal edilmiş ve bütün bu müddet zarfında itinalı muhafaza ve bakımı ile şu anda acentadan yeni çıkmış gibi pırıl pırıl durmaktadır... Isparta'da en son kaldığı evin garajında, gelenlerin ziyaretine sunulmaktadır.

Burada da görüldüğü üzere, Bediüzzaman'ın has talebeleri, vefat ettikten sonra, onun terekesini resmi olarak tespit ettirip, kanuni varisi olan Abdülmecit Efendiye vermek üzere eşyaları teslim almışlardır.

Fakat Bediüzzaman'ın telif ettiği Risale-i Nur adlı eserleri ve bu eserlerden gelecek olan gelirin beşte bir hissesi ise, yine Bediüzzaman'ın vefat etmeden yaptığı vasiyeti gereği, Nur Talebeleri cemaatine ve Nur hizmetiyle meşgul olan naşirlerine teslimi konusu aynen kalmıştır.³⁵

Yukarıda da belirtildiği gibi, Bediüzzaman'ın vefat haberi, bir süre ertelenip halka duyurulmaz. Terekesi hesap edildikten sonra Urfa halkı vefat haberini duyar.

Bediüzzaman'ın vefat edeceği akşam ve gece vakti, gökyüzünü sesleriyle çınlatan çok çeşitli ve garip kuşların bulunması, birçok Urfalı tarafından mütevatir bir şekilde anlatılmaktadır. Urfalılardan kimi, bu kuş seslerinin Turna sesine benzediğini, kimi daha önce bu seslerin, hiç duymadıkları bir kuş sürüsüne ait olduğunu hayretle anlatırlar. Kimi, o gece sabaha kadar bu kuşların Urfa semasında çığlık koparıp dolaştıklarını belirtirler.³⁶

35 Abdulkadir Badıllı, Bediüzzaman Said Nursi: Mufassal Tarihçe-i Hayat (İstanbul: Nisan 1998), III, 2154-56.

36 Abdulkadir Badıllı, Bediüzzaman Said Nursi: Mufassal Tarihçe-i Hayat (İstanbul: Nisan 1998), III, 2167-68.

6. İpek Palas Oteli'nden Nâşın Çıkarılışı, Cenaze Namazı, Techiz ve Defin

23 Mart sabah 08:00 sıralarında bir Albayla, Emniyet Müdürü otele gelirler. Bediüzzaman'ın talebelerine: “Ne duruyorsunuz? Gitmeyecek misiniz?” diye çıkışırılar. Onlardan önce otelci: “Gitmeyecekler, boşuna uğraşmayın. Üstad vefat etmiştir.” diye cevap verir. Onlar da süratle dönüp giderler.

Mahmut Hasırcı, 23 Mart sabah vakti tekrar Bediüzzaman'ı görmek için otele giderken yolda Abdullah Yeğin'den Üstad'ın vefatını öğrenir. Oradan Üstadın cenazesinin bulunduğu otele gider. Üstadı, şalvarı ve sarığıyla birlikte tabuta koyarlar. Zaten çok hafiftir. 25 kilo kadar kalmıştır. Merdivenler dar olduğu için naaşın bulunduğu sandukayı kucağına alır ve aşağıya indirir.

Bediüzzaman'ın talebeleri ve Urfa'nın ileri gelenleri istişare ettikten sonra nâşın Dergâh Camii'nin yanına defnedilmesine karar verirler. İstanbul'da, “Eyüp Sultan” ve Ankara'da “Hacı Bayram Camii” ne ise, Şanlıurfa'da da Dergâh Camii o anlama gelmektedir. Yani şehrin maneviyatı en yüksek olan yeri demektir.

Dergâh Camii'nin sol kenarındaki kapının sağında hazırlanan yerde, Bediüzzamandan iki yıl önce vefat etmiş olan Nakşî Şeyhi Müslim Hafız Efendi tarafından 1951 yılında yaptırılmış olan kümbet ve revak gibi bir yer bulunmaktadır.³⁷ İşte Bediüzzaman buraya konulacaktır.

Bediüzzaman'ın mübarek naşı öğle namazından sonra İpek Palas'tan alınır ve Dergâh'a kadar olan yaklaşık 1,5 km mesafelik yol ancak iki saatte kat edilebilir. Otelden Dergâha kadar kalabalık ve sokaklar almayacak derecede izdiham içerisinde Bediüzzaman'ın tabutu eller üzerinde götürülür. Müthiş bir kalabalık vardır. Sanki bütün dünya Urfa'ya toplanmış gibi bir hal almıştır.

37 Konunun ayrıntıları ileride Müslim Hafızın torunu Sait Turan'la yapılan röportajda sunulacak.

Vefatını duyan herkes oraya akın eder. Ahmet Rüzgâr diyor ki: “Orada Üstadı taşımak için elimi uzatmak istedim. Fakat tabut, parmaklar üzerinde gidiyordu. Kimin boyu yetişiyor ve parmağı erişiyorsa ancak o ulaşabiliyordu, yoksa ulaşmak mümkün değildi. Ben iki metre kadar ulaşabildim. Tabuta ulaşmak için gayret edince, birden ayaklarım yerden kesildi. Ta PTT'nin oraya kadar [yaklaşık 150 metre] ayaklarım yerden kesilmiş olarak gittim, ancak orada ayaklarım yere değdi.”

Urfalıların hepsi tamamıyla dükkânlarını kapamışlardır. Dergâhta Bediüzzaman'ın gaslı için tedbirler alınır. Kalabalık Halil İbrahim Dergâhına yaklaşıncaya kadar iyice artar.

Cenazeyi, Dergâh Camii yanında bulunan Üstad'ın ilk defnedildiği yerin güneybatısındaki yere yıkanmak üzere götürürler.

Urfa'nın eski hocalarından ve Bediüzzaman'a çok hürmet ve sevgisi bulunan Erzurumlu Molla Abdülhamit Efendi yıkama vazifesini üzerine alır.

Merhum Molla Abdülhamit Efendi Bediüzzaman'ı çok seven ve Urfa'daki Nur Talebelerine şefkatle kucak açıp himaye eden bir zattır. Sağlığında Bediüzzaman'a birçok Arapça mektuplar yazmış, başka bir şeyhin halifesi iken Risale-i Nur mesleğini benimsemiş ve yalnız Bediüzzaman'ın vird edindiği duaları okumaya başlamıştır. Üstad, Urfa'ya geldiğinde kendileri Kadıoğlu Camii'nde itikâfta olduğu için ziyarete gidemez. Aslında ziyaret etmeyi çok istemektedir. Şafii mezhebinden olduğu için, çok zaruri bir sebep olmadan itikâftan çıkamaz. Üstad'ın Urfa'ya gelişinin birinci günü böyle geçer. İkinci günü yine Üstad hayalindedir. Onu görmek için çırpınıp can atar. İki rekât kuşluk namazı kıılıp biraz uyur. Rüyada Bediüzzaman'ı görür ve kendisine: “Seyda, ben itikâftayım, çıkamadım, ziyaretine geledim!” der. Bediüzzaman, mütebessim bir çehre ile, Arapça olarak “Fîhi vechün [bir fetvası, bir kolaylığı var]” der. Uyanır. Yine de rüya ile amel

edilmez diye o gün de ziyaretine gitmez. Bediüzzaman, o günün gecesinde vefat eder. Sabahleyin talebeleri gelip, onu alırlar. Zaten Üstad, Molla Adülhamid'in kendisini yıkamasını istemiştir.

Elazığlı vaiz Ömer Efendi, Urfalı Rafi' Hafız Efendi ve Bediüzzaman'ın has talebeleri; Zübeyir Gündüzalp, Hüsnü Bayram, Abdullah Yeğin ve Hulusi Yahyagil yardımcı olurlar. Orada, Sabri Küçük, Ahmet Rüzgâr, Yusuf, İmam Keskin ve bazı Urfalı Nur Talebeleri ve birçok hoca efendiler de cenazenin gasline yardımcı olurlar.

Urfalı meşhur Kurra Mehmet Hafız Efendi ise Bediüzzaman'ın kefenini biçip hazırlar. Kefen sarılırken yağmur da hafif hafif yağmaktadır.

Mahmut Hasırcı'nın beyanına göre, Bediüzzaman'ın göğsünde bir delik izi bulunmaktadır. Üstad'ı birçok defalar zehirlemişler ve bütün bu zehirler kuş yumurtası kadar Üstadın göğsünde kahverengi bir iz bırakmıştır.³⁸

Ankara'da "tifo var" deyip herkese tifo aşısı yaparlarken Bediüzzaman'a da "zehir" şırınga edilmiş, ilk zehirlenme böyle başlamıştır. Daha bunun gibi birçok zehirlenme olmuş, Bediüzzaman'ın bu zehirlenmelerden birinde ateşi 40°C'ye kadar çıkmıştır. Vefatı esnasında da o eski zehirlerin nüksettiği söylenmektedir. Yahudilerden bir kadın Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a zehir katılmış bir koyun hediye etmiş, Hz. Peygamber aleyhissalam da Hayber'de zehirlenmiştir.³⁹ Koyunun ön buda Resûlullah aleyhissalâtu vesselâmın hoşuna gittiği bilindiğinden, ön buda zehir konulmuştu.⁴⁰ Hz. Peygamber (s.a.v.), vefatı esnasında şiddetli ateşlenmiş, "Hayber'deki zehir iflahımı kesiyor." demiştir.

23 Mart 1960 [Hicrî 25 Ramazan 1379] günü öğle namazından sonra, Bediüzzaman'ın gasil ve tekfini tamamlanmıştır.

38 Neemeddin Şahiner, Son Şahitler Bediüzzaman Said Nursi'yi Anlatıyor, IV, 496.

39 Ebu Davud, Sünen, "Diyat" 6.

40 Bkz. Buharî, "Megazi" 41.

O gün orada bulunan birçok insanın şahadetiyle cenaze yıkılırken, muhtelif renk ve büyüklükte çeşitli kuşlar gelir, bunları görenler hayret ederler. Bu arada hafif hafif de yağmur yağmaya devam etmektedir.

Gasil işi tamam olduktan sonra tekrar oradan alınıp geri, Dergâh'tan 1 km. mesafelik yol kat edilerek Ulu Cami'ye namaz kılınması için on binlerce müminin el ve başları üstünde götürülür. 23 Mart Çarşamba günü, Ulu Camii'nin içinde sol taraftaki bir odada gece, Perşembe gününe kadar bekletilir.

Diyarbakır, Elâzığ, Maraş, Gaziantep, Adana ve Urfa civarı, vilâyet, kaza ve köylerden gelen çok kalabalık bir cemaatle, binlerce insan sabaha kadar hatim okurlar. Sabahlara kadar dualar edilir.

Bu arada bir gazeteci Bediüzzaman'ın yüzünü açıp fotoğrafını çekmeye çalışırken, millet tarafından hafifçe tartaklanır. "Sağlığında sizden çektiği yetmedi mi? Şimdi vefatında da rahat bırakmayacaksınız!" derler.

Fotoğrafçı oradan gidip Emniyete: "Beni Nurcular tartakladı." diye şikâyet ederler. Onlar da: "Senin orada ne işin vardı? İyi ki ölmemişsin. Geç git buradan." derler. Haksız olduğunu ifade ederler.

Menderes o zaman valileri yanına çağırır. Bu nedenle Bediüzzaman'ın Urfa'ya geldiği günlerde Urfa Valisi Urfa'da yoktur. Menderes, Bediüzzaman'ın vefatı haberi duyulunca derhal Urfa Valisini Urfa'ya gönderir. O da hemen Urfa'ya gelir. Abdullah Yeğin'in anlattığına göre, Çarşamba günü akşam üzeri Vali Bey, kendileriyle görüşerek, cenazenin fazla bekletilmesine imkân kalmadığını söyler.

Diğer vilâyetlerden "Bediüzzaman'ın namazına biz de yetişelim!" diyerek, acele defnedilmemesi için telefon ve telgraflar gelir.

Belediye hoparlörüyle ilân edilir: "Cenaze namazı Perşembe günü ikindi namazından sonra kılınacak." diye. Bir gün önce de

Cuma namazında kılınacağı ilân edilmiştir. Bu nedenle, Perşembe günü saat 12'de defin kararı alınır.

Aslında cenaze Cuma günü kaldırılacakken Urfa'da çok fazla izdiham olmasından dolayı vazgeçilir. Bir de Isparta milletvekilleri Menderes'e çıkarak, Üstad'ın cenazesini Isparta'ya götürmek istediklerini söylerler. Urfa halkı bunu duyunca, "Biz buradan cenaze vermeyiz!" demişlerdir.

Perşembe günü ikinci namazını müteakip Ulu Cami'nin avlusunda cenaze namazı kılınır. Her taraf ve binaların üzerleri dahi insanlarla doludur. Ekseri Nur Talebeleri, Urfalılar ve hariçten gelenler, Vali, Belediye Reisi, hep namazda hazır bulunurlar. Devlet, cenaze töreninin güvenli bir şekilde yapılması için her türlü yardımı yapar. Cenaze töreni sırasında kimi mümin, Fatiha okur, kimi "Baki Allah" der, kimi "Fatiha..." der. Kimi ise ilahi okur.

Aynı günde, Cizre'den cenaze için gelenler kavuşamayacaklarını anlayınca Mardin-İdil'de giyabi cenaze namazına dururlar.

Diyarbakır Müftüsü de, Diyarbakır Ulu Cami'de büyük bir cemaatle giyabî cenaze namazı kıldırır. Türkiye'nin birçok yerinde giyabi cenaze namazı kılınır. Hatta giyabi cenaze namaz kılınmasına daha sonra da devam edilmiştir.⁴¹

Bediüzzaman'ın mübarek tabutu tekrar eller üzerinde, asker ve polisin yardımıyla Halilürrahman Dergâhına götürülür. Bediüzzaman'ı defin anında, cenaze kabre indirilirken, çok fazla izdiham yaşanır. Hatta bir ara Vali yere düşüp altta kalarak ezilecek olur. Cenazeyi taşımak için birlikler, halk ve polis birbirlerinin ellerinden âdeta zorla alırlar. O gün çekilen fotoğraflardan da anlaşıldığı üzere asker, polis ve halk iç içedir. İzdihamdan sıkışan ve bağırانların haddi hesabı yoktur. Kol saatini kaybedenler... Külâhını düşürenler... Desen desen

41 Bkz. Abdulkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursi: Mufassal Tarihçe-i Hayat (İstanbul: Nisan 1998), III, 2174.

halk... Sarıklar başka başka, takkeler rengârenk, kisveler değişik. Benizler türlü türlü.

Dönemin Urfa Valisi Şerafettin Atak, Emniyet Müdürü Talip Albayrak ve Garnizon Komutanı da cenaze törenine iştirak ederler. Hatta cenaze defin için Dergâha götürülürken kortejin önünde bulunan Vali gözyaşlarını tutamaz ağlar.

Bediüzzaman, 24 Mart 1960'da Perşembe günü ikindi namazını müteakip on binlerce insanın göğe yükselen tekbir sesleri arasında ve hafif hafif çiseleyen bir yağmur eşliğinde yeşil renkteki tabut içinde, saat 16.25'te Halilürrahman Dergâhı'nda toprağa verilir. Mezarın temelinde su çıktığı için betonla kaplanmış ve tabut içinde kabre konulmuştur. Kabre konurken mezarı başında Abdülhamit Komiser Yasin-i Şerif okurken cümle mümin gözyaşlarını tutamaz ağlar.

Gerek Bediüzzaman'ı Halil İbrahim Dergâhı'na götürürken, gerekse gasli yapıldıktan sonra defne götürürken senelerce Bediüzzaman'ın hizmetinde bulunmuş olan Zübeyir, Bayram, Hüsnü gibi Nur Talebeleri, birbirlerine kol kola verirler, adeta kendilerini kaybetmişçesine, ağlarlar, "Ah Üstadımız!" diye feryat ederler.

Abdullah Yeğin o zaman, onlara der ki: "Kardeşim, kendinize gelin, biz Üstadımızın fani şahsına bağlı değiliz!" Merhum Ceylân Çalışkan da ona: "Sen ne konuşuyorsun, Üstadımız her şeyiyle Kur'ân'ındır, İslâm'ındır." diye cevap verir. O gün adeta kıyamet kopmuş gibi bir hal vardır. Yağmur yağmakta, sema ağlamakta... Gözler yaşlı... Yağmur damlaları, acıyla çıkan göz yaşlarına eşlik etmektedir.

Firavun ve ordusunun boğuluşunu anlatan bir ayette, Cenâb-ı Hak, "Gök ve yer onların üzerine ağlamadı." (Duhan 44/29) buyuruyor. Bunun mefhumu muhalifi "Gök ve yer iyi insanların ve-fatına ağlar." demektir.

Resûlüllah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: “Sa'd İbn-u Muâz'ın vefatından Arş titredi.” Bir rivayette “Arş-ı Rahman titredi” buyurmuştur.”⁴² Mekânın insanlarla çok ciddi ilişkisi vardır. Çoğu Sahabe, Tabiin ve Evliya'nın vefatında olduğu gibi Bediüzzaman'ın vefatında da sema ağlamaktadır.

Etraftan, Abdullah Yeğin, Bayram Yüksel, Mustafa Sungur, Zübeyir Gündüzalp gibi Nur Talebelerini tanyanlar, “Nur Talebeleri, başınız sağ olsun!” derler.

Senelerce evvel Bediüzzaman, Abdullah Yeğin'e hitaben: “Sana başın sağ olsun diyecekler, keçeli keçeli...” dediğinin manasını, Abdullah Yeğin o acı günde anlar. Abdullah Yeğin: “Hayatımda böyle bir manzara ve bir hal ile karşılaşmamıştım. Böyle bir vefat hâdisesini görmemiştim. Üstadımızın senelerce evvel 'Ben de Urfa'ya geleceğim' demesi bu şekilde hiç beklemediğimiz bir tarzda tecelli etmişti. Bütün Urfalılar bizimle alâkadar oluyorlar, acılarımızı paylaşıyorlar ve bizleri teselli etmeye çalışıyorlardı. Bütün gelen misafirleri kurbanlar keserek memnun ediyorlardı. Ziyafetlerle, İslâmî kardeşliği yaşayışlarıyla temsil ediyorlardı. Ulu Camiin önünde müteaddit kazanlar konulmuş, yemekler pişirilmişti.” diye bu günü biraz buruk te-bessümle bize anlattı.

Bu arada Bediüzzaman kabre konurken, Vali Şerafettin Bey, Komiser Hafız Abdülhamit'i çağırır ve bir aşır okumasını ister. Komiserin sesi çok güzeldir. O da “Yasin” suresini başında başlayarak ‘in kânet illâ sayhaten’ (Yasin 36/53) ayetine kadar okur. Okurken de sesi çıktığı kadar güzel bir avaz ile okur. Daha sonraları, onun bu hali tespit edilmiş ve 27 Mayıs İhtilali olunca, Yasin'i okuduğu için hemen emekliye sevk edilmiştir.⁴³

42 Buharî “Menakıbü'l-Ensar” 12.

43 Bkz. Abdulkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursi: Mufasssal Tarihçe-i Hayat (İstanbul: Nisan 1998), III, 2151.

Mehmet Kırkıncı Hoca Efendi'nin anlattığına göre, cenaze defnedildikten sonra, Zübeyir Gündüzalp orada bulunanları şu sözlerle teskin eder:

“Artık Üstadımız gitti. Bu hizmet bizim boynumuzda kaldı. Ölünceye kadar bu hizmeti devam ettireceğiz. Üstadımız vefat etti, diye durmayacağız. Peygamberimiz vefat edince İslamiyet'i yayma vazifesi durmadı; bu vazifeyi Sahabeler üstlendiler. Şimdi biz de bu hizmet uğrunda önümüze çıkan bütün engelleri aşacağız. Engeller ne kadar büyük olursa olsun, bizdeki himmet, şehamet, celadet, cesaret ondan daha büyüktür. Bu hasiyetlerin karşısına hangi engel çıksa küçüktür.” der. Bunun üzerine orada bulunanlar teskin olur ve şevkleri artar.

Türkiye'nin her tarafından Urfa'ya gelen on binlerce misafiri, Urfalıları büyük bir âlicenaplıkla ağırlarlar. Evlerine götürüp misafir ederler. Ulu Camii'nin o geniş avlusunda kurbanlar kesilir, kazanlar kaynatılır. Urfalıları canla başla bu işe katılır. Akşam iftar yemeği yedirirler. Günlerce onlara ikramda bulunurlar. Cumhuriyet Halk Partililer de büyük gayretler gösterirler. Bunlardan en çok misafir götürenler Vedat Melik'in babası merhum Bakır Melik olur.

24 Mart 1960'ta defin sağlanır. Ancak, hususî araba tutanlar yetişirler. Ceylân Çalışkan, Çalışkan Hanedanı, Emirdağ Nur Talebeleri çok zor yetişirler. Merhum Ceylân Ağabey çok fazla üzülür: “Kaç sene Üstada hizmet ettik ve vefatında bulunamadım.” diye. Çokları da Cumaya kalacak diye, Cuma günü sabah gelirler.

Bediüzzaman vefat ettikten sonra birçok insan tarafından “mersiye” yazılmıştır.

Üstad'ın ölümü üzerine yazılan bazı mersiyeleer:

Abdülmecit Efendi, mersiyesinden

Ey mezarıcı göm beni de o Said'in kabrine,

Fırkatin dayanamam vallahi asla kahrine.

Katılsın zerratımız âlem-i berzahta keza,
Sarılsın birbiriyle ruhlar ila yevmi'l-ceza.⁴⁴

Seneler öncesi Hasan Feyzi'nin ayrılık şiiri

Çekilip nur-u hidayet yine zindan olacak,
Yine firkat, yine hasret, yine hüsrân olacak.
Yine sen, yaş yerine kan akıtıp ağla gözüm,
Çünkü hicran dolu kalbim yine hicran olacak.
Yine göç var diye Mecnuna haber verme sakın!
Yine matem, yine zâri, yine efgan olacak.
Açılan ol gül-ü tevhid, sararıp solsa gerek,
Kapanıp kâbe-i irfan, yine viran olacak.
Haber aldım ki yarın yad olacakmış bize yâr,
Ne büyük yâre ki, kimler buna derman olacak?
Bu büyük derd-i elemden kime şekva edeyim?
İşiten nâlemi, hep ben gibi nâlân olacak.
O şifa-bahş olan envarını sen çeksen eğer,
Bana kim nur verecek, kim bana Lokman olacak?
O temiz pak nefesin, âb-ı hayatı bu çölün,
Onu dür etme ki her fert ona reyyan olacak.
Hele ol nur-u şerifin kime değmişse eğer,
Küçükük zerre de olsa, meh-i tâbân olacak.
O lütüfkâr, o keremkâr eli öptükçe benim
Bu küçük kalb-i hazînim yine handan olacak.⁴⁵
Bab-ı feyzinden ırak olmayı asla çekemem,
Dahi nezrim bu ki canım sana kurban olacak.
Nazarın erse garip başıma ey nur-u Hüdâ,
Bugün artık bu hakir bendede umman olacak,
Bu anası, yüzüne her ne kadar çekse hicab,
Yine haksın, buna şahit yine Kur'ân olacak.
Kab-ı Kavseynden alıp dersimi bildim ki ayân,

44 Abdulkadir Badıllı, Bediüzzaman Said-i Nursi, III, 2176.

45 Bediüzzaman Said Nursi, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 2193.

O güzel nur-u bedi', mânevî sultan olacak.
Sakınıp, Feyzi-i biçareye bahs açma bugün,
Yine baştan yine şeyda, yine gıryan olacak.

BÜYÜK ÇİLEKEŞ

Kan-ter içinde yaşadın kan-terdi pazarın;
Yoktu hiç vefâdârın...
Sinelere çarpıp geçiyordu âh u zârın..
O ateşten efkârın...
Mağmalar gibiydin yalnız kaldığın günlerde..
Âlâmın perde perde..
Hasretle geçip gitti hicrân dolu her anın;
Netti gayet kararın:
Nûrlar yağıp karanlıkları boğuncaya dek,
Bu ızdırıp sürecek..!
Aşk rehberin olmuştu, mefkûren de dildârın;
İçtendi ah u zârın.
İnleyip dolaştın çöllerde.. çöldü her yöre:
Ova, oba, dağ, dere..
Bahar müjdelemiştin, tüllenmeden baharın,
Masmavi gülizarın.
Göçüp gittin bir gece tan yeri ağarırken..
Tam horozlar öterken...
Hep anıp durmuşsun, erdin vuslatına Yâr'ın..
... Ve gönüller mezarın...⁴⁶

M. Fethullah Gülen

7. Definden Sonraki Hadiseler

Bediüzzaman'ın cenazesi defnedilmekle iş bitmez. Sadece Türkiye'den değil, dış ülkelerden duyanlar da kabrini ziyaret etmeye gelirler. Defin esnasında ve belirli bir süre güvenlik müla-

46 M. Fethullah Gülen, Kırık Mızrap, (İstanbul: Nil Yayınları, 2004), s. 31-32.

hazasıyla askerî birlikler, Urfa'nın etrafını tanklarla çevirirler. Kabrinin başında da sürekli polis beklemektedir.

Bediüzzaman'ın Urfa'ya gelişi hükümeti ve bilhassa muarızları evhama düşürür. Bediüzzaman'ın kabrinin Halil İbrahim Dergâhı gibi çok mübarek bir yerde bulunması, ziyaretçilerin her taraftan gelmesi, hususiyile çevre köylerden ahalinin kabri ziyaret edip, yüzlerini kabre sürmeleri gibi haller onu sevme-yenlerin işine gelmemektedir.

Aynı zamanda Şafii Mezhebinde cenaze namazının kabre karşı durarak kılındığı gibi, mevta kabirde iken de kılınabilir olması; dolayısıyla Bediüzzaman'ın namazı kılınıp defnedilmiş olmasına rağmen, cenaze namazına yetişemeyen Şafii'lerin kabre karşı yeniden cenaze namazı kılmaları, Emniyette su-izanna vesile olmuştur.

Ziyarete gelenlerden kimi şişelere Dergâhın suyundan doldurup, kabrin üzerine koyarak dua ettikten sonra hastalarına şifa olsun diye içirir. Kimi Bediüzzaman'ın kabrinin üzerine şeker koyar ve sonra onu alıp hastasına götürür. Kimi hatıra olarak, kabrin toprağını ceplerine koyup gitmektedir. Hatta sürekli kabrin toprağı azalmaktadır.

Üstadın talebeleri, azaldıkça kabre toprak götürürler; fakat bakarlar ki kabirde toprak kalmayacak, beton ile üzerini kapatmak mecburiyetinde kalırlar.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Bediüzzaman, sağlığında mütemadiyen mezarının gizli kalması için Cenâb-ı Hak'tan niyazda bulunmuştur. Bunu talebelerine de bildirmiştir. Bunun sebebi kendisine sorulduğunda, "Bu insanlar mezar ziyaretinin usulünü bilmiyorlar, mezarda yatan makbul kulları vesile ederek Cenâb-ı Hak'ın dergâhına el açacaklarken, tehlikeli bir şekilde mezarda yatanlardan dilekte bulunuyorlar. Hayatta rahat yüzü göremedim,

mezarımda rahatsız edilmemek için Rabbimden mezarımın gizli kalmasını niyaz ediyorum.” demişti.

Gerçekten de mezarının birkaç ay Urfa'da kalması esnasında bu arzunun ne kadar isabetli olduğu açıkça anlaşılmıştır.

8. Nâşın Urfa'dan Kaldırılıp Isparta'ya Götürülüşü ve Nâşın Akıbeti

Bediüzzaman'ın vefatından sonra onu ziyarete gelenlerin çoğu, “Talebelerini göreceğiz.” diye Abdullah Yeğin, Zübeyir Gündüzalp gibi Nur Talebeleri'nin yanına uğrayıp görüşmeden gitmezler. Tabii bu hal ehl-i dünyanın işine gelmez. 27 Mayıs'tan sonra da günlerce ziyaretler devam eder. Türkiye'nin her tarafında bulunan talebeleri yer yer bazı vilâyetlerde, kazalarda ve köylerde sırf Allah rızası için halka Risale-i Nur okuyup anlatırlar. İmandan gelen bir fedakârlıkla Kur'ân-ı Kerim'in hakikatlerinin öğretilmesine, tahkiki imana vesile olmaya çalışırlar.

27 Mayıs'tan bir kaç gün sonra muhaliflerin ifsadı neticesinde Urfa'daki tanınmış Risale-i Nur Talebelerine karşı hükümet harekete geçer. Zaten ordu idareyi ele almıştır. Urfa ve civarındaki Nur Talebelerinden bir kısmını toplarlar ve jandarma merkez komutanlığına götürürler. İhtilâl olalı bir-iki gün olmuştur. Bir kaç gün orada beklettikten sonra, sıra ile Abdullah Yeğin ve diğer Nur Talebelerinin ifadelerini almaya çağırırlar. İki binbaşı, bir kaç asker Nur Talebelerinin ileri gelenlerini tekrar be tekrar çağırarak, muhtelif sualler sorarlar.

Abdullah Yeğin'in, Urfa'da karakolda, ifadesi bir binbaşı tarafından alınır. En çok üzerinde durduğu nokta, “Niçin Urfa'da duruyorsun? İaşeni nasıl temin ediyorsun? Neden izinsiz camilerde ders okuyorsun?” sualleridir. Sonra Zübeyir Gündüzalp'ın da ifadesi alınır. Ondan sonra sıra ile gelen Nur Talebelerinin hepsini, Hâkim üsteğmenin yanına ifade vermeleri için gönde-

rirler. Hâkim üsteğmen insafli ve adaletlidir. Nur Talebelerine oturmaları için sandalye verir, otururlar ve bir arkadaş gibi ifadelerini alır. Biraz konuştuktan sonra, “Sizi yanlış anlatıyorlar, bizim bildiğimiz gibi değilmişsiniz. Sizin suçunuz yoktur. Siyasiler işi karıştırıyor.” diye konuşur. O gün ifadelerini aldıktan sonra hepsini serbest bırakır.

Hâkim üsteğmenin insafli biri olduğunu gören Abdullah Yeğin, “Komutanım, bunlar bizi kendi memleketimizden, suçsuz yere uzaklaştırıyorlar” diye dert yanınca, o da: “Bu olağan üstü dönem olduğu için, böyle zamanlarda haklı olup olmamaya değil, emre bakılır. Şimdi siz gidin, bir iki ay sonra gelirsiniz” der. Abdullah Yeğin, Gaziantep’e, Zübeyir Gündüzalp Ankara’ya gider.

27 Mayıs İhtilâlini müteakip Bediüzzaman’ın mezarı parçalanıp nâşının nakledilmesi hasat zamanına denk gelir. 11 Temmuz 1960 [Hicri 1380] gecesinde Dergâh’ın etrafı askerlerle sarılr. Oradan kabri yıkılıp uçakla götürülecektir.

Böylece Üstad’ın nâşı Urfa’da 111 gün kalır. Çıkarılan nâş, 12 Temmuz 1960 günü Pilot Astsubay Ahmet Kırılray’ın kullandığı C 47 askeri uçağıyla Afyon’a oradan askeri bir araçla Dinar-Baladız üzerinden Isparta’ya götürülür.

Üstad’ın merhum kardeşi Abdülmecit Efendi, mezarın açılması olayını en iyi bilenlerdendir. Çünkü askerlerle birlikte o da vardır.

27 Mayıs İhtilali’nden sonra Bediüzzaman’ın kabrinin yıkılacağı gecedden bir hafta önce ikinci vakti Abdülmecit Efendi’yi Konya’da vilayete çağırırlar. Gider ve bakar ki generaller oturmaktadır. O zamanki Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Tural, Diyarbakır Garnizon Komutanı Konya Valisi ve diğer generaller Abdülmecit Efendi’ye yer açarlar. Kahve içirirler. Cemal Tural, onu yanına oturtur. Abdülmecit Efendi’ye der ki: “Hocam, devletimizin şöyle bir niyeti var. Ağabeyinizin kabrini Urfa’dan ta-

şımak istiyoruz. Çünkü Urfa'ya Türkiye'nin dışında birçok yerden insanlar geliyor. Kabrinin başında çok nümâyişler [tezahüratlar, kutlamalar] oluyor. Bu ise devleti rahatsız ediyor.” Abdülmecit Efendi, Cemal Tural'a,

“Siz onu nere götürürseniz götürün, yine o iş olur.” der. Cemal Tural:

“Devletin niyeti başkadır.”

Komutanların kendileri Abdülmecit Efendi adına bir dilekçe hazırlamışlardır. Yazdıkları dilekçeyi, Abdülmecit Efendi, müracaat ediyormuş gibi, imza etmelerini isterler. Bakar ki, zorla da olsa imza ettirecekler. Bunun üzerine Abdülmecit Efendi diremez: “Fılan kanunun filan bendine göre ben ağabeyimin kabrinin, Urfa'dan naklini istiyorum.” diye imzalar.

Ona derler ki, “Konya'dan ayrılmayınız. Bugünlerde sizi tekrar çağıracağız.” Altı yedi gün sonra tekrar ararlar, gider. Yine aynı askeri erkân vardır. İkindiden sonra Konya'dan uçağa binerler ve gece yarısı Urfa'ya gelirler. [11 Temmuz 1960] Abdülmecit Efendi'yi askerî bir kışlaya götürürler, [Buranın, tahmine göre şimdiki Karakoyun Deresi'nin kenarındaki Merkez Komutanlığı olduğu anlaşılmaktadır]. Orada namazını kılıp yemeğini yer. Sonra han gibi bir yere götürürler. Yani bugünkü Dergâh Camii'nin yanında ilk defa Bediüzzaman'ın defnedildiği yere. Abdülmecit Efendi'nin hastalıktan dolayı geceleyin gözleri iyi görmemektedir.

Zaten 11 Temmuz 1960 günü Urfa'nın etrafında belirli noktalara, tanklar ve zırhlı araçlar yerleştirilmiş; Balıklıgöl'ün etrafı askerle çevrilmiştir.

O gün kabri, açma işinde görevli bulunanlardan birinin anlatığına göre, Abdülmecit Efendi, kabir açılırken kabrin başındadır. Sürekli ağlamaktadır. “Ağabeyim, hayatında rahat yüzü görmedi, vefat ettikten sonra da rahat ettirmiyorlar.” diye ağlamakta-

dır. Yine, “Acaba evliya çürümez. Ağabeyim çürüdü mü?” der. Kabri kazmak için iki kişi çalışmaktadır. Kabir açılırken öyle mübarek bir koku yayılır ki, misklere değışilmez. Kefen görünür. Bediüzzaman aradan 111 gün geçmesine rağmen taptazedir ve hiç çürümemiştir. Beraber gömülen sanduka çürümüştür. Açınlardan biri, naşa hakaret etmek ister, fakat buna fırsat verilmez. Zaten kendisi de felç olup iki ay sonra vefat eder. Oradan nâş çıkarılıp, ilaçlanıp sonra da galvanizle kaplanan yeni tabuta konur.

Abdülmecit Efendi'ye “Bu senin ağabeyin, istersen bak.” derler. Abdülmecit Efendi, parmağıyla dokunur. Pamuk gibi yumuşaktır. Fakat yüzünü açmaz. Daha sonra “Ah niye yüzünü açıp bakmadım?” diye âh u vâh eder. Tabutu kapatıp lehimlerler. Abdülmecit Efendi adına yazılan dilekçeyi de bir dosyanın içine koyup tabutun kenarına asarlar. Sonra tabutu alıp askeri araca yerleştirirler. Oradan Urfa Havaalanına gelirler. 1960'lerde Urfa Havaalanı mevcuttur. Oraya gelinceye kadar sabah olur, güneş doğar. Tarih, 12 Temmuz 1960. Üstad'ın konduğu tabut, mevcut uçağın kapısından girmez. Cemal Tural, oradakilere bağıırıp kızar; “Niye hesabınızı doğru yapmıyorsunuz?” diye. Diyarbakır'dan yeni uçak gelir. O gelinceye kadar öğle vakti olur. Cemal Tural, tabutun bir kenarından kendisi tutar ve tabutu uçağa yerleştirirler. Abdülmecit Efendi de uçağın önüne kısmına biner. Afyon'a vardıklarında, ikinci vakti geçmektedir. Birkaç tane subay oradan yine bir askeri araca nâşı koyarlar. Abdülmecit Efendi de önüne biner. Altı yedi saat giderler. Gece olur, gece yamaç bir yere varırlar. Etrafı surdur.

Abdülmecit Efendi diyor ki: “Surun üstüne çıkıp etrafa baktığımda hiçbir ışık görünmüyordu. Orada kazılmış hazır bir kabir vardı. Hemen acele ile oraya koyup kabri kapattılar.”

Bir Başçavuş, Abdülmecit Efendi'ye der ki: “Hocam, burada mı kalmak istersiniz, evinize mi gitmek istersiniz?” Abdülmecit Efendi düşünür ve o zaman “Burada kalıp da ne yapayım? Beni

evime götürün.” der. Akşam orada kalmaz. Hemen telsizle bir araba isterler. Siyah bir taksi gelir. Şoförü askerdir. Binip bir iki saat yol alırlar. Bir şehre varırlar. Abdülmecit Efendi askere: “Oğlum burası hangi şehirdir?” diye sorar. Asker: “Hocam, burası Eğridir.” der. Öylece Konya'ya gelir. Daha sonra sabah olur. Sabah olunca, Abdülmecit Efendi âh u vâh eder: “Ah niye ben orada o gece kalmadım?”

İlk etapta nereye gömüldüğü bilinmez. Daha sonra anlaşılır ki, Üstad ilk önce Isparta mezarlığına gömülür. Sonra o gömülen yerin kenarında Risale-i Nur talebelerinden biri çocuğunu gömerken Üstadın mezarını tevafukan bulur ve oradan alıp götürürler. Naşı, Serdar diye bir Nur Talebesinin anne-babasının evinde saklarlar. Sonra ayrı bir mezar bulurlar ve oraya gömerler. Bir ihtimal oradan da üçüncü bir yere kaldırılmıştır.

Abdullah Aymaz Bey, “Ben, şu an Bediüzzaman'ın defnedildiği yeri biliyorum, ama söyleyemem.” demektedir. Aynı soruyu, Abdullah Yeğin'e sorduk. O da söz konusu kabrin, Isparta İl sınırları içinde olduğunu, nerede olduğunu bilmesine rağmen, söylemeye mezun olmadığını, belirtmiştir. Anlaşılan o ki, Bediüzzaman'ın şu anki defnedildiği yeri, yine kendi beyanına göre, birkaç has Nur talebesinden başka kimse bilmemektedir.

Böylece, 20 Mart 1960'ta Isparta'da başlayan yolculuk yine, 12 Temmuz 1960'ta Isparta'da noktalanır.

Bazı talebelerine göre, Üstad Isparta'da bir defa olsun helikopter veya uçağa binmek ister. Bu, mümkün olmayınca der ki: “Öyleyse ben de bedava binerim!”

İlk başlarda Urfa'dan kabir yıkılıp naşı götürüldüğü gece, Isparta'da bir kabir açılır. O zaman o kabir işaretlenir. Nur Talebelerinden Abdülkadir Badıllı da bu işaretli yeri, daha sonra bizzat gördüğünü söylemektedir. Başucuna, üzerine “هُوَ الْبَاقِي” yazılı kü-

çük bir mermer taşı konulmuştur. Bu mezar bir zaman öylece kalır. Bilahare oradaki talebeler, geceleyin orayı açıp bakarlar ki içi boş bir sandık. Bununla beraber, o boş sandığı alıp getirip Sav'da en meşhur Hacı Hafız Muhammed adlı Nur Talebesinin kabrinin yanına koyarlar. Bunu dikkatleri kasten buraya çekmek için yaparlar. Daha sonra Barla mezarlığında olacağı anlaşılır. Abdülkadir Badıllı, kabrin halen Barla'da olduğunu düşünmektedir.

Kimileri de Isparta, Sav'da, Davraz Dağında, daha önceden Bediüzzaman'a hazırlanan bir mezarda defnedildiği tahminlerini yapmaktadır. Bir başka rivayete göre, Said Nursi'nin nâşısı Isparta Yenice Mahallesi Mezarlığı'ndan en yakın birkaç talebesi tarafından çıkarılarak Emirdağ ya da Barla'da defnedilmiştir.

Bediüzzaman'ın, "Benim kabrim çoklar tarafından bilinmeyecek." vasiyetine takılan Celal Afşar, Üstad'ın vefatından sonra uzun sürebilecek bir tereddüt dönemi geçirdiğini ve şöyle düşündüğünü söylemektedir: "Hafızamızda ciddi bir yer etmişti. Ancak Urfa'da Allah emanetini alınca, ben dedim ki 'Bunlarda da bir şey yokmuş, Nurculuk da bir şey değilmiş, hiç olmazsa Bediüzzaman vasiyetini yazmasa idi, dilden dile dolaşsaydı da birileri uydurmuş derdik. O beni ciddi manada hırpaladı. Nasıl olur yani, ne gerek vardı, bilinse ne olurdu filan? Üstad'a karşı olan muhabbetimin yüzde 70-80'i gitti o arada yani. Böyle bir edepsizliğimiz oldu."

Afşar'ın takıldığı nokta, "Bilinseydi değil de, niye çok kişi tarafından bilinmeyecek deyip de bilindi?" sorusudur. "Niye takıldım onu da bilmiyorum ama bu cehaletin bir ifadesi. Neticede Ankara'da herkese dedim ki artık gelmeyin bana. Sonra kardeşimiz Hasan Okur "Niye?" filan dedi. Niyesi var mı? Gelmeyin artık dedim. Sonra yalnız onu kabul ettim, ben ona ikinci üstadım diyorum. Yani Nurları bana en güzel şekilde nakşeden kişi. Böylece bütün dünya bildi, ne gerek vardı böyle bilinmeyecek deme-

ye, dedim.” O da “Sabır kadar güzel bir şey var mı? Sabret bakalım.” dedi. “Niye sabredeceğim” dedim, “Benim takıldığım nokta bu, “Çoklar tarafından bilindi işte, yarın sen git, ben de gideyim Urfa'ya, hepimiz görürüz.” O yine, “Çoklar tarafından bilinmeyecek.” dedi, “Hiç endişen olmasın.”

27 Mayıs İhtilali'nden sonra Bediüzzaman'ın merhum kardeşi Abdülmecit Efendi'nin alınıp kabrinin Urfa'dan uçakla Afyon'a oradan da askerî araçla Isparta'da bilinmeyen bir yere götürülmesi neticesinde, Afşar'ın şüpheleri zail olur ve Nurlara imanı daha da artar.

Nur Talebelerinden Salih Özcan da “Benim kabrimi bir iki has talebenden başkası bilmeyecek.” sözünün hikmetini araştırır. Üstad vefat ettikten sonra bütün Urfa'da herkes Halilürrahman Camii'nin avlusuna defnedilen Üstadın kabrini bilir ve ziyaret ederler. Bu konu onun kafasına takılır ve Elazığ'da Hulusi Yahyagil'in yanına gider. Ona der ki:

“Ben Üstad'ı ziyaret ettiğimde bana dedi ki: Benim kabrimi bir iki talebenden başka bilen olmasın. Şimdi herkes biliyor. Bu nasıl olacak?” Bunu anlayamadım. Allah'ın veli kullarından Hulusi Bey:

“Salih! Üstad ne demişse çıkmış. Çıkmayanlar da çıkacak. Allahu Teâlâ o zatı yalancı çıkarmaz.”

Hadis-i şerifte Allah Resulü buyuruyor ki: “Allah'ın öyle kulları var ki, (bir iş için) Allah'a yemin etse, Allah onu boş çevirmeyip dilediğini yerine getirerek yemininde yalancı çıkarmaz.”⁴⁷ Yani toprak sudur, dese, Allah onun dediğini doğru çıkarmak için, toprağı suya çevirir.

27 Mayıs ihtilali olup ve Üstad'ın kabri bilinmeyen bir yere götürülünce, Üstad'ın kerameti de ortaya çıkar.

47 Buharî, “Diyat” 19,

Bediüzzaman, başına gelecek olan hadiseleri bir hiss-i kable'l-vuku (önsezi) ile hissedermiş. Örneğin Kastamonu'da adliye savcılarını ve operasyon komiserlerini, bulunduğu yeri araştırmaya gelirler. Bediüzzaman, o dakikadan sonra, başına gelecek olan dehşetli saldırıyı, bir firasetle anlar. Kendine verilen zehirlerin şiddetinden nerde ise öleyazacaktır. Bu yüzden Isparta'da kıymetli Nur Talebeleri'nin kucaklarında teslim-i ruh edip orada defnolmayı dahi, kalben niyaz eder.

Dua kitabında Hizbül-Ekberi'l-Kur'ân bölümü açar. Birden “Rabbinin hükmü gelinceye kadar sabret. Muhakkak Sen bizim himayemiz altındasın.”(Tur 52/48) mealindeki ayet karşısına çıkar. Bediüzzaman bu ayetin yorumunda birçok işaretleri beyan ettiği gibi kendisinin hangi şartlarda olursa olsun Allah'tan himaye edileceğini anlar. Cenab-ı Hak bu ayetle ona, [kendi verdiği anlam ile] şunları demektedir: “Sabreyle! Başına gelen kaza-yı Rabbâniyeye teslim ol! Sen inayet gözü altındasın, merak etme! Gecelerde tesbihat ve tahmidata devam eyle!”⁴⁸

Bu ayete bakınca, Bediüzzaman'ın hayatının başından sonuna kadar, Rahmanî bir el ile Hakim ve Kadir olan Allah'ın “inayet gözü” altında cereyan ettiğini söylemek doğru bir tespit olacaktır.

Zira, “İnayet gözü” onu hayatta koruduğu gibi, vefatından sonra da korumaya devam edecektir.

48 Bkz. Bediüzzaman Said Nursî, Risale-i Nur Külliyyatı, s. 2183.

C. **BEDİÜZZAMAN HAKKINDA URFA'DA DİLDEN DİLE ANLATILANLAR**

Bediüzzaman'ın vefatı esnasında o gün Urfa'da bulunan, gerek cenaze törenine gerekse diğer olaylara şahit olan ya da bu konuda bilgi sahibi olanlarla görüştük.

1. Abdullah Yeğın

Size Üstad, “Nur Talebelerinin Ağabeyi” demiş, bu ne zaman ve nasıl oldu?

Estağfurullah. Emirdağ'da mı Isparta'da mı iyice hatırlamıyorum, Üstad'ın arabasındaydık. Beni yolcu ediyorlardı. İşte o zaman, bir ara dedim ki, “Diyarbakır'de Mehmet Kayalar var, onu ziyarete gitmek istiyorum, ne dersiniz?” Dedi ki, “Lüzumu yok. Urfa, bir cihetçe oradan ileridir. Oradan ayrılmana müsaade etmiyorum.” Sonra dedim ki, “Hulusi Ağabeyi ziyaret etmek istiyorum.” [Gülüyor...] “Ona da lüzum yok.” dedi. [Gülmeler...] İşte bir ara böyle bir iltifat etti, “Sen, bütün Nurcuların ağabeyisin.” dedi.

Böyle zayıf kimseleri teşvik ederdi. Mesela Üstad, insanları hizmete teşvik için böyle iltifatlar eder. Buna benzer çoklarına çok şeyler söylemiş olabilir. Onun için, bunu ben kendi adıma bir şey saymıyorum. Bunu, bizim zafiyetimize ve acizliğimize bir delil olarak kabul ediyorum.

Sonra ilkin 1940 senesinde, Kastamonu'da ortaokul talebesi iken, görüştüğümüzde, “Benim bir ağabeyim Abdullah var, ben seni onun yerine kabul ettim.” demesi de yine böyle bir teşvik içindi. Yani böyle bir iltifatla talebeliğe bağlıyor. Talebe olmamız için bir iltifat yani. Ondan dolayı hatırlıyorum, diyorum ki, “Ha, Üstad böyle böyle demişti, Üstad'ımız ağabeyinden daha da âlimdir. Öyleyse diyorum, ben çok yerde kalacağım. Nur Talebeleri de âlim olacaklar. Benden daha iyi bilecekler.” O şekilde bu Nur hizmetinde yorulmadım, yani. İşte yolcu ederken Üstad bir defa böyle bir şey söyledi. Sonra, tekrar, acele Urfa'ya döndüm. Isparta'ya Urfa'dan gitmiştim.

Urfa'ya ilk gelişiniz ne zaman oldu?

Benden önce, Ceylan Çalışkan, Urfa'da bir müddet kalmış. Urfalılar pek razı olmamışlar. Ceylan, burada fazla kalırsa hadise çıkabilirmiş. Devamlı onu takip ediyorlarmış. Bu yüzden demişler ki, “Sen buradan ayrıl, yoksa hadise çıkacak.” Üstadımızın kitapları, seyyar karyola, yatak vs. eşyaları da burada onun yanındaymış. İşte bu eşyaları, Urfa'dan daha önce Üstad'ın ziyaretine gitmiş olan Vahdi [Vahdettin] Gayberi ve Maraşlı Kuyumcu Hacı Mehmet'e teslim etmiş, gitmiş.

Ben gelirken o hapis mi idi, ne idi? Bir hadise olmuştu. O, Emirdağ'da meşguldü. İşte Üstad, “Ceylan'ın bıraktığı şeylere sahip çıkmak, hem de Risale-i Nur okumak gayesiyle” beni gönderdi. Hüsnü Bayram da yanımıza yeni misafir gelmişti. Onu da, benden bir ay sonra Urfa'ya gönderdi.

Urfa'ya 1950 ya da 1951 yılında gelmiştim. Ben 1950 sanıyordum. Arkadaşlar diyorlar ki, 1951'de geldiniz. Mektepler açılmıştı. Emirdağ'da biz Üstadımızın yanındaydık. Dört beş ay orada kaldıktan sonra, İzmirli Ziya Alın vardı; İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde okuyordu. Üniversiteyi bırakıp Üstadı-

mızın yanına gelmişti. Ben de Emirdağ'a Ankara'dan gitmiştim. O zaman Dil Tarih Coğrafya Fakültesi son sınıfta okuyordum. İşte o sıra bir konuşma esnasında Üstad, "Urfa mühimdir. Buraya birinizin gitmesi lazım. Hanginiz gitmek istersiniz?" diye sordu. Biz de, "Siz bilirsiniz, Üstadım." dedik. Fakat demek ki ondan birkaç ay evvel veya bir sene evvel, bize Ankara'da yeni yazı ile yazılı ve teksir makinesi ile çoğaltılmış kitaplar geliyordu: Asay-ı Musa, Zülfikar, Ondokuzuncu Mektup, Ayetü'l-Kübra vs. Bunları okuyorduk. Okuduğum Fakültede, erkek talebelerden çok kız talebe vardı. Onların içerisinde çok sıkıntı geçiriyordum. O sıra, hatırımdan; "Üstad, beni kabul etse de, beni de bir yere gönderse. Üstad, Ceylan Çalışkan'ı daha önce Urfa'ya göndermiş." şeklinde geçti. Aynen sonradan benim de başıma geldi.

İşte bunu sorduktan birkaç gün sonra mahkeme dolayısıyla Üstad Eskişehir'e rapor almak için gitmişti. Biz de gittik. Ondan sonra Urfa'ya gönderdi. Zübeyir Ağabey, o zaman İslâhiye'de PTT memuru idi. Giderken, dedi, onun yanına da uğrarsınız. İşte Urfa'ya ilk gelişim böyle oldu.

Buraya ilk defa geldiğiniz zaman nerede kaldınız?

İlk önce kalma yeri hazırды. Daha sonra problem çıktı. 27 Mayıs'tan sonra bir karışıklık olmuştu. Hemen gelir gelmez Vahdettin Gayberi ile Emniyet Oteli isminde Tuzcu Hanı'na yakın bir otel vardı. Orada, ucuz, böyle güneş görmeyen basit bir oda kiraladık. İlk geldiğimde orada duruyordum.

Sonra, Muhyiddin isminde bir Yüksek Ziraat Mühendisliği talebesi dedi ki, "Burada otelde zor olur. İl müftüsü muhterem bir zattır. Müftü Efendiye gidelim, Balıklıgöl'ün kenarındaki Rıdvanîye Cami'sinin yanında hücreler var. Onlardan bir tanesini size verebilir." Sonra biz onunla beraber, Abdurrahman Aksoy isimindeki Müftü Efendi'nin ziyaretine gittik. Durumu anlattık. Müftü

Efendi, oradan bize, otelde bir ay kaldıktan sonra, münasip bir oda verdi. Biz devamlı orada kalıyorduk.

Malatya'da Hüseyin Üzmez isminde bir lise talebesi, Vatan Gazetesi sahibi Ahmet Emin Yalman'a suikast yapmak istedi. Kurşun attı, öldüremedi. Ondan dolayı Halk Partililer çok yaygara yaptılar. Menderes'e hücum ettiler. Menderes'e, "İrticayı körüklüyor, irticayı koruyor" diye. Bunun üzerine her tarafta tahkikat ve araştırmalar yapıldı.

Menderes, Nur Talebeleri'nin, ne olup olmadığını araştırmak için Isparta savcılığına talimat vermişti. Bunun üzerine Isparta savcısı araştırma yapıyordu. Bu yüzden bizi de kaç defa polisler, bu kaldığımız Rıdvaniye Camii'nin yanndaki odadan atmak istediler. Urfa'dan gitmemiz için korkuttular. Karakola çağırdılar vs. Ondan sonra [ben hadiseleri karıştırıyorum] Kadir Eroğlu isminde bir vali gelmişti. Vali demokrat idi. Fakat müftü değişti ve yerine Eyüp Sabri diye biri geldi. Yeni gelen müftü, bizim söz konusu odada kalmamızı istemiyordu. O vakit, İl Müftülüğü de orada idi. Bu yüzden bizi oradan çıkardılar.

Bir ara biz Üstadımızın ziyaretine gittik. Bir hayli olaylar geçtikten sonra tekrar Urfa'ya geldik. İşte o zaman bizim kalacak bir yerimiz yoktu. Üstadımız demişti ki, "Eğer Urfa valisi Demokrat ise ona selamımı söyleyin." Bu vesile ile valiyi ziyaret edip Üstad'ın selamını tebliğ ettikten sonra meseleyi bildirdik. Vali yakınlık gösterdi. "Bu gençler çalışmak istiyorlar, çalışsınlar." dedi ve Müftü'ye mektup yazdı. Valinin mektubu üzerine Müftü Efendi, tekrar aynı hücrelerden bize verdi. Bunlar, Üstadımızın Vali'ye selamı ile oldu.

Üstadın Urfa'ya ilk gelişini anlatır mısınız?

Kadıoğlu Camii'nde tam abdest alırken, avlusu var o caminin, öğle vakti Zübeyir Ağabey, hızlı hızlı avlunun kapısından

içeri girdi. Ben de tam ayaklarımı yıkamak üzereydim. “Üstad geldi. Üstad geldi!” dedi. Benim hiç haberim yoktu. Ben hemen geliyorum dedim. Geldim ve baktım Üstad ile birlikte, Kadıoğlu Camii’nin önüne kadar gelmişler. Bana dediler ki, “Nereye gideceğiz?” Oradan hemen Urfalı mübarek bir zat dedi ki: “İpek Palas iyidir, İpek Palas’a gidin. Ondan iyi yer yok.” Doğru İpek Palas’a geldik. Böyle gayri ihtiyari oldu. 27 numaralı oda kiralandı ve Üstad orada kalmaya başladı.

Bediüzzaman’ın geldiği gün sivil şekilde gidip gelen polisler, 22 Mart 1960 günü sabahtan itibaren resmi olarak gelip “Buradan gitsin.” demeye başladılar.

Bu isteklerini belirtmek için bizzat kapıya kadar mı geliyorlardı?

Evet. Otele geliyorlardı ve otelci mani olamıyordu, mani olmazdı zaten. Çok ziyaretçi gelmeye başladı. Üstad çok rahatsızdı, birinci günü ziyaretçi kabul etti mi etmedi mi hatırlayamıyorum. İkinci günü çok ziyaretçi geldi. İkinci günü birkaç polis gelmişti. Üstad onlara dedi ki, “Belki ben ölmeye geldim. Benim bu vaziyetimi görüyorsunuz. Biz polislerle kardeşiz. Polisler de asayişe hizmet ediyor, biz de asayişe hizmet ediyoruz. Binaenaleyh, siz benim yerime gidiniz ve çalışınız. Ben bu vaziyette, bu şekilde hasta iken gidemem.” dedi. İçlerinde dindar bir polis vardı. Komiserdi galiba. Hafız imiş o zat. Hamit Hafız diyorlardı ona. O dedi ki, “Bu zat gitmeyecek buradan. Ben bir daha gelmem buraya.” Üstad, işaret etti, çünkü onlara.

“Belki de buraya ölmek için geldim.” derken, korkunuz mu hiç?

Hiç aklımıza gelmedi. Ölmesi hatırımıza gelmiyor. Üstadımızın burada bir siyaseti var, dedik. Bir hikmeti var, dedik. Hiç

öleceğini tahmin etmedik. Hele Zübeyir Ağabey, hiç Üstadımın vefat edeceğini daha kabul etmiyordu.

Bu arada otel sahibinin size ve Üstada karşı tavrı nasıldı?

Otel sahibi çok müşfikti. Böyle, Üstadımıza çorba yapıp getirdi sabahleyin.

O çorba meselesi nasıl oldu?

Böyle Urfa yağından mercimek çorbası...

Ben iyice bilmiyorum. Bir çorba yapmış. Üstad yemek istememiş. O bir kaşık almış yemiş, ondan sonra Üstad bir iki kaşık yemiş. Ben o zaman orada hazır değildim, zannediyorum. Zübeyir Ağabey, ben, Hüsnü ve Bayram Yüksel ile beraber olduğumuz için biz bir iş bölümü yapardık ve herkes bir iş yapardı. Her birimiz bir işe gider ve ancak birimiz, Üstadın yanında nöbetçi kalırdık.

“Ben Risaleleri neşredinceye kadar bir ömür istiyorum.” demiş Üstad.

Isparta'da daha önceki ziyaretimde, böyle demişti.

O zaman Risalelerin neşri bitince, vefat edeceği anlamına mı geliyordu?

Evet. Evet. Ben, diyordu, Risale-i Nur neşroluncaya kadar bir ömür istiyorum. Ve hakikaten en sonra “Şualar” neşroldu. Onun sonunda, “Eddâ”yi de yazdırmış ki, zaten vefatına orada işaret ediyor. O belliydi, Şualar'ın neşrinden. Şualar matbaadan çıkmıştı, neşri tamamlanmıştı.

Şualar'ın neşredilmesini ille de istiyor muydu?

Bilemiyorum.

Üstad'ın son dakikalarını hatırlıyor musunuz?

Yani, en son o polislerle konuşurken ben vardım. Bir de Salı günü sabahleyin çok ziyaretçi kabul etti. Beni de çağırmışlardı; gittim. Elini öptük. Sesi çıkmıyordu. Sesi fısıltı şeklindeydi. Söyleyeceği şeyleri, kulağıma, böyle söyledi, “Urfa hizmet-i imaniyesi olmasaydı Arap-Türk-Kürt birleşmezdi.” Buranın ehemmiyetinden bahsetti. Urfa hizmetinin ehemmiyetinden bahsetti. Zübeyir Ağabey PTT’de çalıştığı için müdürle arası iyiydi. Şimdi biz buradan postane vasıtasıyla her tarafa kitap gönderebiliyorduk. Irak’a gönderiyorduk, Yunanistan’a gönderiyorduk, Finlandiya’ya gönderiyorduk, Tarihçe-i Hayat’ın sonundaki hariçten gelen mektupların çoğu buradan giden mektuplara bir cevap gibiydi. Onun için Üstadımız bu Urfa hizmet-i imaniyesine çok ehemmiyet veriyordu. Zaten bir mektubunda da öyle diyor: “Urfa, Alem-i İslam’ın merkezi hükmündedir. Oraya Risale-i Nur yerleşse her tarafa faydalı olur.” diyordu.

Anladım. Demek ki, bundan dolayı bu kadar ehemmiyet veriyor. Cenazesini Molla Hamid yıkamış.

Üstadımızın vefatını anladıktan sonra onu Zübeyir Ağabey çağırmış, Molla Hamid de: “Ben itikâftayım. İtikâfım bozulur mu acaba?” diye şüphe içindeymiş. İtikâfta iken Üstad rüyasına girmiş. Üstadımız rüyada ona, “Mülteka el-Ebhur adlı fıkıh kitabının filan sayfasına bak.” demiş. O da denilen kitaba bakmış ki, hakikaten itikâfta bulunan cenaze yıkamaya gidebilirmiş. Cenaze yıkamak için itikâftan çıkmak, itikâfi bozmadmış.

Bir de, “Üstad vefat ettikten sonra cenazesi uçacak.” şeklinde bir söylentiden bahsediliyor. Sonra da bunu kabrinin kaldırılıp uçakla başka bir yere götürüleceğine yorumlamışlar.

Ben bunu hiç kimseden duymadım.

Üstad vefat etmeden önce, Isparta'da iken uçağa binmek istediği söyleniyor?

Onu da bilmiyorum. Ben devamlı burada olduğum için, Isparta'da olan bazı şeyleri, başkalarından duymuşluğum var. Üstad, “Ben de uçağa bineceğim, fakat para vermeden bineceğim.” dediğini kardeşlerden duymuştum.

“Sana başın sağ olsun, diyecekler.” demiş Üstad.

Onu ne zaman söylediğinin tarihini iyice hatırlamıyorum. Böyle Urfa'ya gelirken, bazı ziyaretine gittiğimiz zaman öyle demişti. Arabada gelirken mi dedi, yoksa orada evdeyken mi dedi? Kesinlikle bilmiyorum. Fakat böyle söylediğini hatırlıyorum. “Sana başın sağ olsun, diyecekler.” Ben bunu şöyle yorumluyordum: Üstad bizden evvel vefat edeceği için böyle söylüyor. Urfa'ya ilk defa gönderdiğinde, “Siz gidin, ben de geleceğim.” dedi. Sonra İstanbul'daki Gençlik Rehberi mahkemesi dolayısıyla Isparta'da hapisteydik. Hapisten çıktıktan sonra Üstadımız, Gençlik Rehberi dolayısıyla İstanbul'a gitmiş. Oraya gittiğimizde, yine belki beraber gideceğiz, demişti. Sonra Üstad Emirdağ'a gitti. Oradan tekrar Hüsnü kardeşle beraber 1952 veya 1953'te Urfa'ya hareket ettik.

Yorulduunuz... Üstad'ı kabre koyduunuz. Sonra neler hissettiniz? [Hıçkırıklar... ağlamalar...]

Benim şimdi, çok zaman geçtiği için, çok şeyler hatırimda yoktur. Mahşerî bir kalabalık vardı. Her taraftan gelmişlerdi. İşte o sıra, dağınmık vaziyetteydik. Kendi işlerimize mi gittik, pek bilemiyorum. Bütün kardeşler, Zübeyir Ağabey, Ceylan, Hüsnü filan, hüngür hüngür ağlamaya başladılar. Ben de dedim ki ya, “Dikkat edin! Ne yapıyorsunuz? Aklımızı başınıza toplayın.” İş-

te öyle demiştim. Sonra bu, meşhur olmuş. Bunu onun için soruyorsunuz zannediyorum. Böyle bir şey olmuştu evet.

Kabirde nöbet mi bekliyordunuz?

Ondan sonra Urfa’da yalnız mı kaldınız?

Defnedildikten sonra neler oldu?

Polisler, kabri bekliyordu zaten. Çok ziyaretçi geliyordu. Sonra Urfa’nın köylerinden, Şarktan bazı kimseler geliyordu ve Şafii mezhebine göre cenaze namazı kılıyorlardı. Mezara karşı duruyorlar, namaz kılıyorlar. [Tebessümler...] Şimdi polisler vs. Şafii mezhebince, öldükten sonra da kişinin üzerine cenaze namazı kılınabildiğini bilmiyorlar. Bu yüzden, gelen Şafii’lerin Üstad’ın kabrine karşı namaz kılmalarına kızıyorlardı. Demişler ki, “Bak, bunlar Bediüzzaman’a tapıyorlar!”

Sonra bazıları, Üstada çok hürmetkâr oldukları için bir şişe su getiriyordu, Üstad’ın mezarının üzerine koyuyordu, Fatiha okuyordu. Bu suyu götürüp hastalarına şifa için içiriyorlardı. Kimi de şeker getiriyordu, şeker biraz mezarın üzerinde duruyordu, hastalarına şerbet yapıp içiriyorlardı. [Tatlı tebessümler...] Sonra bazıları Üstad’ın mezarının toprağını ceplerine koyuyorlardı. İşte bu gibi şeyler yapıyorlardı. Tabii bu gibi hadiseler güvenlik güçlerine evham vermeye başladı. İşte bundan dolayı mıdır, nedir, hükümet Üstad’ın mezarının nakledilmesine karar almış.

27 Mayıs ihtilaline kadar, Üstad mezarında durdu. 25 Mart 1960’tan 12 Temmuz 1960’a kadar ilk defnedildiği yerde kaldı. 27 Mayıs ihtilaline kadar biz Urfa’da rahat kalabiliyorduk. Ondan sonra Hükümet, bilhassa Urfa Valisi, “Urfa’da Urfalı olmayan kalamaz.” diye belediye hoparlörüyle ilan etti. En sonu Zübeyir Ağabeyle ben kalmıştık. Biz ne yapmamız lazım geldiği hakkında istişare ettik. Üstad’ın mezarı betondan yapıldı, baş ta-

rafına işte o yazılar vs. konuldu, etrafı çevrildi ve demir parmaklıklar içine alındı. Bir de kapı yapıldı ve kapısını kilitledik.

Artık bundan sonra şehir dışından gelmiş hiç kimseyi Urfa'da bırakmak istemediler. Emniyet bize haber gönderdi ki, "Vali beyin emri var. Urfa'dan gideceksiniz. Burada duramayacaksınız, dediler." İstişare ettik ve gidelim dedik. Şimdi gidelim, ortalık düzeldikten sonra tekrar gelebiliriz, ümidiyle gittik. Sonra ben kendi memleketim Kastamonu/Araç'taydım. Çoktan beri anne ve babamı ziyaret etmemiştim, onları ziyaret etmek için gittim. İşte oradayken, baktım Cumhuriyet Gazetesi'nde Üstadımızın mezarının yıkıldığı ve Urfa'dan alınıp meçhul bir semte götürüldüğü yazıyor. Ben onun üzerine Üstadımız demişti ki, "Urfa'dan ayrılmayacaksınız." ayrılınca sadakatsizlik gibi anladım.

Onun için Urfa'ya gitmemiz yasaklanmasına rağmen gizli bir şekilde Urfa'ya gitmeye karar verdim. Gece gizli bir şekilde Urfa'ya girdim. Kardeşlerimizden birinin evinde bir odada, dışarı çıkmamak şartıyla 20 gün kadar kaldım. Tabii, Üstadımızın mezarı yıkılmış... Biz burada bazılarıyla gizli görüşüyoruz.

Bundan bir müddet sonra ben dışarı çıktım. Dedim, "Artık beni burada tanımazlar. Kalabalık bir şehir." Bir dışarı çıktım, hiçbir tarafa bakmadım, birden baktım ki, bizi takip eden polis karşıma çıktı. "Sen, dedi, burada ne geziyorsun? Senin buraya gelmen yasak." dedi ve Emniyete telefon etti. Bu arada Vali Bey emretmiş ve "Hapsedin." demiş. Bir ay bizi askerî ceza evine hapsedtiler.

Burada bize çok yakınlık gösteren Halil Rıfat Bağ isminde bir zatı da himaye ediyor gerekçesiyle onu da aynı cezaevine hapsedtiler. Bir ay geçtikten sonra tekrar, Urfa'dan gitmemizi is-

tediler. Burada kalamazsınız, dediler. Biz de tekrar, kardeşlerle istişare ettik.

27 Mayıs ihtilalinden sonra, baskın yapıp kitaplarımızı aldılar, kaç tane tanınmış Nur Talebesi varsa karakola çağırıldılar. Bir hafta karakolda yatırdılar. Sonra askerî mahkemenin savcısı bir Üsteğmen ifademizi aldı. İfademizde savcı dedi ki, “Ben toplanan kitaplara baktım, sizin evraklarınıza baktım. Suç unsuru hiçbir şey bulamadım. Toplanılan bütün kitapları iade edeceğiz.” Sonra bu savcıya gittik ve bizi Urfa’dan çıkarmak istediklerini, buna haklarının olmadığını söyledik. “Biz buranın vatandaşıyız, bizi nasıl gönderirler?” dedik. Dedi ki, “Bu askeri hükümet, emre bakar. Bu siyasiler sizi ve hadiseleri abartmışlar. Onun için şimdi gidiverin, ortalık düzelirse gelirsiniz.”

Bunun üzerine Zübeyir Ağabey’le Urfa’dan gittik. Yoksa gitmezdik. Sonradan yine geri gelince, bir ay hapsedtiler. Tekrar gideceksiniz, Urfa’yı terk edeceksiniz, dediler. Biz de tekrar istişare ettik. Arkadaşlarımız dediler ki, burada nasıl olsa dershaneler açık, vazifemizi yapıyoruz. Siz gidebilirsiniz. Bunun üzerine ben Gaziantep’e gittim. Üç buçuk ay kadar orada kaldım. Sonra bir hadise oldu, oradan da bize gideceksin dediler, biz de Adana’ya gittik. Adana’da on sene filan kaldık. Vaziyet bu...

Üstad birkaç defa vasiyette bulunmuş. En son vasiyeti, “Benim mezarımı birkaç has talebenden başka bilmemek icap ediyor.” Bu azlıktan kinaye mi?

Ben doğrusu bu vasiyetlerin yazıldığında hiç yoktum. Ben hep Urfa’daydım. Üstad onları yazmış, biz de yazılı olarak okuyoruz. Onları bilse bilse, o zaman yanında kimler kalıyorsa onlar bilirler.

Siz biliyor musunuz mezarının nerede olduğunu?

Isparta’da olduğu kesin gibi görünüyor.

Isparta'nın herhangi bir kazasında...

Yok, yok... Isparta'nın içinde, Isparta'nın yakınında, olduğunu zannediyorum, yani.

Allah razı olsun.

Cümlemizden...

Üstada ait bu gibi hatıralardan en küçük kareleri bile anlatınca, arkadaşların Nur hizmetine karşı sevgileri daha da artıyor. Buna vesile olur diye sizin bunları anlatmanızı arzu ettik.

İnşallah... Cenab-ı Hak tesirini halk etsin. [Amin!] Risale-i Nur'u okurlarsa, yani Üstadımız, şahsa ehemmiyet vermekten, kendine hürmetten hoşlanmazdı. Daima Risale-i Nur'a sevk ederdi. Risale-i Nur'u anlatır ve Risale-i Nur'dan bahsederdi. Risale-i Nur'u okumayı ve Risale-i Nur'un ilmî kıymetini, bu zamandaki hizmet-i imaniyenin ehemmiyetini anlamamızı isterdi. Öyle talebeleri daha çok takdir ederdi. Yani böyle hissî bağlılık gibi şeylere pek kıymet vermezdi. Fazla hürmetten hoşlanmazdı. Müdakkik olacaksın, dikkatli olacaksın, tüm Risale-i Nur'a sadık olacaksın. Esas buna kıymet verirdi.

Çok kendini gizlemiş ama yani...

Evet, evet. hizmetkârım, diyor. Ben, diyor, mücevherat-ı Kur'âniyenin dellâlıyım. Dellâl da ise rütbe, makam vs. aranmaz. "Biz hizmetkârız." diyor. Hiçbir makam kabul etmiyor. Hizmeti hepsine tercih ediyor. Böyle bir tevazu, mahviyet ve terk-i enâniyet, esas, diyor ya. İşte öyle hakikaten sözünün eri yaşamış. Ne söylemişse aynen kendisinde tatbik etmiş. Hiçbir zaman kendisini "mehdi" vs. "ben buyum," "bu vazifeyi yapıyorum" demiyor. Şahs-ı maneviye havale ediyor.

Hiç size nükteli fıkralar anlatır mıydı?

Yok... [Gülüşler...] Çok konuşmazdı Üstad. Hep Risale-i Nur'da ne yazıyorsa ondan bahsedirdi. Biz de "Bu zaten var." derdik.

Hiç çay sohbetleri olmaz mıydı?

Olurdu. Fakat ben çok kalmadım. Zaten 1951 senesi mektep tatil olduktan sonra gittim. Dört veya beş ay kaldıktan sonra Urfa'ya geldim. Daha sonra gittimse de bazı ufak tefek sohbetler oldu. Üstad hep iltifat ederdi. Üstad böyle iltifatla, kim neden hoşlanırsa, onu böyle okşayarak, hizmete sevk ederdi. Yani, hep hizmete sevk ederdi.

Urfa'ya geldiğinizde o eski duygular tazeleniyor mu? Hazin duygular mı oluyor, yoksa...

Eskiden oluyordu. Şimdi artık öyle bir şey olmuyor. Allah kusurağımızı affetsin. Hakikaten, Üstadımıza ve Risale-i Nur'a hakikî talebelik, ben yapamadım, şahsen. Diğer kardeşlerimizin hepsi de fedakâr, hepsi de iyi. Öyle gençler yetişmiş ki şimdi, bizi cebinden çıkarır. [Estağfurullah] Öyle güzel kardeşler var, nereye gidersek.

Bir dönem geçtikten sonra, Üstad'ın vefatından sonra veya o esnada "Acaba şunu yapsaydık daha iyi olurdu veya şöyle etseydik daha mı iyi olurdu?" diye düşündüğünüz oldu mu?

Tabii. Aklımıza çok şeyler geliyor. Keşke diyoruz, mesela, hiç ayrılmamak varmış Üstadın. Daha evvel gitmek varmış. Bilememişiz. Diyoruz ama... İnşallah, bunlar da dua yerine geçer.

Size cenaze töreni açısından da ihmal edilen şeyler oldu mu?

Yok. Zaten Adnan Menderes, merhum, haber göndermiş. O zaman Şerafettin isminde bir vali vardı. Ankara'ya kursa gitmiş dediler. Merhum Menderes valileri Ankara'da toplamış onlara

kurs veriyormuş. Üstadın vefatını duyunca, hemen Urfa valisini göndermiş ve “her merasim serbest” demiş. Bundan dolayı, polis, jandarma hep yardımcı oldular. Her taraftan geldiler, hep kolaylık sağladılar. Urfalılar da bütün Ulu Camii'nin önündeki meydana kazanları koydular. [Bu çok hoşuna gidiyor ve gülüyor...] yemek yaptılar. Kimseyi yemeksiz bırakmadılar. Çok hürmet ettiler. Allah hepsinden razı olsun. Çok misafirperverdi Urfa.

Fazla konuşmaktan ziyade, fazla okumayı tavsiye etmek lazımdır. Ben Risale-i Nur okuyanlara fazla konuşmak istemiyorum. Çünkü Risale-i Nur'da hepsi yazılı. Okusunlar, bulsunlar. Bazıları hazıra konmak istiyorlar. Onlara diyorum, bakın, benden işitirseniz hem unutursunuz. Araştırır kitaptan bulursanız aklınızda kalır, unutmazsınız, diyorum.

Cenâb-ı Hak hepinizin hizmetini kabul buyursun. [Amin...] İstihdam etsin. Üstadımızın şu sözünü hiç unutmuyorum: “Kimde Risale-i Nur'a bir muhabbet hasıl olsa o istihdam altındadır.” derdi. Yani bundan ne anlarsınız artık? Demek ki, Cenâb-ı Hak kolaylaştırıyor. Bu zamanda İslamî hizmet, imanî hizmetlere çok ihtiyaç olduğu için Cenâb-ı Hak kolaylaştırıyor. Müminlere yardımcı oluyor. Ehl-i iman olan tabii Risale-i Nur'u sever. Onları Risale-i Nur'a vesile yapıyor. İstihdam ediyor, Cenâb-ı Hak onları. Böyle sizin gibi, böyle şevk veriyor, çalıştırıyor. Elhamdülillah. Allah şevkinizi artırsın. [Amin...]

Allah razı olsun. Sizi çok yorduk.

2. Şahin Yılmaz Hoca Efendi [Mustafa Sungur'dan o da Mehmet Kayalar'dan naklediyor]

Üstad'ın Münker ve Nekir Meleklerine cevabını anlatır mısınız?

Sungur Ağabey diyor ki, Üstad'ı defnettik. Dershaneye geldik. Dershanede oturup konuşuyoruz. Mehmet Kayalar Ağabey

bey bize dedi ki, Üstad'ı defnettikten sonra bir şey duydunuz mu? Biz de, "Bir şey duymadık." dedik. Münker ve Nekir Melekleri geldi, dedi ve Üstad'a sual sordu. Üstad, Risale-i Nur'un hakâiki ile bir anda cevap verdi. Kâinatta bir alkış tufanı başladı. (ağlamalar)...

3. Reşit Uysal

Kaç yaşındasınız?

1330'lu, yani 74 yaşındayım.

Üstad geldiği zaman sizin dükkânın adı ne idi?

"Reşit Uysal" idi.

Üstad'ı ilk kez burada gördüğünüzde neler hissettiniz? Anlatır mısınız?

Hay, hay efendim. Biz, bu İpek Palas otelinin önünde dört kişiydik. Biri "Çavuş" lakabıyla "Mehmet Günbatı" diğeri, "Kokucu" lakaplı "Cemil" ve diğeri hatırlamıyorum. Kokucu Cemil dedi ki, bir "arak" [içki] alın ki yanınıza oturayım. Dedim ki, "Biz almayız, kim istiyorsa alsın." Oturduk, hoşbeş ettik. Bir de baktık ki yeşil boyalı [yeşil elbiseli] bir adam geldi. Öyle kısa boylu, yanaklarında az buçuk et gözüktüyor. Yani sakalı seyrek. Çok da cana yakın bir adam. Arabanın içinde uzanmış yatıyor. Çok da zayıf idi. Bir sandalye getirdiler.

Biz bu arada arakı falan gizledik, kaldırdık. Ama konuşamıyor. Böyle sessiz bir şekilde konuşabiliyor. Öyle suratından bir nur yağar gibi, nur yağıyordu. Çok cana yakın idi. Beraber dört kişi otelin ikinci katına çıktık. Yanındakilerle hoşbeş ettik.

Bir tek adam Üstadı kaldırıp götürebilirdi. Konuşurken öyle ben kapının orda durdum. Yanında esmer bir tanesi [Zübeyir Gündüzalp] vardı. Onun yanına gittim ve dedim ki: "Ya sen ni-

ye hiç konuşmuyorsun ki? Bu adama [Üstad'a] söyle, yemek fi-
lan bir şeyler yaparız, getiririz. Senin adın ne?" Dedi ki: "Zü-
veyr [Zübeyir Gündüzalp]. Biz kaldığımız yerden [Isparta'dan]
gizli geldik. Bu benim Üstadımdır, onun için yanında böyle rast-
gele konuşamam." dedim ki: "Olsun. Söyle yemek getirelim.
Urfalı yemek yedirmesiyle meşhurdur. Hiçbir yerde buğday
yoktur, bizde vardır." Hocamız, ben yemiyorum, dedi. Başında
yeşil külahı vardı. Söyletme beni yahu... hoş bir adamdı... [Bu-
rada gözleri dolarak ağladı.]

Ondan sonra ne yaptınız?

Eşyaları vardı. Dedi ki: "Eşyalarımı şöyle yanıma dizin."
Onlar da, eşyaları dizdiler. Züveyr'e söylediler, o dizdi.

Emniyet yasaklayınca, onun yanına gitmekten korkmadınız mı?

Biz biraz asiyiz. Elebaşı yani. Oraya geldiklerinde, onlara
dedik ki, "Git la.. ne olmuş ki.. Said Ağabey ne yapmış ki? Bu
kadar bir adam mı gelip bizi öldürecek. Ayıp yahu... O da [Üs-
tad] eliyle koluyla işaret ediyor ama hiç söylemiyordu. Gücü
yetmiyor. Yoksa her şeyi, bilgisi, aklı tamam bir adam.

Otelde ne kadar kaldı?

24 saat mi kaldı... [bir buçuk gün] hükümet çok kötü davra-
nıyordu. Said Nursi ne yapmış ki? Ey görüyorsunuz bu adamın
halini. Ne kadar hasta olduğunu ve muhtaç olduğunu, biliyorusu-
nuz. O zaman bir vali vardı. Kadir Erdoğan diye. [Yanlış hatır-
lıyor, o günkü vali Şerafettin Bey] Benim dükkânım, İpek Palas
otelinin yanında olduğu için, geliyor benim dükkânıma ve "Ya
hu, hani bu [Üstad'ı kastediyor] gidecekti?" diyor. [Belki Emni-
yet amiri olabilir.] Şöyle burasına bir kırbaç koymuş. Dedim ki:
"Ya, hele bir istirahat etsin. Yahu Allah'tan kork. Niye böyle ya-

pyorsunuz? Bir adam geldi mi, adam adamdır yahu. Kimse kimseyi yememiştir.” O bir gün müdür, devrisi günü vefat edince, ey ben size ne söyleyeyim ki? Ne Ulu Cami kaldı, ne cadde kaldı, ana-baba günü oldu. Bu sefer o (...) vali, gelmiş buraya, hemi güzünü siliy [siliyordu], ağliy (ağlıyordu), hem de kortejde Dergâh Camii’ne doğru gidiyor. Biz de öndeyiz tabii. Bir gün önce devlet erkânı kapısının önünde hasta halde gitmesini istiyorlardı. Bir gün sonra da ne vali kaldı, ne belediye reisi kaldı, hepsi cenazeye katıldı.

O günkü havayı tahmin ediyor musun?

Yağmur vesaire havanın çehresi nasıldı?

Urfa, o vakit ne sıcak ne de soğuk idi. Bahar gibiydi. Herifi mezara koydular. Sonra orada da rahat bırakmadılar. Onu oraya attılar, bunu buraya attılar. Asker gelip götürecekteler oradan. Yani İbrahim Halil Efendi’nin [İbrahim Aleyhisselam] yanından [Balıklıgöl civarındaki Dergâh Camii’nden].

Cenaze namazına iştirak ettiniz mi?

O adamı sorma ya. Valla o adamı sorma [Üstad’ı kastediyor], gözlerimden yaş geliyor [ağlıyor]. O gün ağlamayan kalmadı. Yahudi bile ağladı.

Mezarının buradan nakledildiği zamanı

hatırlıyor musunuz?

He ya. İyi biliyorum. Jandarma geldi, uçak geldi onları götürdü. Biz de hiçbir şey yapamadık. Urfa’da o zaman bir katliam olmuştu. Genelde bir korku vardı.

Üstad’ın elini hiç öptün mü?

Öpmek istedik. Kendi dedi ki: “Etmeyin eylemeyin, elimi öpmeyin.” Hoş bir adamdı.

Yemek yedirdiniz mi ona?

Hiçbir şey yemedi. Galiba o Züveyr denilen adam [Zübeyir Gündüzalp], bu kadar bir [elinin parmak uçlarının yarısını gösteriyor] peynir ve bir yarım ekmekten daha az bir şey verdi. Dedim ki: “Bu nedir ya hu? Ayıptır, bu bize yakışır mı?” Züveyr dedi ki: “Bundan ziyade bir şey yemez.” Bir tabakta küçücük peynir... Biz bir yemeye başladık mı, kıymalı yeriz, on tane yeriz birden. [Eski arkadaşlarını hatırlıyor ve hepsinin öldüğünü söylüyor. Sonunda galiba bize geldi sıra, diyor. Gerçekten bu röportajdan sonra, hep Üstad'ı söylemiş ve bir ay sonra vefat etmişti.]

Başka neler oldu?

Üstad yanımıza gelince her şeyimiz bereketlendi. Saniye isminde bir kadın vardı. Hanım Ağa idi. Benim yanıma da ara sıra gider gelirdi. Ona dedim ki: “Ya hu bizim evde hiç buğday kalmadı.” Gittikten sonra bir de baktım, o büyük çuval (palas), pamuk çuvalı kadar buğday koyup göndermiş. Bana dedi ki: “Al bunları, sana üç sene yeter.” [Yani, Üstad'a yardım ettiği için evinin bereketle dolduğunu söylemeye çalışıyor.] Vali Kadir Erdoğan dükkânıma gelirdi. O zaman ben Urfa'nın lüks berberlerindim. Başvekil Adnan Menderes o zaman İngiltere'de uçak kazası geçirmişti.

Hiç Risale-i Nur dersine gittiniz mi?

Ya, evet. O hoca geldi beni götürdü. Arapça yazılar idi. Çok muazzam sözler idi. Çok güzeldi. Ama nasıl güzeldi! Savları çok muazzamdı. Onlar çok iyi insanlar. Onlar insanı yemezler. Bir adam bir insanı severse, yemez ona yedirir.

Ya bize müsaade edin. Her zaman emrinizdeyiz.

O gün gidip Emiyet Amirine bir şeyler dediniz mi?

Gelmeyin yanımıza diyor. Hiç kimseyi otele bırakmıyor. Ellerinde sopalar. Biz hırgürle içeri giriyoruz. Otelin ağzından Dergâh Camii'ne kadar insan doluydu.

4. Said Turan

Üstad'ın vefatı anındaki Urfa günlerini anlatır mısınız?

Babam daha önce Üstad'ı biliyordu. Nur Talebesi idi. Annemin anlattığına göre bazen ara ara gider uzun süre gelmezdi. Bir ara dokuz ay kayboldu. Annem derdi ki, “Dokuz ay gitti gelmedi, bir haber alamadık. O zaman Üstad'ın yanına mı gitti, yoksa ceza evine mi gitti bir türlü seçilemedi.”

Üstad'ın elini öptünüz mü?

Evet, öptüm. Babam annemden önce bir başka hanımla evlenmiş ve onunla otuz yıl yaşamışlar. Fakat bir türlü ne kız ne de erkek çocuğu olmuş. Sonra ikinci evliliğini yapıyor ve annemle evleniyor. Ondan ben dünyaya geliyorum. Bir tek çocuk olunca çok kıymetli oluyor. Fakat hasta idim, yürüyemiyordum. O dönemde tıptaki adının ne olduğunu pek bilmiyorum. Annem “Dizlerin tutmuyor, boynun düşüyor.” diyordu. Annem ve babam öldü. Keşke o hastalığın ne olduğunu onlardan öğrenseydim.

O dönemlerde Urfa'da doktor yoktur, bazı askeri doktorlara götürüyorlar. Onlar da, “Ne türlü tedavi olursa olsun, biraz iyileşse de asla yürüyemeyeceğimi söylüyorlar.” Babam da, Üstad, Urfa'ya gelince, “Ona götüreyim.” demiş ve Üstad'ın yanına götürmüş. Ben elini öptüğümü hatırlıyorum ama neler dediğini hatırlamıyorum. Babam şöyle anlatmıştı:

Ben seni Üstad'a götürdüm. Dedim ki: “Üstadım Said'e dua etseniz. [Benim ismim zaten onun adı]” O da demiş ki: “Ben dua ederken bütün Ümmet-i Muhammed'e dua ederim ama Saidleri vazgeçerim.” Bu arada gülümsemiş. Ondan sonra geldim. Birden hikmet-i İlahî, doktorların iyileşmez dedikleri hastalıktan kurtuldum.

Çok şükür şimdiye kadar bir rahatsızlık duymadım. Hatta bütün hastalıklardan berî oldum. Ben beni bildim bileli bir aspirin, bir ağrı kesici bile kullanmadım. Hatta Üstaddan geldikten sonra demişler ki, “Kara eti dövün, etin içindeki beyaz sinirleri dizine bağlayın. Geriye kalanı da kızartıp yedin.” Annem öyle de yapmış. Ben Üstad'ın duasıyla öyle mükemmel bir hal aldım ki, bazen arkadaşlar yürürken benimle yarış yapamazlar. Kesinlikle bana yetişemezler.

Bize Müslim Hafız'dan biraz bahseder misin?

Annem'in dedesi Müslim [Abacı] Hafız Nakşî Şeyhi idi. 1951'de Mescid-i Haram'da gezerken orada bakıyor ki küçük minare var. Diyor ki, “Biz bunu Halilurrahman Camii'ne de yapsak.” O küçük Camiin yanına üç tane küçük minare yapıyor; onlar hâlâ orada duruyor. Bir de içerideki akan suyu yapıyor. Bir de caminin doğudan çıkış kapısının yanına iki tane revak veya kümbete benzer bir yer yapıyor.

Bu revakları yapınca, Müslim Hafız'ın müritleri ki, kendine “Babo” diyorlarmış. Urfa'da dedikodu ediliyor: “Üç tane minare yaptı. Urfa'nın en güzel yerinde de türbesini hazırladı.” [Gerçekten güzel bir yer, böyle yer hiç kimseye geçmez.]

Halbuki oraya revakların dibinde bir mezar yeri, türbe hazırlıyor ama kendine değil. Müridin biri dayanamıyor diyor ki: “Babo keşke türbeni buraya yapmasaydın!” Müslim Hafız da diyor ki, “Yok oğlum, benim değil, onları bana yapmıyorum, sahibi var gelecek ve oraya defnedilecek. Benim ki ‘Harran Kapısı’nda’ diyor.”

Şimdi dedemin türbesi “Harran Kapı” mezarlığında bulunmaktadır. “Müslim Hafız Kubbesi” diye bilinir. Gelip gidenler ziyaret ederler.

1958’de Müslim Hafız vefat etti. 1960’ta da Üstad ilk kez, Müslim Hafız’ın yaptırdığı Dergâh Camii’nin doğu kapısı çıkışının sağındaki iki revaktan birincisinin altına defnedildi.

Demek ki, o dönemde birbirleriye ciddi alakaları, gönül bağları varmış.

Hatta bu iki revakın birinin batıdan gelene, ikincisinin ise doğudan gelen birine ait olduğunu söylemiş?

Biri geldi. Artık öbürünü bilemem. Tabii ben düşünürdüm, acaba bu insanlar nasıl oluyor da manen birbirlerine ulaşıp buluşurlar? Demek ki bizim hayal ettiğimiz şeyleri, onlar gerçekte yaşıyorlar. Zaman ve mekân onların birleşmelerine ve görüşmelerine mani olamıyor.

Müslim Hafız’ın manevi durumunu anneniz nasıl anlatırdı?

Anneme sormuştum. Müslim Hafız, dokuz yaşında Kur’ân’ı ezberlemiş. Sonra hangi âlimle karşılaşmışsa ondan gidip ders almış.

Kerkük’ten Şeyh Ahmet Efendi geliyor. Urfalılar ona “Şeyh Efendi” derler. Bu zat gelince ondan da ders almaya gidiyor. Ders almaya gittiği sırada Urfalılar diyorlar ki: “Hayır ola Şeyh, herkes senden ders alıyor?” O da diyor ki: “İlmin zararı olmaz! Herkesten ilim almak lazımdır.”

Çocuklarımız dünyaya gelince isimlerini biz, onun kızlarından isteriz.

Müslim Hafız’daki Üstad’la olan manevi ilişkisinden biraz daha bahsedebilir misiniz?

Keşke şimdiki kafam olsaydı bunları bilseydim ben Üstad-dan kopmazdım. [Zaten kopmamış, fakat tevazu yapıyor.] Bana her nere deseler giderdim. Bırakmazdım ki hiç.

Müslim Hafız'ın kucağına atlardım. Kucağında bana kiraz verirdi. Onu hatırlıyorum. Bir de portakallar o zaman çok ekşi idi. Yiyemezsiniz, limon gibi bir şeydi. Portakalı soyup dilim ederdi ve bir tabağa kordu. Evlerinde güneye bakan merdivenler vardı ve o merdivenlerde de çiçekler vardı. Çiçekleri sulamak için de merdivenlerde boşluklar vardı. Stadyuma çıkar gibi bir yer yapmışlar.

Dedem Müslim Hafız, bana derdi ki: “Bu portakalları güneşe koy, bakayım!” Benimle ilgilenirdi. Ve “Haydi git getir yiyelim.” derdi. İnan ki, o ekşi portakalları getirdiğimde bal gibi olurlardı. Şimdi ben diyorum ki, acaba bir ekşi portakal soyup güneşe bıraksam, yine tatlılaşır mı? Ama çoktandır hep aklımda hala yapamadım. Arkadaşlara da söylemişim. Onlar da yapmadılar. Çay demlerdi ve bana içirirdi. Bardağımı verirdim; su ile çalkalar temizler, yine tekrar verirdi. Çok temizdi. Hatta kızı, yani annemin teyzesi demiş ki ona: “Baba, ayaklarını hep toplu tutuyorsun. Biraz uzatsan.” O da: “Kızım hangi tarafa uzatayım!?” Ne varsa bilemem. Cevap, bu kadar. Hatta Müslim Hafız'ın büyük kızı ve annemin teyzesi Hacı Emine, bana harçlık olarak bir kâğıt 20 TL vermişti, ben onu hâlâ cüzdanımda saklarım.

5. Yusuf Ağabey

Üstad'dan size gönderilmiş özel bir mektup var mı?

Yok. Eskiden Abdullah Ağabey mektup yazarken bizden de selam yazardı. Risale-i Nur'u 1950'lerde tanıdım. O zaman sekiz yaşındaydım. Otelde bekçilik yapardım. Beş kişi idik. Ab-

dullah Yeğın Ağabey, Hüsnü Bayram Ağabey, Bayram Ağabey ve Zübeyir Ağabey. Abdullah Ağabey zaten Urfa'da idi.

Üstad'ın Urfa'ya geldiğini duyunca ilk ne yaptınız?

Ben hemen otele gittim. O gün çok çeşitli hadiseler olmuştu. Üstad'ı Urfa'dan çıkarmak isteyenler oldu. Otel'in kapısına çok insan yığıldı. Necmettin Cevheri'nin dayısı Mehmet Hatipoğlu Demokrat Parti İl Başkanı idi. İl Başkanı, Üstad'ın verilmemesi için müdahale etti. Heyet raporu istendi. İki oda vardı. Birinde Üstad kalıyordu ve yanında ağabeyler nöbet bekliyorlardı. Çünkü çok ziyaretçi gidip geliyordu.

Zübeyir Ağabey beni içeri aldı ve elini öptüm. Beni okşadı. Ben böyle durdum. Baktım ki, çok bitkin bir vaziyette idi. Zübeyir Ağabey, "Peki kardeşim!" dedi ve beni diğer odaya aldı. Odadan dışarı çıktım ve; "Çok rahatsız ya!" dedim. Zübeyir Ağabey; "Ya kardeşim, Üstad Hazretleri bütün musibetlere karşı, sıkıntılarımız yüzünden rahatsız. İstanbul'a gelirken, İstanbul'da yine böyle idi. Karşıda üniversite gençliğini görünce iki dizleri üzerine doğruldu, böyle, onlara nutuk çekti. Üstad Hazretleri aslında rahatsız değil." dedi.

Sonra beraber diğer odaya geldi. Bayram Ağabey içeri girdi ve dedi ki: "Heyet [Emniyetin getirdiği doktor] gelecek içeri. Fakat iğne falan kesinlikle yaptırmayız. Heyet, seyahat edemez olduğuna dair bir rapor verecekti." Namık Gedik o zaman içişleri bakanı idi. Kesin kararları vardı, içeri girseler de iğne yaptırmayacaklardı.

Ben akşam ta gece 01.00'e kadar orada durdum. Bayram Ağabeyler, yoldan geldikleri için yorgun idiler ve banyo yapmaları gerekli idi. Gittiler, ben Abdullah Ağabey'in yanında kaldım. Ondan sonra öğle oldu. Derken, Zübeyir Ağabey bana de-

di ki: “Kardeşim, git. Annen baban merak eder. Şimdilik eve git.” Yani ilk gece oradaydım.

Vefat haberini duyunca ne yaptınız?

Ben evin merdivenlerinden çıktım. Dediler ki, Üstad Hazretleri vefat etmiş. Hemen İpek Palas Oteli'ne koştum. İkinci kata çıktım. İçeri bıraktılar baktım. Görünce ben kendimden geçmiş, dağılmışım. Bağırılmışım. Bir insan yakınıni kaybederken nasıl feryat eder, işte öyle feryat etmişim. Yere düştüm. Baktım ki koridorda Zübeyir Ağabey oturmuş, kafamı dizinin üzerine koymuş, kafamı okşuyordu. Bana baktı ve dedi ki: “Yusuf kardeş ağlama! Ağlama! Olmaz, olur mu hiç böyle...” Ben o zaman dedim ki: “Men lem yahzen bi mevti'l-âlimi fehüve munafikun.” yani, [Alimlerin ölmesine üzülmeyenler, münafıkların ta kendileridir.]

Ondan sonra her tarafa telgraf çektiler. Cenaze içerden çıkmazdan evvel, Üstad'ın özel eşyaları vardı. Zübeyir Ağabey, o eşyaları saklamak için bana verdi. Ben dedim ki: “Ağabey ben cenazede bir hizmette bulunmak istiyorum.” Dedi ki: “Eve götür.” Dedim ki, “Ev çok uzak.” Bir demliği vardı ve bazı eşyaları vardı. Onları aldım, kapıdan dışarı çıkarken, millet cenaze mi çıkıyor diye bir depreşti. Ben eşyaları tanıdık birinin dükkânına bıraktım geldim.

Ondan sonra, İpek Palas'ın merdivenleri dönemeçli idi. Tabut oradan inemezdi. Bir ağabey [Mahmut Hasırcı] tek başına indirdi. Tabuta koydular. Defnedilen yerin yakınında gasledildi.

Cenazeyi kim yıkadı?

Aslen Erzurumlu olan Molla Hamit diye bir hoca vardı, o yıkadı. Elazığlı Ömer Hafız da vardı. İlk defnedildiği yere defnedilmesi teklifini, bu Ömer Hafız yaptı ve karar verip oraya defnedildi. İç çamaşırlarını ve “erahçın”ını [beyaz külah] ben aldım. Yukarıda bir yere koymak için götürürken, Kurra Muham-

met Hafız dedi ki, “Hele o erahçını bana ver.” Onu ona verdim. O dışarı hiç çıkmazdı. O adam aldı ve öyle bir kokladı ve epey hasret çekti. Gözyaşı döktü.

Bundan sonra Üstad Hazretlerini kefenlediler ve tekrar geriye Ulu Cami’ye getirildi. Burada iki gün kalacaktı. Program öyle idi. Bir gün erken gömüldü. O gün sabaha kadar yakın illerin hepsi geldi. Millet o gece sabaha kadar Kur’ân okudu. O zaman Urfa Valisi Ankara’daydı. Mezar kazılmıştı, hazırды. Baktım ki Vali geldi. Abdullah Ağabeygillerle görüşmüş ve bir gün önce defnedilmesine karar vermişler.

Cenaze namazı kılınıp defnedileceği söylenince, çarşıdaki bütün dükkânlar kapandı. Ulu Cami’de ikindi namazından sonra, namazı kılındı.

Abdülmecit Belli vardı; onun küçük kardeşi Komiser Hamit Hafız vardı. Ayrıca Demir İzzet diye çağrılan Belediye Zabıta Memuru İzzet Delioğlu vardı. İpek Palas otelinin yanında ilahi okudu. Millet tekbir getiriyor, bağılıyor, ağıt söylüyor ve ilahi okuyordu. İşte onlar da bunları yapanlardan birkaçı idi. Bu iki memuru da açığa aldılar. 27 Mayıs’ta iftira eden çoktu.

Mesela, Üstad Hazretlerinin kabrinin kalktığı gün sabahleyin gidip orada mezarın başında ağladığım için beni üç gün içeri aldılar. Gelip baktım, tank ve cipin üzerinde uçak savar var. O zaman Üstad Hazretlerinin türbesinin anahtarı bendeydi. Gelip baktım ki, yıkılmış, çıkarılmış ve götürülmüş.

Üstad defnedilirken yasin okudular. Demokrat Parti İl Başkanı Mustafa Güven ve bazı arkadaşları, ilk defnedilen kabri yaptırma-yı teklif ettiler. Hatipoğlu 1954’te milletvekilliği yapmıştı. Daha sonra kazanamadı ve kabrin yapılması için o da teklif vermişti.

Defnedildikten sonra dönüldü ve Ulu Cami’de kazanlar kuruldu ve millete yemekler yapıldı. Dışardan gelen misafirler orada ağırlandı. Hacı Bakır Melik, evine çok misafir götürdü.

Cenaze bir gün sonra kalkacak diye gece çok misafir gelmişti. Yine bu camide mevlit okundu. Burada Mustafa Sungur, Mehmet Kayalar vs. ağabeyin de olduğu bir zamanda Bediüzzaman'ın vefat yıl dönümü Hicrî takvime göre belirlendi. O gün 25 Ramazan olduğu için, her yıl 25 Ramazanda, Üstadımız Şanlıurfa'da mevlit okunup anılmaktadır. Kimi de Mart ayını ve Miladi takvimi ölçü almışlardı. Üstad'ın talebeleri Hicrî takvime göre olmasını istemişlerdi.

İpek Palas otelinde Üstad'ın vefat ettiği oda ne durumda şimdi?

27 numaralı odanın kirası Nur Cemaati tarafından verilmektedir. Oda boş tutulmaktadır. Bir zamanlar çok para istediler. Osman Saatçi diye bir kardeş var. Şimdi kirayı o vermektedir. Şu an yine, oda boş tutulup parası ödenmektedir.

Dönemin Valisi tepkili mi idi?

Yok. O zaman vali ile münasebet iyiydi. Tepkili falan değildi. Zeval-i elem gitmiş, şimdi lezzeti kalmış.

6. Mehmet Ali Sunay

Bediüzzaman'ın cenazesine gittiniz mi?

Gittim. Orda bir Hamit Hafız vardı. Komiserdi. Cenazede “gazel” [Kur'ân] okudu diye, adamı işten attılar. Sonra gitti, İstanbul'da mevlithan oldu.

Ben Dergâhtaydım. Gittim, rahmetliği ziyaret ettim. O zaman daha mezarı yapılmamıştı. Dergâh Camii de yapılmamıştı. Orada böyle üç kişi konuşuyor. Bu üç kişi kendi aralarında konuşurken diyorlar ki: “Üstad dedi ki: Ben hastayım, beni yetiştirin. Ben öleceğim. Beni orada defnedin. Zamanı gelince de cenazem uçacak.” Ben onlara kulak verdim böyle diyorlar. Dedim ki: “Ya bunlara bak. Hiç cenaze de uçar mı?” Hatta o zaman ben

onlara kızdım: “Tövbe! Tövbe bu adamlar ne diyor böyle? Hiç cenaze de uçar mı?” diye. Bediüzzaman’ın ilk defnedildiği mezarı, Demokrat Parti’den Mehmet Hatipoğlu yaptırdı. Aradan zaman geçti. 27 Mayıs İhtilali oldu. Mezar tekrar açılıp Bediüzzaman’ın naşı çıkarılarak Isparta’da bilinmeyen bir yere götürüldü. Nihayet cenaze uçtu.

Bir gün Ankara’daydık. Garnizon komutanının şoförü vardı. Bir de valinin şoförü Hüseyin Uyanıkoğlu vardı. Onlar dediler ki; “Biz gittik Said Nursi’nin mezarı açıldığında, nâşı götürmek için cemse, kamyon getirdiler. İki cemse çalışmadı. Üçüncü cemse getirildi.”

Cenaze namazında ne kadar insan vardı?

Çok kalabalıktı. Ulu Cami tıklım tıklımdı. Ulu Cami’den alıp Dergâh’a getirdiler.

7. Mehmet Kırkıncı Hoca Efendi

Ramazan-ı Şerifte Erzurum Müftüsü Sadık Efendi’nin emriyle Mahallebaşı’ndaki Darağaç Camii’nde vaaz ediyordum. Yine bir gün vaaz etmeye giderken karşıma bir adam çıktı,

“Hocam nereye gidiyorsunuz?”

Vaaza gittiğimi söyledim. Adamın halinde bir gariplik vardı. “Hocam sen duymadın mı? Üstad vefat etmiş.”

Birden bire kızdım ve “sus” dedim. Nereden duyduğunu sordum. Radyodan duyduğunu söyledi. Ben Üstad’ın çok uzun yıllar yaşayacağını hayal ediyordum. Vaaza gitmekten vazgeçtim. Hem babamın mahalle başındaki oteline gittim, olanları anlattım, çok üzüldü ve ağladı. Sonunda olay doğrulandı. Astsubay İbrahim Okur, Astsubay Mehmet Şanlı, Müslüman Hasan, Kâmil Sirkeci ve Şercil Ağabey birlikte 1700 lira vererek bir minibüs tuttuk ve yola çıktık. Fakat hiç kimse konuşmuyordu. Herkes ya Cevşen, yahut Kur’ân okuyordu. Arabanın içinde bir hüznün havası vardı.

Böylece Tercan'a kadar geldik. Yatsı vaktiydi. Henüz orucumuzu açmamıştık. Yola çıkarken telaş ve hüzünden hiç kimsenin aklına yiyecek almak gelmemişti. Çarşıdan ekmek, zeytin, peynir alıp yolda yemeyi uygun gördük. Çarşıya indik. Herkes Teravih namazında olduğu için hiçbir dükkân açık değildi. Sadece bir terzi dükkâna açıldı. İçerden bir genç çıktı. Bize ne aradığımızı sordu. Bizim iftar açmak için ekmek aradığımızı öğrendince;

“Siz dükkâna buyurun, ben şimdi gelirim.” dedi. Biraz sonra ekmek ve yiyeceklerle döndü. Bize çay ismarladı. İftarımızı o dükkânda yaptık. Halimizdeki gariplik dikkatini çekmişti,

“Sizde bir gariplik var. Hayırdır?” dedi. Biz de, olanları anlattık, “Hâ!” dedi. Bir daha konuşmadı.

Biz de hemen yola çıktık. Yol boyunca sürekli kar yağdı. Hava da fırtınalıydı. Sabah namazı vaktinde Diyarbakır'a indik. Namazı Diyarbakır'da kıldık. O sırada kar durdu. Saat dokuz sularında Urfa'ya ulaştık. Cuma namazını Dergâh'taki camide kıldık. Urfa'ya sanki insan seli akmıştı. Caddeler, sokaklar Nur Talebeleri ile dolup taşmıştı. Namazı müteakip medreseye gittik. Sungur Ağabey, Ceylan Ağabey, Zübeyir Ağabey, Tahiri Ağabey medresedeydiler.

Zübeyir Ağabey Üstad'ın son dakikalarını ve vefatını cemaate şu cümlelerle anlatıyordu.

“Üstad'ın hastalığı çok ilerlemişti. Ateşi çok şiddetliydi. Üstad bir ara rahatladı ve uykuya daldı. Biz kendi aramızda sessizce konuşurken Elazığ Müftüsü Ömer Efendi içeri girdi ve Üstad'ı görür görmez, “İnna lillah ve inna ileyhi raciün.” dedi. Biz ona doğru dönüp,

“Ne oldu?” diye sorduk,

“Üstad dünyasını değiştirdi.” diye karşılık verdi. İtiraz ederek:

“Üstad yaşıyor.” dedik. Fakat Üstada dikkatli bakınca vefat ettiğini anladık.”

Zübeyir Ağabey, daha sonra Üstadın vefat ettiği anda aldıkları tedbirleri anlattı:

“Üstadın vefat ettiğini öğrenince Ömer Efendi’ye vefatın gizli tutulmasını söyledik. Hemen Üstadın özel eşyalarını muhafaza altına aldık. Daha sonra hâkimi çağırdık ve gereken resmî işlemler başladı.”

Zübeyir Ağabey orada hazır bulunan cemaate cesaret vermek için şunları söyledi:

“Artık Üstadımız gitti. Bu hizmet bizim boynumuzda kaldı. Ölünceye kadar bu hizmeti devam ettireceğiz. Üstadımız vefat etti, diye durmayacağız. Peygamberimiz vefat edince İslamiyet’i yayma vazifesi durmadı; bu vazifeyi Sahabiler üstlendiler. Şimdi biz de bu hizmet uğrunda önümüze çıkan bütün engelleri aşacağız. Engeller ne kadar büyük olursa olsun, bizdeki himmet, şehamet, celadet, cesaret ondan daha büyüktür. Bu hâsiyetlerin karşısına hangi engel çıksa küçüktür.”

Anlatılanlar bizim için büyük bir şevk oldu. Sadece benim değil, orada bulunan, Türkiye’nin çeşitli yerlerinden gelmiş bütün Nur Talebeleri’nin içini rahatlattı. Böylece bir teselli bulmuş olduk. Medresede, dergâhın imamı cemaate şunları anlattı:

“Dergâhın benden önceki imamı, hem büyük bir âlim hem de evliyadan bir zattı. Üstadımızı defnettığımız türbeyi o yaptırdı. Herkes bunu kendisi için yaptırdığını zannediyordu. Vefatına yakın ‘Sakin beni oraya koymayın, dergâhın yanındaki kabristana defnedin. Oranın sahibi gelecek.’ dedi. Üstad vefat edince imamın ihbarı tam tahakkuk etmiş oldu.”

Erzurum’a döndük. Erzurum halkı günlerce bize taziyeye geldi. O sırada Müftü Solakzade Sadık Efendi sağ idi. Hocalar, “Üstadın ruhuna 400 hatim okuyalım.” dediler. Kadana Camii imamı İdris Hoca hatimlerin kendi camisinde okunabileceğini söyle-

di. Biz de kabul ettik. Kadana Camii günlerce dolup taşı. Her imam ve müezzin yatsı namazını kıldıktan hemen sonra Kadana Camii'ne gelip hatim okumaya başlıyordu. Biz 400 hatim diye başladık ama 400 hatimi geçti.

O sıralarda yavaş yavaş Demokrat Parti'ye hücumlar da başlamıştı. Menderes'e aşırı yükleniyorlardı. Üstad, sanki bir kemerin ortasındaki kilit vazifesi gören taş gibiydi de, o çekilince bütün taşlar dökülmeye hazırlanıyorlardı. Sanki Demokrat Parti'ye hücum etmek için çok önceden hazırlanmışlar da harekete geçmek için Üstad'ın vefatını beklemişlerdi. Gazeteler her gün, Demokrat Parti'den olmayan talebelerin öldürüldüğünü, buzdolabına konulduklarını yazıyordu. Hâlbuki sonradan, ihtilal yapanların da itirafıyla bunların aslı ve astarı yoktu. Solcu öğrenciler her gün yürüyüşler yapıyorlar, mitingler düzenliyorlardı. Oralıkta ihtilal söylentileri dolaşmaya başladı.

Tahir Ağabey sürekli Cevşen ve Salatü'n-Nuriye okumamız için haber gönderiyordu.

Üstad, 1960 yılının Mart ayında vefat etmişti. Mayıs ayına kadar iki ay boyunca Türkiye bambaşka bir hal aldı. Menderes'in elinden hiçbir şey gelmiyordu. Ancak çok güzel konuşmalar yaparak iftiralara cevap veriyordu. "Haklıyız, ama haklı olmak hiçbir işe yaramıyor." diyordu. Memleket bir anarşi ve terör ortamına doğru gidiyordu. Artık herkes rahatsızdı. 27 Mayıs'a geldiğimizde ihtilal oldu. Halk Partililer davul çalarak ihtilali kutluyor, Demokrat Partinin il ve ilçe başkanlarının önünde sevinç gösterileri yapıyorlardı.⁴⁹

49 Mehmed Kırkinci, Hayatım-Hatıralarım (İkinci Baskı, İstanbul: Zafer Yayınları, Nisan 2004), s. 128. Bu bölüm, hocamızın görüş ve arzuları alındıktan sonra, aynen ilgili kitabından buraya alınmıştır.

Dağlık bir coğrafya olan Kars'tan Urfa'ya geldiği için böyle diyor.

8. Ahmet Rüzgâr

Abdullah Yeğın Urfa'ya ilk geldiğinde nerede kaldı?

Abdullah Ağabey, Üstad'a yazmış, demiş ki, kalacağım yer yok. Müftü pek yardımcı olmadı. Ya Üstad mektup yazmış, ya da kendi söylemiş ve demiş ki: “Git oranın Valisine selamımı söyle ve de ki, sana bir yer hazırlasın.” Abdullah Ağabey de, gidip valiye Üstad'ın selamını söylemiş ve şu hususta bana yardımcı ol. O da “Nerede kalmak istiyorsun?” demiş. Abdullah Ağabey de Rıdvaniye'de kalmak istediğini söyleyince, Vali: “Git Müftüye söyle, orayı sana tahsis etsin.” Müftü de denileni yapmış. İlk kez, Abdullah Ağabey, Rıdvaniye'de bir odada kalıyor ve daha sonra Kadıoğlu Camii'nin yanındaki yere geliyor.

Urfa'da Nur hizmeti nasıl başladı?

Abdullah Yeğın, Kadıoğlu'nda iken, Üstad Urfa'ya geldi. Zaten o sıralarda ilk dersaneyi kiralamıştık. Daha sonra, sahibi, burayı hizmete vakfetti. Daha sonra varisleri vazgeçti ve geri verildi. Daha sonra, şimdiki “Zehrâiyye Vakfı”nın yerini yapmaya başladık. Demir ve çimento lazımdı. İnşaat yapılırken yanda yıkılan duvarın içinden birkaç tane Reşat Altın, çıkıyor ve inşaatta kullanılıyor. Tam 23 Reşat Altını idi. İlk mülk derslane burası oldu. O zaman öğretmen arkadaşlar gelip orada amelelik yapıyorlardı. Ağır işlerde çalışıyorlardı.

Zehrâiyye Camii'nin projesini Badıllı Ağabeyle beraber çizdik. O zaman hapis cezası almıştı. Ama yatmadı. Eyüp Karakeçili diye samimi bir Nur Talebesi vardı. O hapis yattı.

Hapishanede kantinin işletmesini, emin insan olduğu için ona vermişlerdi. Daha önce kantin zarar ederken, onun döneminde kâr etmeye başladı. Kantin işlettiği için hapiste gidip görme imkânı çok kolaydı. Af yasası çıkınca o da günü dolmadan çıktı.

Babası ona hapis cezası aldığı için kızmıştı. O da babasına: “Baba bak, şu adam bir tavuk çalmış, şu adam, basit bir şeyden içeri girmiş. Biz, Allah ve Resulullah yolunda gelmişiz. Sen, bu halimizle iftihar etmen lazım.” Vefatı da güzel olmuştu. İslâhiye’ye taziyeye götürmek istediler. Zeki Dedeoğlu, onu götürmek için ısrar ediyordu. O da: “Ölüme ve dirime razı mısın?” demiş. “Kendisi çok hasta imiş o zaman.” İslâhiye’ye gidiyor ve taziyete bulunup çıkınca, hastalığı fenalaşıyor. Süratli araba kullanıyorlar, bir an önce doktora götürmek istiyorlar.

Eyüp Ağabey diyor ki: “Bizim doktorluk işimiz kalmadı. Arabayı sağa çekin ve durun da ben bir nefes alayım.” Arabadan iniyor. Arabanın arka kapısına başını koyuyor bir nefes alıyor. Sonra arabanın içinde koltukta kucaklarına alıyorlar. “Lâ ilâhe illallah, Lâ ilâhe illallah...” sonra, lafza-i celal getiremedi. Bu kez: “Allah, Allah...” diyerek ruhunu Allah’a teslim etti. 1978 yılı idi.

Bundan başka daha önce bir dükkânım vardı. Dükkânın 1/3’ünü ayırmıştım. Orada Risale-i Nur kitapları satardım. O zaman Emniyet sürekli gelip bizi kontrol ederdi. Devamlı emniyete götürürlerdi beni.

Üstad’ın vefatında 36 kadar poz olduğu söyleniyor. Bunlardan elinize geçen var mı?

Kemal Badıllı çekmişti. O zaman Nurlara karşı idi ama çekmiş. Ben üstadın vefatından beş gün sonra askere gittim. 20 yaşlarındaydım. Urfa’da terzilik yapıyordum. Rıdvaniye’deki medreseye o zaman Abdullah Yeğin Ağabey bakıyordu. Biz de onun yanına gider gelirdik.

Üstad yatağını ve zatî eşyalarını Urfa’ya göndermişti. Urfa’ya gelecekti. Onun için Abdullah Ağabey bizim Isparta’ya gitmemizi istemiyordu. Zaten gelecek görürsünüz diyordu. Ramazan’da bir gün ikindide Ulu Cami’de idik. Dediler ki, Üstad gelmiş. İpek

Palas Otelinde olduğunu söylediler. Oraya koştuk. Emniyet güçleri oteli üç kordon altına almışlardı. Buna rağmen Abdullah Ağabey aşağı indi. Dedi ki, “Kardeşim görüyorsunuz, devlet evham ediyor, kalabalık etmeyin evhamlanmasınlar, dağılın şimdi. Üstadı göreceksiniz, burada kalacak.” Peki, deyip gittik ve iki saat sonra geldik. Durum yine aynı idi. Üç saat sonra geldik, yine içeri giremedik. Sabaha kalsın dediler, yine durum aynı idi.

İçişleri Bakanı Namık Gedik, Urfa Emniyet Müdürlüğü’nü sıkıştırıyordu. Kapıya gelip, “Hoca Efendi’ye söyleyin buradan gitsin.” demişler. Yakın talebeleri de, “Biz söyleyemeyiz. Çıkn kendiniz söyleyin.” dediler. Sonra da Demokrat Parti İl Başkanlığı yapmış olan Mehmet Hatipoğlu, hadiseyi duyunca, gelip Emniyet Müdürüne: “Bu bizim misafirimiz. Gönderemezsiniz. Bir yere de gitmez.”

Sonra doktoru getirdiler. Üstadın ateşi çok yüksekti, kırk dereceye çıkmıştı. Fakat Namık Gedik ha bire sıkıştırıyor. O sırada Başbakan Menderes’e telefon edilmek istendi. Fakat bir türlü ulaşılamadı. Üstad da yanına gelen Emniyet Amirine “Ben hastayım. Belki öleceğim.” demiş. Biz de bu arada sürekli otelin kapısına gidip geliyoruz.

Üstad vefat edeceği geceden önceki ikindi vaktinden sonra kapıyı bütün Şanlıurfalılara açmış. İçeri kim gelmişse görüşmüş. Elini böyle koymuş ve gelenler elini öpmüşler.

İpek Palas otelinin sahibi Osman Çadırcı idi (vefat etti), o zamanki kiracısı ise Mahmut Erbaş idi. Mahmut Bey orada fedai olmuştu. Oteli şimdi, Osman Çadırcı’nın oğulları işletiyor. Üstad, Mahmut Erbaş’ın her çocuğuna portakal vermiş. O portakallardan yiyen her oğlu okumuş, yüksek mevkilere gelmişler. İçlerinde Profesör olan var.

Üçüncü gece Üstad az dalıyormuş. Üstad ne kadar da ağır hasta olsa, namaz vakti mutlaka uyanırmış. O gece Zübeyr Ağabey [Bayram Yüksel], başında bekliyormuş, fakat Üstad namaza uyanmamış. Bu tuhaflığı anlayıp, yüzüne bakmışlar, bakışlarını kontrol etmişler.

Elazıglı Hafız Ömer Efendi vardı, Ramazan'da gelip burada vaaz ederdi. Gidip onu çağırılmışlar. Geldiğinde yüzüne bakar bakmaz, "Kâlû innâ lillahi ve innâ ileyhi raciün." diyerek, oradakilere baş sağlığı dilemiş.

Bediüzzaman'ın vefat haberini duyunca neler yaptınız?

Vefatını duyunca, tabii oraya akın ettik. İpek Palas Otelinden indirip tabuta koydular. Orada Üstadı taşımak için elimi uzatmak istedim. Fakat tabut, parmaklar üzerinde gidiyor. Kimin boyu uzunsa, parmağı uzunsa ancak o ulaşabiliyor, yoksa ulaşmak mümkün değildi. Ben iki metre kadar ulaşabildim. Kendine ulaşmak için gayret edince, birden ayaklarım yerden kesildi. Ta PTT'nin oraya kadar [yaklaşık 150 metre] ayaklarım yerden kesik gittim, ancak orada ayaklarım yere değdi.

Üstadı, Dergâh Camii yanında ilk defnedildiği yerin güneybatısındaki yere götürdük. Orada nâşi yıkandı. Erzurumlu Molla Hamit Hoca Efendi (Allah rahmet etsin) yıkadı. O zaman itikâfta idi. İtikâftan çıktı. Üstad demiş ki beni Molla Hamit yıkasın. Hatta rüyasında, Molla Hamide itikâftan nasıl çıkılacağını da öğretmiş. Bu mahalde yıkanıp kefenlendi ve tekrar tabuta konup gerisin geri Ulu Cami'ye getirildi. Orada bir gece kaldı.

Üstadı Ulu Cami'in ön tarafına koymuştuk. Baktık ki Cumhuriyet muhabiri gelmiş, ayakkabıyla caminin içine girmiş, fotoğraf çekiyor. Hacı Mustafa Eroğlu Ağabey orada: "Yahu bu zatı hayatta rahat bırakmadınız, mematta da mı rahat bırakmayacaksınız, terbiyesiz" deyip, çat diye buna bir tokat attı. Muhabir te-

petakla yere yuvarlandı. Polis polis, diye bağırmaya başladı. Sonra polise gitmiş demiş ki, “işte beni vurdular.” Onlar da: “Ne işin vardı orada. İyi ki ölmemişsin. Kaybol buralardan, hadi hadi...” deyip kovmuşlar.

Sabahleyin baktık ki, Cumhuriyet’te çıkmış, diyor ki: “Nurcular, bizim muharibin kafasını yarmışlar.” İki geceden sonra, vali bey haber gönderdi: “Hoca Efendi’nin talebeleri geldiler. Urfa çok kalabalık oldu. Her taraf doldu.” Her tarafa telgraf çekmişlerdi. Telgraf çekilmesi gerekenlere hep ulaşıldı. Çoğu kimşenin geldiğine kanaat gelince, öğle namazından sonra cenaze namazı kılındı. Üstad Dergâha defnedildi.

Fakat Üstadın vasiyeti var. “Kabrimi iki, üç has talebenden başka kimse bilmeyecek” diye. Lakin Urfa dolmuş, binlerce kişi Üstadın nereye defnedildiğini biliyor. Camiyi yaptıran dernek başkanı Hacı Rafi, Yasin okudu. İkinciye yakın defnedildi. Hava hafif yağmurlu idi. Ben bundan sonra askere gittim.

İhtilal olunca, Cemal Tural başkanlığında kabir tekrar açılmış. Uçak gelmiş. Hatta gelen uçağın kapısı dar gelince, bir başka uçak daha gelip götürmüş.

Üstadın vefat edeceği geceden önceki gün ikinci zamanı zaten hava karardı, gece oldu. Sis geldi, bulut geldi. Her tarafa toprak yağdı. Beyaz binalar çamura bulandı. Bir de o gece başka zaman görmediğimiz, sesleri garip kuşlar vardı. Acayip ses çıkarıyorlardı. Tayfalar halinde semada şuraya buraya uçuyorlardı. Dışarıdan gelenler de o kuşları görmüşlerdi.

Bir tane CHP’li vardı, lakabına “Soğuk Miço (Mustafa)” deniyordu. O, Nur Talebeleri’nin aleyhinde biri olmasına rağmen vefatının akabinde Üstad’a çok güzel bir “mersiye” yazmıştı. Adam teslim olmuştu. O dönemin mahalli gazetelerinde çıkmıştı. Hükümet, Üstad’ı Ankara’ya çağırıyordu, Urfa’daki CHP’li-

ler bile bunu istemiyordu. Hatta Nur Talebeleri dediler ki: “Soğuk Miço kendini affettirdi.”

O gün, Urfa'da herkes ittifakla, sağcısı, solcusu, dinlisi, din-sizi hepsi, Üstadı uğurlamak için bir gayretin içine girmişlerdi. Hiç muhalefet eden kalmamıştı.

Isparta'dan gelirken, Üstad'ın bindiği arabanın plakasını çamurlamışlardı.

Otel'in o zamanki kiracısı Mahmut Erbaş, Üstad'a “Urfa ya-ğrı”ndan yapılmış mercimek çorbası getirmişti. O iki üç gün içe-risinde Üstad'a çok hizmet etti. Mahmut Erbaş vefat etti. Lakin oğulları var.

9. Abdülkadir Badıllı

Üstad'ın vefatı anını anlatabilir misiniz?

Üstad'ın vefatında Urfa'da değildim. Ben o zaman Gelibo-lu'da askerdim. Vefatını duydum. Bizim albay, benim Risale-i Nurla alakamı biliyordu. Çağırdı ve “Başımız sağ olsun. Şeyhi-niz vefat etmiş. Allah rahmet etsin.” dedi. Dedim ki: “Hayır, ve-fat etmemiş.” Dedi, yani, “Vefat etmez mi demek istiyorsun.” Dedim “Hayır, ne münasebet efendim. O bir kuldur. Herkes ve-fat eder. Ama bildiğim kadarıyla vefat etmemiştir.” Albay: “Oğ-lum git şu gazeteleri getir.” Getirdiler. Baktım ki, manşet atmış-lar: “Bediüzzaman vefat etti.” Vefatından önce birkaç kez görüş-müştüm.

Vefatına yakın görüştünüz mü?

Vefatına yakın 27 Kasım 1959 da, askere giderken, Ispar-ta'ya varıp görüştüm. Bir gece orada kaldım. Ben asker iken, Üstad Ankara'ya geldi. 1960'lı yılların başlarında idi. Beyrut Palas'ta kalıyordu. Asker elbiseleriyle gittim. Sen askersin deyip yukarı bırakmadılar. Birliğine yazıp seni ihbar ederiz, dediler.

Ben de: “Siz beni bırakın, nere yazarsanız yazın.” dedim. Yukarı bırakmadılar. Bu yüzden Ankara’da iken görüşemedim.

Daha önce, Isparta’da iken Üstad, uçağa binmek istemiş. Bu konuda bildiğiniz şeyler var mı?

Ben şunu biliyorum. Üstad bir yerde böyle yol kenarında otururken, iki jet uçağı geçmiş. demiş ki: “Ben nevimin (kendi türünden insanların) bu buluşuyla, bu sanatıyla iftihar ediyorum.”

Üstad’ın “Ben öleceğim, nâşım uçacak?” dediği söyleniyor.

Ben onu duymadım, doğrusu. Yalnız, nâşının gizli yere defnedilmesini istemiş. “Bir iki talebemden başkası bilmemesi lazım geliyor. Çünkü hayatta iken, şöhretten, meşhur olmaktan beni men eden bir hakikat, vefatımdan sonra da o suretle beni men edecek.” demiş. Fakat benim nâşım uçacak değil de, benim mezarım yıkılacak, demiş. 1921’de tabedilen “Lemaât” adlı kitabın başında “Yıkılmış bir mezarım ki...” mısralarıyla başlayan beyitlerde bu anlatılıyor.

Bu, Üstad’ın mezarının yıkılacağı anlamına mı geliyor tam olarak?

Bu beyitlerle, Üstad’ın vefatına kadar tam olarak, ne olduğu anlaşılıyordu. Sadece 79 ve 80 kelimesini kullanmış.

“Yıkılmış bir mezarım ki, yığılmıştır içinde
Said’den yetmiş dokuz emvat ba-asam alama
Sekseninci olmuştur o mezara mezartaş.”

Üstad Hicri 1379’da vefat etti. Hicri 1380’nin başında “Aşure günü” [11 Temmuz 1960] kabri yıkıldı. Fakat bu beyitlerin zahiri manası şu: “Kendisi o zaman 40 yaşında iken bu Lemaat adlı eseri yazdığı için her altı ayda bir insanın vücut zerrelerinin çoğu değişiyor. Bir nevi bir Said ölmüş diyor. Yani kırk yılda 79

Said ölmüş. 80'ninci yanı hayatta kalan ise onların başında bir mezar taşı gibidir.” Ama bu zahiri mananın altında işte bu esas vefatına işaret ediyor. Hakikaten de tam tevafuk ediyor.

Size göre şu an Üstad'ın mezarı nerede?

İlk başlarda burada kabir yıkılıp nâşı götürüldüğünde, gece Isparta'da bir kabir açılıyor. O zaman o kabri işaretlemişler. Ben de gittim gördüm. Başucuna üzerine “هُوَ الْبَاقِي” yazılı küçük bir mermer taşı koymuşlar. Bu mezar bir zaman öyle kaldı. Bilahare oradaki talebeler, geceleyin orayı açıp bakıyorlar ki içi boş bir sandık. Bununla beraber, o boş sandığı alıp getirip Sav'da meşhur Hacı Hafız Muhammed adlı Nur Talebesinin kabrinin yanına koyuyorlar. Bunu, dikkatleri kasten buraya çekmek için yapıyorlar.

Daha sonra Barla mezarlığında olacağı anlaşılıyor. Benim de kanaatim bu yöndedir. Çünkü 1962'de askerden döndükten sonra Konya'ya gidip, Üstad'ın kardeşi Abdülmecit Ağabeyi gördüm. Bir sabah namazından sonra, yine orada imam olan Hızman Hoca ile beraber gittik. Abdülmecit, uzun uzun bu meseleyi anlattı:

Kabrinin yıkılacağı gecedен bir hafta önce beni vilayete çağırdılar. İkinci vakti idi. Gittim, baktım ki hep generaller oturuyor. O zaman ki Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Tural, Konya Valisi ve diğer generaller. Diyarbakır Garnizon Komutanı... Bana yer verdiler. Kahve içirdiler. Cemal Tural, beni yanına oturttu. Bana dedi ki: “Hocam, devletimizin şöyle bir niyeti var. Ağabeyinizin kabrini Urfa'dan taşımak istiyoruz. Çünkü Urfa'ya Türkiye'nin dışında birçok yerden insanlar geliyor. Kabrinin başında çok nümayişler [tezahüratlar, kutlamalar] oluyor. Bu ise devleti rahatsız ediyor.” Ben de dedim ki: “Siz onu nere götürürseniz götürün, yine o iş olur.” Sonra Cemal Tural dedi ki: “Devletin niyeti başkadır.”

Onların kendileri bir dilekçe yazmışlardı. Kendilerinin, benim adıma yazdıkları dilekçeyi, ben müracaat ediyordum gibi imza etmemi istediler. Baktım ki, zorla da olsa imza ettirecekler. Ben pek direnmedim. “Fılan kanunun filan bendine göre ben ağabeyimin kabrinin, Urfa’dan naklini istiyorum.” diye imzalandım. Bana dediler ki, buradan ayrılmayın. Bugünlerde seni tekrar isteyeceğiz.

Altı yedi gün sonra tekrar aradılar. Gittim. Yine aynı askeri erkân vardı. İkindiden sonra Konya’dan uçağa bindik ve gece yarısı Urfa’ya geldik. Beni askeri bir kışlaya götürdüler, orada namazımı kıldım, yemeğimi yedim. Sonra beni han gibi bir yere götürdüler. [Abdülmecit Ağabeyin hastalıktan dolayı geceleyin gözleri iyi görmüyor.] Akşamleyin bir sivil doktor, bir tabutun içine kepek koyuyor, ilaçlıyor. Demişler ki, “Bu senin ağabeyin istersen bak.” Ben diyor, “Parmağımın dokundum. Pamuk gibi yumuşaktı. Fakat yüzünü açmadım. Daha sonra âh niye yüzünü açıp bakmadım” diye âh u vâh ettim. Tabutu kapatıp lehimlediler. Bana yazdırdıkları dilekçeyi de bir dosyanın içine koyup tabutun kenarına astılar.

Sonra tabutu alıp cemse kamyonuna yerleştirdiler. Daha sonra Urfa Hava Alanına geldik. Oraya gelinceye kadar güneş doğdu. Bu tabut, mevcut uçağın kapısından girmedi. Cemal Tural, oradakilere bağırdı ve kızdı; “Niye hesabınızı doğru yapmıyorsunuz?” diye. Tekrar Diyarbakır’dan yeni uçak geldi. O gelinceye kadar öğle oldu. Cemal Tural, tabutun bir kenarından kendisi tuttu ve içine yerleştirdiler. Ben de önüne bindim. Afyon’a vardığımızda, ikinci vakti geçiyordu. Birkaç tane subay oradan askeri araca nâşi koydular. Ben de önüne bindim. Altı-yedi saat gittik. Gece yamaç bir yere vardık. Etrafında surlar vardı. Surun

üstüne çıkıp etrafta baktığımda hiçbir ışık görünmüyordu. Orada kazılmış hazır bir kabir vardı. Hemen acele oraya koyup kabri kapattılar. Bir tane Başçavuş bana dedi ki: ‘Hocam, burada mı kalmak istersiniz, evinize mi gitmek istersiniz?’ Ben düşündüm o zaman, ‘Burada kalıp da ne yapayım?’ Beni evime götürün, dedim. Hemen telsizle bir araba istediler. Siyah taksi geldi. Şoförü asker idi. Binip bir iki saat geldik. Bir şehre vardık. Sordum ki, Oğlum burası neresi? Asker dedi ki: ‘‘Hocam, burası Eğridir.’’ Daha sonra sabah oldu. Sonra âh u vâh ettim, ‘‘Ah niye ben orada o gece kalmadım.’’

Barla’da bir kız çocuğu vefat etmiş. Götürüp bir mezar kazmışlar. Orada bakmışlar ki, bir tabut. Açıp bakmışlar Üstad. Ağabeylere haber vermişler. Onlar da gelip götürmüşler. Yerini birkaç kişi biliyor. Şu an Barla’da olduğu söyleniyor.

Bunları ben duymadım. 27 Mayıs ihtilali olunca, Urfa’da ikamet eden Üstad’ın talebelerini bir ay hapsedtikten sonra Urfa’dan uzaklaştırıyorlar. Zübeyir Ağabey, Ankara’ya, Abdullah Ağabey Gaziantep’e gidiyor. İhtilalde valiler generallerden seçiyor. Urfa’da müftüyü çağırıyorlar, caminin imam ve müezzini çağırıyorlar. Şehrin etrafını tanklarla çeviriyorlar. Öylece kabri kazıyorlar.

Denize atmışlar diyorlar?

Denize atmadılar. Lakin denize atsalar da olur. Hoştur. Çünkü bir gemide giderken, bir mümin vefat ederse kefenleyip denize bırakılır. Üstat için öyle bir şey olmamış. Ama bir mümin için böyle yapılırsa caizdir.

Isparta'nın Senirkent kazasında bir Astsubay diyor ki, "Biz Bediüzzaman'ın nâşını Isparta'daki tugayda kışlanın hemen arkasında bir yere defnettik." Araştırdığımızda o astsubayın öldüğünü duyduk.

Diyorlar ki, Abdülmecit Efendi'nin gözleri bağlı idi?

Hayır. Askerler ona hürmetkâr idi. Hatta Abdülmecit Efendi diyor ki, Damat Süleyman Paşa'yı da mahfile getirdiler. Cemal Tural, albaya çok sıkı emir veriyordu. Ona dedi ki: "Hoca'nın abdestini, namazını rahatça kılabilceği bir yer hazırlayın." Hatta Cemal Tural, bizi Urfa Havameydanına götürdüklerinde, ilk uçak küçük gelip, ikinci uçak istendiğinde zaman uzayınca, bir albay yakışsız konuşunca kalkıp hakaret etti. "Sus (...)" falan filan. Adamın zaten kendi derdi kendine kâfi. Ne (...) yapıyor-sun?" demiş ve albaya bağırışmış. Cemal Tural, sert ama insafli bir insan. Abdülmecit Efendi, diyor ki: "Hatta biz Urfa'dan uçakla yolculuk ederken, bana 'Hocam, şimdi şu şehrin üstünden geçiyoruz, şimdi şuraya geldik, şimdi şuraya vardık. Hep hürmetli, iltifatlı idi' diyordu. Urfa'da Abdülmecit Efendi'yi han gibi bir yere götürmüşler.

Han gibi bir yer neresi?

Han gibi bir yerden, şu anki Dergâh Camii'nin avlusunu kast ediyor. Dergâh 1953'te yapıldı. Kendisi geceleyin görmediği için cami olduğunu bilmiyor. Eski tabut çürümüş, yeni kireçlenmiş bir tabut getirip onun içine koydular. Üstad defnedilince, buralar çok nemli olduğundan tabutla konulmuş.

10. Mehmet Ergüven [Bulut Hoca'nın Torunu]

Bediüzzaman vefat ederken kaç yaşındaydınız?

Lise sondaydım.

Elini öptünüz mü?

Elini öpmedim. Fakat Bediüzzaman, Urfa'ya gelmeden önce bir mektup göndermişti dedeme. Bir ara rahmetlik dedemle [Buluntu Hoca] didiştiler. Dedem Ulu Camide vaaz yapardı. Dine şirk koşma konusunda idi. “Bize (Nur Talebelerine) dokunmayın, bizden bahsetmesin diye” iki adam göndermişti. Onlar aşağı eve geldiler. Ben mektubu götürdüm. Dedem mektubun cevabını yazdı.

Bediüzzaman vefat ederken cereyan eden hadiseleri hatırlayabiliyor musunuz?

Ben o zamanı günü gününe yaşadım. Çok kalabalıktı. Cadde dolusunca muazzam bir kalabalık vardı.

Cenazenin kılındığı yerde var mıydınız?

Evet. Vallahi öyle bir kalabalık vardı ki, şimdiki İş Bankası'nın önünde arbeye falan oldu. Biz en arkalardaydık göremedik. Dedem Buluntu Hoca sağ idi ama ayakları ağrıyordu. Onun için gidemedi. Dedem 1967'de vefat etti. Tasavvuf musikisine çok meraklıydı.

11. Sabri [Muhammet] Küçük

Bediüzzaman'ın Urfa'daki son demlerini bize anlatır mısınız?

Abdullah Yeğin Ağabey, 1950'de Urfa'ya geldiği zaman ben askerden yeni gelmişim. 1928 doğumluyum. Askerliğimi Gelibolu'da yaptım. Askerliğimi çavuş olarak yaptım. Komutanla aram çok iyi idi. 11 haftada 12 defa izin alıp memlekete geldim. Komutanımla baba-evlat gibiydik. Abdullah Yeğin ile tanıştık. Çok mahkemelerde beraber olduk.

Üstad vefat ederken siz buradaydınız değil mi?

Evet. Yukarıda Su Meydanı Camii vardı ve orada bir odamız vardı. Orayı ders yeri olarak tuttuk. Abdullah Ağabey'in yanına

gidip geliyorduk. Onunla beraber mahkemelere girip çıktık, hiç usanmadık.

Üstad, rahmetlik 1960’larda buraya geldiler. Daha sonraları 27 Mayıs ihtilal gecesinde Mustafa Sungur bizde idi. Urfa’ya çok sayıda Risale-i Nur kitabı gelmişti. 15 sandık. Dedi ki: “Ağabey bunları ne yapalım?” Dedim ki: “Allah büyüktür bir şey olmaz.” Emmim oğlu ile merkepleri hazırladık. Eskiden Şam eşekleri vardı; beyaz beyaz. Sandıkları çuvallara koyup doldurduk. Tam beş merkep yükü oldu. İnkılâp gecesinde, babam rahmetlik dedi ki: “Bunları ben götürüp, şehir dışına çıkarayım.” O zaman biz belli olduğumuz için, bu işi babam üzerine aldı. Karanlıkta merkepleri yükledik. Ben götürmek istedim. Ben diyorum, “Ben götürüyüm.” ölen bir kardeşim vardı, o diyor “Ben götürüyüm.” babam diyor “Ben götürüyüm.” [Hiç kimse kaçmıyor.]

Kitapları Urfa’daki “Samsat Kapısı”ndan çıkarıp köyümüzde bir mağaraya götürmek niyetindeydik. Şeyhmuz Amca (Emmi) vardı ve köyde tek başına kalıyordu. Kitapları onun yanına götürecektik. Urfa’nın etrafını asker sarmıştı. Amcam dedi ki: “Bilmiyor musunuz, bu kitaplar yasak ve bu gecede bunları çıkarmak istiyorsunuz?” Ne ise merkepleri biz sürdük. Tam Samsat Kapısı’na yanaştık. Askerler geldi ve: “Bunlar nedir?” diye sorunca ben: “Ev eşyası, köye götürüyoruz.” dedim. Askerlerden biri dedi ki: “Amcayı yormayalım. Bırakıver gitsin!” Bizi bıraktılar. Eşyalarımıza bakmadılar. Allah isterse her şey yapar. Asıl kuvvet sahibi O’dur.

Biz yine başa dönelim, Üstad’ın vefatıyla alakalı anıları anlatır mısınız?

Üstad gelmeden önce eşyalarını Urfa’ya göndermişti. Bu eşyalar bir müddet bizim evimizde kaldı. Vasiyetinde son he-

definin Urfa olduğunu söylemiş. Abdullah Ağabey gidip ziyaret etti bize de dedi ki: “Bekleyin siz de ziyaret edeceksiniz.” Hüsnü Bayram, Urfa’ya ilk geldiği zamanlarda 12–13 yaşlarındaydı.

Zübeyir Gündüzalp Şanlıurfa PTT’sinde memur idi. Beraber oturup kalkardık. Hüsnü Bayram burada on sene kaldılar sonra gittiler.

Ben caddenin kenarındaydım. Baktım taksinin içinden biri bana el sallıyor: Hüsnü Bayram. Üstad’ın şoförü idi. Taksinin içine baktım: Mustafa Sungur, [Mustafa Sungur yok. Yanlış hatırlıyor] Zübeyir Gündüzalp, Bayram. Üstad ise öyle olmuş ki, vücudu çocuk kadar kalmış. 25 kilo ağırlığında ancak vardı. “Üstad gelmiş.” dediklerinde ben çok heyecanlanmıştım. “İnşallah hayırdır.” dedim. Mahalle arasından koştum, kestirmeden gidip Abdullah Ağabey’e dedim ki: “Üstad gelmiş. Çabuk abdest al.” Bana takıldı. İnanmadı. Heyecanlandı. Biz onunla çok samimiydik. Dedim ki, gerçekten Üstad geldi. Abdestini alır almaz, taksinin yanına geldi. Biz İpek Palas’a götürmeye karar verdik. Oraya götürdük. Birdenbire kalabalık çoğaldı.

Burada Hamit Hafız vardı. Onun oğlu da komiserdi. Ben bir kolundan tuttum Üstadın, o da bir kolundan tuttu. Çok zayıf ve yukarı çıkmaya takatinin olmadığından biz kollarından tutmuş-tuk. Ama yine o ayaklarını yere basıp kendi çıkmaya çalışıyordu. Öylece yukarı çıkardık.

Dedim ki: “Görüselim.” Abdullah Bey dedi ki: “Biraz rahatsızsızdır Üstad. Uzun yol gelmiş.” Bize dediler ki, “Üstad, uzun süre burada kalacak, acele etmeyin görüşürsünüz. Hâlbuki uzun boylu kalmayacağını kim bilirdi ki?” Üstad dedi ki: “Kapım açık. Ben Urfa’nın misafiriyim.” Abdullah Ağabey, kendisiyle

konuşmaya zaten korkuyor. Sesi çok az çıkıyordu. Zübeyir Ağabey, kulağını ağzına yaklaştırıp, ancak dediklerini duyabiliyordu. Ben görüşmek için ısrar edince, dediler ki, “Zaten Üstad burada kalacak.” Bunun üzerine daha ben kendisine kıymadım ve ısrar etmedim.

O komiser ısrar etti ve dedi ki: “Ben bu adamın aşığıyam. Görmek istiyorum. Rica ederem. Belki beni kabul eder.” Bunun üzerine o adam girip görüştü. (Zaten kendisinin, Urfa’ya geleceğini öğrenince her tarafa haber salmış, geri gönderin diye. Lakin Allah bir kulunun bir yere gitmesini istemişse, kimin haddine ki onu geri döndürsün.)

Onun Kosturma’da yazdığı ilk kitabı da bende mevcut. Abdullah Ağabey, kendisine demiş ki: “Burada bir arkadaş var. Bizze çok yardım ediyor, ona bir kitap verelim.” (O da ilk yazdığı kitaplardan birini bana göndermişti.)

Ertesi gün, baktık ki, İpek Palas’ın önünden ta yukarılara doğru millet dökülüp gelmiş. Hep görüşmek istiyor. Emniyet bir taraftan halkı geri çevirmek istiyor. Emniyet istiyor geri götürsünler. Ben de Demokrat Parti il azalarından biri idim. Demokrat Parti İl Başkanı Ahmet Naci Türkmen, Üstad’ın geri götürülmesi için ısrar eden Emniyet Müdürü’nün yakasına sarıldı ve; “Müdür, dedi, görüyor musun, koca milleti, koca cemaati? Bu, Urfa’nın misafiridir. Hiçbir kimse onu buradan götüremez. Buyurun istersen bunlardan birine elinizi vurun. Bakalım sen ne hale gelirsin? Hem de bu adama heyet raporu lazım. Bu adam rahatsız haliyle bir yere gidemez. Hemen rapor alınız!”

Mehmet Hatiboğlu da vardı tabii. Necmettin Cehveri’nin dayısı. Nemci [Necmettin Cevheri] de okuyordu o zaman. Partiyi ilk önce Reşit Kemal açmıştı. Kendisi burada avukattı. 1. Noteri

1946'da o adam açtı. Demokrat Parti açılırken onlara çok yardım etmiştim. Onlara emeğim fazladır. Herkes "Demokratım" demeye korktuğu zamanlarda ailece biz vardık, sandıkların başında. Zaten Üstad'ın geri gitmeye mecali yoktu, biz de göndermezdik.

Benim de Erzurum'dan bir asker arkadaşım vardı. Onun "Mahir Kasnak" ismindeki oğlu burada polis idi. 18 ay Urfa'da kaldı. Bize gider gelirdi. Biz bir aile gibiydik. İşte bu polis Mahir, İpek Palas otelinin kapısında duruyor ve içeri girmek isteyenleri bırakmıyordu. Kendisi böyle ellerini kapıya germiş içeri kimseyi bırakmıyordu. Yanaştım kendisine, dedim ki: "Mahir, sakın beni görme! Azıcık elini yukarı kaldır!" Neyse elini böyle biraz salıverdi, ben o kalabalıkta içeri geçtim. O zaman kasket giyiniyordum. Kasketi indirip elini öptüm. Böyle eli, başımın üzerinde kaldı. Bir şeyler söyledi ama anlaşılmıyordu.

Üçüncü günü, Abdullah Ağabeyi ve diğerlerini çağırıp demiş ki, "Beni Molla Abdülhamit yıkasın." Cenazenin başında, benim bir arkadaşım vardı, "Hacı İmam Keskin" derler. Buğday pazarında esnaf başkanıydı [Vefat etti. Kedi ismi ile anılan bir semt var Urfa'da.] Cenaze yıkanırken o da yardım etti.

Molla Hamit, vaiz Hacı Ömer Efendi yıkıyor biz de su döküyorduk. Yıkandıktan sonra, o nâş, inan ki, üzerinde kurumuş bir cam gibi, nurdan parlıyordu. Üzerinde siyah lekeler vardı. Bu lekeler, vaktiyle ceza evlerinde iğne vuruyoruz bahanesiyle verdikleri zehirlerin birikmiş şekilleri idi. Beş altı yerde bu izler vardı. Demek ki içeri sirayet etmemiş, yüzeyde kalmışlardı.

Üstad'ın parmaklarında iki ya da üç tane yüzük vardı. İmam Keskin'e verdiler. Cenazesini kaldırıp getirdik, ila rahmetillah. İlk yıkandığı yer, bahçenin içinde kaldı.

Dergâh Camii'nin yanındaki eyvanları, temiz bir insan, Nakşibendî Şeyhi Müslim Hafız vardı o yaptırdı. Oraları yaptırırken, Üstad'ın ilk defnedildiği yerin üstündeki eyvanları da o yaptırdı. Ona demişler ki: “Buraları kendine mi yaptırıyorsun?” Hatta kendisine biraz kızmışlar. O da demiş ki: “Buraların sahibi gelir.”

Hasırcı, Ahmet Rüzgâr ve diğer Urfa'daki Nur Talebelerinin hemen hepsini ben tanıtmıştım. Risaleleri toplar götürürlerdi karakola. Bizi de tutuklardı. Karakolda gece gidip, içinde risalelerin olduğu tahta sandıkları kırardık ve birer birer koltuklarımızı alıp, dışarı götürürdük. Adamlar bize yol verirdi.

12. Mustafa Kılıç Hoca Efendi

İpek Palas'ın işletmecisi Mahmut Erbaş nasıl biriydi?

O zaman Mahmut namaz falan kılmazdı. Üstad'la karşılaştıktan sonra namaz kılmaya başladı. Risale-i Nur'u bilmiyordu. Ondan sonra o da ittiba etti.

Mahmut Erbaş, orada Üstad'ı misafir etmeme gibi bir tutum içine girdi mi?

Yok, yok yok... Kesinlikle.

Gideceğiz Urfa'ya demiş Üstad. Demişler ki: “Üstad arabanın tekerleri eski ve bakımsız.” Üstad: “Kiralama da olsa ben gideceğim.” demiş. Hüsnü Bayram, diyor, “Arabayı çok güç bir şekilde hazırladık, normal hale getirdik. Üstad çok acele ediyordu. Arabaya bindiğimizde bir iki polis kapıda bekliyordu. Çıkaçağımız zamanda yağmurdan bir eser yoktu.”

Birden bir rahmet yağmur yağmaya başladı. Kapıda onları gözetleyen polisler, yağmurdan bir yere sığınmışlar. Biraz sonra polisler bakmışlar ki, Üstad'ın arabası yerinde yok. ‘Bu araba nere gitti ve nasıl oldu?’ demişler. Tahiri Mutlu Ağabey Üs-

tad'ın evinde kaldı. Biz ona dedik ki: 'Kapının zilini çalarlarsa sakın açma.' Polisler gelip kapıyı çaldılar. Sanki kimse yok gibi. Ev sahibi Fitnat Hanım varmış. Polisler ona demişler ki; 'Bediüzzaman nereye gitti?' O hanım onlara kızdı ve dedi ki; 'Ya ben buranın bekçisi miyim? Siz bilirsiniz ben ne bileyim!' Oradan yola çıktık. İsmi bilmiyorum ama soyadı Keleşoğlu olan Konya valisi de o günlerde diyormuş ki; 'Ben Nurcuların kökünü kazıyacağım.' Bundan dolayı diyorlarmış ki; 'Konya'dan nasıl geçip Urfa'ya gideceğiz?'. Bu yüzden arabanın plakasını çamurla sıvadık. O sırada Konya'dan geçerken yine bir yağmur başlamış."

Üstad daha önce Urfa'ya hiç gelmemiş. Sadece Hutbe-i Şamiyeyi vermek için giderken Siverek'ten geçmiş; hatta burada da bir konuşma yapıp herkesi hayrete düşürmüştü. Burada Ali Ağa diye birinin evinde misafir kalmış. Akabinde Urfa'da bir iki gece kalıp sonra Birecik'te kalmış ve daha sonra Suruç yolu ile Suriye'ye varmış. Suruç yolunda Suruçlu bir çiftçi ile arasında konuşma geçmiş. Demiştir ki: 'Bu tarladan siz ne kadar ürün alıyorsunuz?' O da: 'Ağam bilir' demiş. Üstad bu çiftçiye ne kadar soru sormuşsa hep: 'Ağam bilir' demiş.

Mahmut Erbaş İpek Otelinin müsteciri idi. Şimdi bu adamın varisleri var. Onlar konuyu iyi biliyorlar. Üstad Hazretleri bu otele gelmezden evvel Mahmut Erbaş namaz kılmıyordu. Biraz da böyle kabadayı birisiydi.

Üstad Hazretleri Urfa'ya geliyor. Kadioğlu Camii'nin önüne geliyorlar. Burası küçük bir meydandır. Hikmet-i İlahi şimdi burada "Nur Bakkaliyesi" ve "Nur Fırını," "Nur Kasabı" isimleriyle değişik ticaret yerleri var. Burada Abdullah Yeğin Ağabeyi çağırılmışlar. Abdullah Ağabey Kadioğlu Camii'nin meşrutasında kalıyordu. Burası camiye girişte solda bir yerde idi. Şimdi yıkıl-

dı. Üstad arabadan hiç çıkmamış. Ona, Urfa’da temiz bir otelin olup olmadığını soruyorlar. O arada halktan üç beş kişi geliyor ve İpek Palas Oteli’nin uygun olduğunu söylüyorlar.

Otel’in o zamanki kiracısı Hacı Mahmut Erbaş idi. O gün mü diğer gün mü bilinmiyor. Üstad ondan Urfa yağı ile yapılmış mercimek çorbası istiyor. Üstadın gelişini Urfa’daki Nur talebeleri ve sair eşraftan kimse duyup otele akın ediyorlar. Emniyet müdürü, Üstadı zorla bulunduğu yerden çıkarıp Isparta’ya göndermek istiyor. Demokrat parti il başkanlığı yapmış olan Mehmet Hatipoğlu karşı çıkıyor. Hatipoğlu, “İçişleri Bakanlığının emri böyle, Bediüzzaman’ı geri göndereceğiz.” diyen emniyet müdürüne, masaya vurarak “İçişleri Bakanı burada benim. Kimse bu zatı buradan çıkaramaz, tamam mı?” diyor.

Bediüzzaman burada ne kadar kalıyor?

Üstad iki gün iki gece Urfa’da kalıp Hakk’ın rahmetine kavuşuyor. Onun vefatını tam anlayamıyorlar. Bayram Ağabey, “Üstad’ı bekleme sırası bende idi. O sırada sahur u yediler. Dedim ki; ‘Üstad’ı siz bekleyin ben de sahurumu yiyeyim.” Üstad bu şekilde sabaha kadar duruyor.

Elazığlı Vaiz Ömer Hoca varmış o zaman. Onu çağırıyorlar. O, Üstad’ın yüzüne bakar bakmaz: “İnnâ lillah ve innâ ileyhi raciûn.” diyor. Sonra burada Kurra Muhammet Hafız var. Onu çağırıyorlar, o da aynı şeyi söylüyor. Üstadın talebeleri sıra ile otelin odasında onu bekliyorlar.

Üstad buraya gelmeden önce yatağını ve ahşaptan karyolasını ve bazı eşyalarını buraya göndermiş. Hatta Salih Özcan diyor ki, “Üstad’ın yanına vardım. Yanında Mustafa Acet Ağabey ve daha başkaları vardı. Kapıdan girer girmez bana dedi ki: ‘Seyyid Salih! Hoş geldin. Safa geldin. Salih, ben seyitleri böyle çok arzuluyordum. İşte sen onların hesabına geldin.’ Sonra Üstadın

yanındakiler çıkınca, Üstad bana dedi ki: 'Sen seyitsin. Ve seyitler namına geldin. Benim de ana tarafım Hasanî, baba tarafım Hüseyinî.' Üstad demiş ki: 'Ey o zaman sen madem seyitsin. Ben Urfa'ya gelip vefat edeceğim. Benim kabrimi iki talebenden başka kimse bilmesin.' Ben de öyle saf bir şekilde dedim ki; 'Üstadım! Senin kabrini bütün Urfa halkı bilir. Nasıl bir iki talebenden başka kimse bilmesin diyorsun?'"

Üstad vefat ettikten sonra bütün Urfa halkı Halilürrahman Camii'nin avlusuna defnedilen üstadın kabrini biliyor ve ziyaret ediyorlardı. Bu konu Salih Özcan'ın kafasına takılır ve Elazığ'da Hulusi Ağabeyin yanına gider. Der ki: "Ben Üstad'ı ziyaret ettiğimde bana dedi ki: 'Benim kabrimi bir iki talebenden başka bilen olmasın.' Şimdi herkes biliyor. Bu nasıl olacak? Bunu anlayamadım." Hulusi Ağabey [tabii veliyyullah]. "Salih, demiş. Üstad ne demişe çıkmış. Çıkmayanlar da çıkacak. Allah-û Teâlâ o zatı yalancı çıkarmaz."

Ondan sonra 27 Mayıs ihtilali oluyor ve Üstad'ın kabri alınıp bilinmez yere götürülünce, Üstad'ın kerameti de ortaya çıkıyor.

Abdullah Yeğîn Urfa'ya nasıl geliyor?

Abdullah Yeğîn Ağabeyin Urfa'ya gelmesi, Salih Özcan'ın ısrarıyla oluyor. "Gayberi" vardı. Allah rahmet etsin şimdi öldü. Onun üç tane oğlu vardı. Haşim, Mustafa... Üstad'ın eşyaları onun adresine gelmiş. Hulusi Ağabey daha evvel de Urfa'ya gelmiş. O zaman Urfa'da binbaşı imiş ve askerlik şubesi başkanı imiş. O zaman, Urfa'nın eşrafı ile Risale-i Nur dersi yaparmış. O zamandan kalan yaşlı nur talebeleri vardı. Hacı Ali Eren vs.

Hatta Hulusi Ağabey 1949'da Urfa'ya gelince bir de şiir söylemiş:

Dağlardan çıktım düze geldim.

Ey derde derman isteyen
Gel Urfa'ya dermanı al
Ey ruha pîran isteyen
Gel Urfa'ya fermanı al
Ey zevke umman isteyen
Gel Urfa'ya burhanı al
Ey aşka cevlan isteyen
Gel Urfa'ya meydanı al
Yükseklerden düze indim.
Veda ettim ben dağlara
Hâlıkımın önündeyim.
Selam olsun Müslümanlara...

13. Abdullah Aymaz

**Bedüzzaman'ın kabri, Urfa'dan çıkarıldıktan sonra
ilk önce nereye gömülüyor?**

Üstad ilk önce Isparta mezarlığına gömülüyor. 1975 yılında biz asker iken Isparta'da gömüldüğü yerde şöyle bir taş vardı. Belki de hâlâ duruyordur, kesin bilmiyorum. Üzerinde “Sait” yazıyordu. Biz asker iken orayı ziyaret ettik. Burası ilk gömülen yeri idi. Orada Risale-i Nur talebelerinden biri çocuk gömerken Üstadın mezarını tevafukân buluyor ve oradan alıp götürüyorlar. Orada takıldığımız Serdar diye bir arkadaşımız vardı. Serdar'ın anne-babasının evinde saklıyorlar üstadın nâşını. Ayrı bir mezar buluyorlar ve oraya gömüyorlar. Bir ihtimal oradan da üçüncü bir yere kaldırıyorlar. Bu kadarını söyleyeyim size.

Siz kabrin nerde olduğunu biliyor musunuz?

Ben bu üçüncü yerin nerede olduğunu biliyorum ama söylemem.

**Bediüzzaman niçin ömrünün sonunda
Urfa'ya geldi?**

Üstad, şayet bir işaret olmasa o hastalıklı halinde Urfa'ya gelmezdi. Ya Hz. İbrahim çağırıldı ya da başkası çağırıldı ve o da gitti. Ben bu gidiş sebebini pek bilmiyorum.

SONUÇ

Bediüzzaman'ın, hayatının kalan günlerinde Urfa'ya gitmesinin sebebi, Hz. İbrahim'in rüyada kendisini, Urfa'ya davet etmesi olsa bile, gerçek sebebi bir sır olarak kalmıştır.

Bediüzzaman, vefat etmeden önce ne zaman vefat edeceğini, seneler önce yazdığı “ed-Daî” isimli manzumesinde işaret yollu ifade etmiştir.

Şanlıurfa halkı, dindarı, dindar olmayısıyla tam bir ittifak içinde kendilerine misafir olup hayatının son dakikalarını geçiren Şerefli Misafirlerini bağrılarına basmış, onun hakkında yapılması gereken hiçbir şeyden kaçınmamışlardır.

Onu hasta halinde bile rahat bırakmayan ve geldiği gibi geri götürmek isteyen hükümete karşı çıkan Urfa halkı, ona sahip çıkmakla hayatlarında en büyük bir şerefi kazanırken, devlet ve millet arasında senelerce sürecek ciddi bir sürtüşme ve hatta savaşın bertaraf edilmesine vesile olmuşlardır.

Zira Bediüzzaman, hasta haliyle geri döndürülseydi, bu durum, halkın devlete karşı itibarını büsbütün bitirecek, belki de tam manasıyla, senelerce süren bir kaos baş gösterecekti, milyarlarca maddi kaynak heba olacak, binlerce suçsuz insan telef olacaktı. Onun için Şanlıurfa halkına Anadolu insanı hayat boyu minnettardır.

Üstad, ölüm gizli olduğundan vasiyet yazmanın sünnet olması hasebiyle, vasiyetini vefatından önce has talebelerine yazdırmış ve kitaplarının telif ücretini onlara ve Nur hizmetinin halis çalışanlarına bırakırken, vefatı esnasında üzerinde bulunan eşyaları, kardeşi ve tek mirasçısı Abdülmecit Efendi'ye gönderilmiştir.

Bediüzzaman'ın mezarının tam nerede olduğu konusu, kendinin vasiyet ettiği üzere, bir kısım has Nur Talebeleri dışında herkese meçhuldür.

Onun ruhuna Fatiha okumak isteyenler, kaldıkları yerden veya ilk defnedildiği yerden de gönderebilir ve hakkında istiğfar da bulunabilirler. Bir hadis-i şerifte, “kişinin ruhu ilk defnedildiği yeri ziyaret eder” diye buyrulmaktadır.

Hayatında tasarruf sahibi bir zat olduğu gibi, vefatından sonra da tasarrufu devam edenlerdendir, inşaallah.

Allah, bizi şefaatine nail eylesin. Âmin...